

20. møde

Torsdag den 15. november 1984 kl. 10.00

Dagsorden:

1) Forespørgsel nr. F 8:

Forespørgsel til arbejdsministeren [om jobskabelsesloven].

Af Lilli Gyldenkilde (SF) m.fl.

2) Forhandling om redegørelse nr. R 3:

Energiministerens redegørelse af 2. november 1984 i henhold til lov om Dansk Olie & Naturgas A/S m.v.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Medlemmer af folketinget Ole Vagn Christensen (S), Jytte Andersen (S), Svend Auken (S), Bakholt (S) og Kaj Poulsen (S) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om ferie og medhjælperloven.

(Lovforslag nr. L 76).

Medlemmer af folketinget Erik B. Smith (S), Hanne Andersen (S), Mette Groes (S), Qvist Jørgensen (S), Torben Lund (S), Lyketoft (S), Henning Rasmussen (S) og Taanquist (S) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af reglerne om ydelse af hjælpemidler i form af brilleglas og kontaktlinser.

(Beslutningsforslag nr. B 39).

Forslag til folketingsbeslutning om tidspunktet for opnåelse af pensioniststatus.

(Beslutningsforslag nr. B 40).

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Ole Vagn Christensen (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om ferie og medhjælperloven.

(Lovforslag nr. L 76).

Jeg skal i øvrigt henvise til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget.

Erik B. Smith (S):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg hermed fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af reglerne om ydelse af hjælpemidler i form af brilleglas og kontaktlinser.

(Beslutningsforslag nr. B 39).

Jeg henviser i øvrigt til beslutningsforslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager dette.

Erik B. Smith (S):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg hermed tillade mig at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om tidspunktet for opnåelse af pensioniststatus.

(Beslutningsforslag nr. B 40).

Jeg henviser i øvrigt til beslutningsforslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager dette.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Forespørgsel nr. F 8:

Forespørgsel til arbejdsministeren:

»Hvad kan ministeren oplyse om forliget om afskaffelse af jobskabelsesloven: hvilke tiltag skal der sættes i stedet, hvilke udgifter kommer kommunerne til at påtage sig i den forbindelse, jobtilbudsordningens ændring med afskaffelse af 2. gangs arbejdstilbud, uddannelsesstilbuddenes art, antal uddannelsespladser, der er til rådighed, samt efterfølgende muligheder for at skaffe arbejdspladser til de omhandlede personer?«

Af Lilli Gyldenkilde (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 23/10 84. Fremme af forespørgslen vedtaget 30/10 84).

Begrundelse

Lilli Gyldenkilde (SF):

Vi står nu med et andengangsforlig på de områder, som denne forespørgsel omhandler. Det første forlig blev der skabt så megen blæst om, at der blev tale om en anden runde i forhandlingerne, og den har nu ført til nogle nye regler, som stort set ikke ændrer noget som helst. Baggrunden for ændringerne er den samme: der skal spares nogle penge.

De langtidsledige ønsker at arbejde. I stedet for får de et uddannelsesstilbud, der ikke er reelt, og så sættes de over på en lavere dagpengesats. Sådan!

Den graduering, regeringen foreslog i 1983, og som det radikale venstre på daværende tidspunkt ikke ville være med til, er nu kommet igennem, men vel at mærke på en måde, der er totalt uanstændig, idet den specielt rammer de allersvageste blandt de arbejdsløse, nemlig de langtidsledige.

Der er nu skabt et nyt system, der opdeler arbejdsløse i A-arbejdsløse og B-arbejdsløse. De A-arbejdsløse kan modtage dagpenge fra A-kassen, de B-arbejdsløse kan modtage en lavere dagpengeydelse fra A-kassen, og kan de ikke klare sig for det, må jeg formode, at de kan få det suppleret på bistandskontoret.

Det er en uhyggelig bureaukratisk ordning, lavet af en regering, der ved sin tiltrædelse sagde: hver dag sin gode nyhed, og nu skal der gang i regelsamlingen. Ja, god morgen!

Midt i al blæsten om forringelserne for de langtidsledige afskaffes jobskabelsesordningen. Med en arbejdsløshed på ca. 300.000 har man besluttet at bortkaste 10.000 job; det vil sige, at der kommer yderligere arbejdsløshed.

Regeringen handler i overmod, fordi det heldigvis er lykkedes at skabe nogle job i det forløbne år, men da jeg formoder, at man kan læse indenad, må det da kunne ses, at der er uhyggelig lang vej igen, inden de ordninger, der dog hjælper noget, bør tages af bordet.

Der er indtil nu ikke kommet sandsynlige uddannelsesstilbud frem, da jeg må formode, at det står til troende, at der skal være tale om uddannelsespladser, der kan føre til beskæftigelse fremover. Det står klart for enhver, at de tekniske uddannelser, hvortil bevillingerne i øvrigt er skåret ned både i 1984

og i 1985, kan der ikke være tale om. Det er lige så klart, at der ikke kan oprettes de fornødne pladser for de 90 mill. kr., som det radikale venstre i øvrigt har solgt sig for to gange, idet det er de samme penge som de 100 mill. kr., der var afsat til styrkelse af voksenuddannelsen via et 10 punkts program.

Det står dog lidt mere klart, at det med vedtagelsen af arbejdsmarkedsuddannelsesfonden bliver lønmodtagerne selv, der kommer til at finansiere arbejdsmarkedsuddannelsesdelen, og ikke som tidligere alle skatteydere.

Der er indtil nu ikke sluppet noget ud om kommunernes udgifter i forbindelse med dette. Det er klart, at de i første omgang vil spare penge, fordi de ikke skal fremskaffe arbejdstilbud til så mange anden gang og efterfølgende gange. Til gengæld vil de på længere sigt få store udgifter til bistandshjælp, og så selv om der er ændret lidt siden første forlig.

Nu må tiden være inde til, at folketinget får ordentlig besked, så vi kan svare de mange, mange mennesker, som daglig ringer for at spørge til den usikre fremtid, som de må se i øjnene at de står over for.

Besvarelse

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Før jeg går nærmere ind på, hvad der skal sættes i stedet for jobskabelsesloven, når den ophæves, vil jeg sige et par ord om baggrunden for afskaffelsen af loven.

Jobskabelsesordningen er aldrig blevet nogen succes. Det er rigtigt, at enkelte projekter har vist sig at være gode og fornuftige, men det er ikke tilstrækkeligt til, at ordningen bør opretholdes. Jobskabelsesordningen har især givet vanskeligheder i relation til konkurrenceforvridningsproblematikken.

Ingen her i tinget kan vel være interesseret i, at vi via støtteordninger etablerer arbejdspladser til unge ledige og på samme tid er med til at skabe problemer på arbejdsmarkedet. Det er altså især i den private jobskabelse, det har givet problemer.

Samtidig vil jeg pege på, at den private jobskabelse langtfra har været medvirkende til at skaffe det forventede antal arbejdspladser. Ved udgangen af 1983 var der etableret

[Arbejdsministeren]

570 private arbejdspladser og 604 arbejdspladser i samarbejde mellem de private og det offentlige, mens tallet ved udgangen af juni 1984 var steget til 1.190 private arbejdspladser og 805 i samarbejde mellem det offentlige og de private. Det er dog fortsat et alt for lille antal. Til sammenligning var der ved udgangen af juni 1984 oprettet 4.463 rent offentlige pladser.

Den lille effekt og de store problemer, ordningen har skabt, er baggrunden for, at vi nu ønsker den ophævet. Det er dog nødvendigt at se i øjnene, at der i visse tilfælde er brug for beskæftigelsesforanstaltninger, som kan sikre, at de unge får et sammenhængende uddannelses- og arbejdsforløb ved indgangen til arbejdsmarkedet. Det er også nødvendigt, at der findes beskæftigelsesforanstaltninger for de unge, der ikke er motiverede for uddannelse. Her har vi jo ordningen med løntilskud til private arbejdsgivere, der beskæftiger unge ledige, men en særlig adgang for kommunerne til at iværksætte beskæftigelse herudover er også påkrævet.

Jobskabelsesloven skal derfor afløses af en lov om beskæftigelsesmuligheder for unge, som bl.a. vil give hjemmel til støtte af videreførelse af dele af de eksisterende offentlige og private projekter oprettet i henhold til loven om jobskabelse. Jobskabelsesprojekter, der ikke falder ind under den nye lov, afvikles.

Den nye lov om beskæftigelsesmuligheder for unge skal indeholde hjemmel for kommunerne og amtskommunerne til at iværksætte beskæftigelsesprojekter, der retter sig mod ledige unge under 25 år med 3 måneders ledighed. Projekterne skal naturligvis være af ekstraordinær karakter og må ikke betyde en udvidelse af den offentlige sektor.

Det indgår i overvejelserne, at projekterne også i en vis udstrækning skal kunne etableres i samarbejde med offentlige og halvoffentlige institutioner og med visse organisationer. Som nogle få og langtfra udtømmende eksempler kan peges på idrætsforeninger, spejderbevægelsen, almennyttige boligselskaber og frivillige sociale organisationer. Der kan endelig blive tale om etablering af et eventuelt samarbejde med private virksomheder.

Det er herudover hensigten, at kommunerne skal have større indflydelse efter den nye lov, end tilfældet er i dag efter jobskabelses-

loven. Det vil sige, at kommunerne som udgangspunkt selv skal kunne beslutte, om de vil igangsætte et projekt, og det skal også indgå i overvejelserne, om der kan etableres en lokal model, som giver kommunerne indflydelse på anvisningen til projekterne.

En begrænsning kan tænkes, hvor private virksomheder eventuelt indgår i projektet. De enkelte detaljer i forhold til en sådan afgrænsning af lovens virkeområde og af iværksætterkredsen er imidlertid endnu ikke færdigafklaret. I sammenhæng hermed vil også den endelige afklaring af kommunernes kompetence finde sted.

Når vi taler om udgifterne til ordningen, kan jeg oplyse, at der i 1985 er foreslået afsat 230 mill. kr. til beskæftigelsesloven. Det er hensigten, at staten yder en støtte på 40 kr. i timen. Den resterende del af udgiften betales af kommunen eller amtskommunen, der selvfølgelig også vil kunne etablere projekterne uden støtte, f.eks. når rammen på de 230 mill. kr. er nået.

Det kan derfor ikke siges mere præcist, end jeg nu har gjort, hvor mange penge ordningen vil komme til at koste kommunerne samlet. For den enkelte kommune vil det i høj grad være afhængigt af, om de unge ledige i den pågældende kommune har behov for beskæftigelsesforanstaltninger eller de måske har behov for andre arbejdsmarkedsaktiviteter eller for uddannelse. Det er under alle omstændigheder hensigten, at den samlede indsats for unge ledige i 1985 skal overstige indsatsen i 1984.

Ændringen af arbejdstilbudsordningen har vi tidligere drøftet her i Folketinget. Det var lige efter finanslovforligets indgåelse den 11. oktober og på det grundlag, at det i forligsteksten helt klart stod, at ordningen endnu ikke var nærmere udformet. Den dengang noget følelsesladede debat bar da også præg heraf.

Jeg vil gerne slå fast, at det ikke er meningen at afskaffe arbejdstilbudsordningen, men det må være helt klart for de fleste, at det er nødvendigt at omstille ordningen i en mere aktiv retning. Siden ordningens start i 1978-79 er antallet af arbejdstilbudspersoner steget fra 15.000 til 65.000 om året. Det har givet et meget stort pres på ordningen, ikke mindst i den offentlige sektor. Kun en begrænset del af de langtidsledige kommer i arbejde igen.

[Arbejdsministeren]

Op mod halvdelen dukker op igen som berettigede til et nyt arbejdstilbud.

I 1984 skal 15.000 langtidsledige have et arbejdstilbud for anden gang, og flere hundrede skal have deres tredje arbejdstilbud; det vil sige, at de ikke har haft et normalt arbejde siden midten af 1970'erne.

Disse gentagne arbejdstilbud med mellem-liggende dagpengeperioder er perspektivløse og bør erstattes af nogle konstruktive alternativer. Det er derfor aftalt, at man efter første arbejdstilbud får mulighed for at uddanne sig og at etablere sig med egen virksomhed. Uddannelsesperioden kan vare op til 1½ år, hvilket i langt de fleste tilfælde vil være tilstrækkeligt, f.eks. inden for arbejdsmarkedsuddannelserne og en række af de nye, erhvervsrettede suppleringsuddannelser, der kommer under undervisningsministeriet. Men der vil være mulighed for at få forlænget uddannelsesperioden fra 1½ år til 2 år.

Vi vil inden for arbejdsmarkedsuddannelserne etablere en række særlige uddannelses-tilbud af længere varighed, der sammenstykkes af de sædvanlige uddannelsesmoduler, men tilpasses de langtidsledige. Planlægningsarbejdet er allerede sat i gang. Der er afsat 40 mill. kr. til disse nye uddannelsestyper, og alt i alt er der inden for arbejdsmarkedsuddannelserne mulighed for, at ca. 2.000 langtidsledige årligt kan få et kursustilbud.

Inden for undervisningsministeriets område vil de langtidsledige som udgangspunkt få adgang til hele uddannelsessystemet på lige fod med andre. Der vil i 1985 kunne tilvejebringes ca. 13.000 uddannelsespladser inden for rammerne af de budgetmæssige forudsætninger på finanslovsforslaget for 1985.

Alt i alt er der således et betydeligt antal uddannelsespladser til rådighed for de langtidsledige, og jeg vil endnu en gang understrege, at regeringen og det radikale venstre er enige om, at der skal tilvejebringes det fornødne antal uddannelsespladser, også selv om det vil kræve yderligere penge.

Med disse uddannelsesmuligheder sker der et fundamentalt brud med de hidtidige principper om, at arbejdsløse ikke må uddanne sig.

Den anden vigtige nyhed er som nævnt, at langtidsledige kan vælge at etablere sig som selvstændige og modtage en iværksætterydelse svarende til 50 pct. af arbejdsløshedsdagpenge i op til 3½ år. Iværksætterydelsen

kan altså beholdes i op til 1 år efter udløbet af den normale dagpengeperiode på 2½ år, og der gives herved iværksætterne 3½ år til frit at prøve at få en virksomhed op at stå. Hvis den pågældende virksomhed mod forventning ikke kommer op at stå, kan iværksætteren gå tilbage til lønmodtagerstatus.

Jeg er sikker på, at vi med disse to omstillinger af arbejdstilbudsordningen i en mere aktiv retning vil give de langtidsledige langt bedre muligheder for at skaffe sig en varig plads på arbejdsmarkedet.

Overvægten af langtidsledige kvinder skulle dermed også blive reduceret. Det er jo netop kvinder, der har manglet den tilstrækkelige kvalificerede uddannelse til at kunne klare sig på arbejdsmarkedet, og det rådes der nu bod på.

Jeg synes også, det er væsentligt, at vi efter 2½ års perioden bevarer de langtidslediges tilknytning til arbejdsløsheds-kassesystemet og arbejdsformidlingen med de muligheder, der herigennem er for at få arbejde. Som led heri udvides de langtidslediges rådighedsforpligtelse. Som forudsætning for fortsat at modtage dagpenge efter 2½ års perioden skal den langtidsledige være parat til at overtage et rimeligt arbejde mod hidtil et passende arbejde. Dette svarer til, hvad der i øvrigt i dag gælder i arbejdstilbudsordningen.

Afslutningsvis vil jeg pege på, at der som lovet er særlige bestemmelser, der skal sikre, at ældre arbejdstagere ikke mister muligheden for at komme på efterløn. De ældre ledige over 55 år skal kunne vælge, om de ønsker et uddannelsesstilbud eller et arbejdstilbud, når de er fyldt 55 år ved første arbejdstilbuds afslutning.

Forhandling

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det gik jo, som det måtte gå: der kom ikke ret meget nyt frem. Jeg skal starte med noget af det, ministeren sagde, og så efterlyse de ting, som jeg i øvrigt spurgte om, men ikke fik svar på.

Ministeren siger, at jobskabelsesordningen ikke har fungeret efter sin hensigt. Nej, det tror jeg, den er jo blevet blokeret på alle mulige måder, lige siden denne regering fik et flertal, og man har ikke engang undladt at bruge EF i forbindelse med at prøve at lægge hindringer i vejen for, at denne lov overho-

[Lilli Gyldenkilde]

vedet kunne komme til at fungere. Vi ved alle sammen herinde, at sådan ser *det* ud.

Nu er den imidlertid ved at fungere, der er ved at komme job, og så har man altså i en arbejdsløshedssituation råd til at sige, at nu skal vi ikke have den mere.

Når jeg spørger ministeren, hvad der så skal ske, får jeg nogle rørende forklaringer om, at nu skal amter og kommuner mere ind i disse ting, så man ude i lokalsamfundene kan få mere indflydelse, og så får jeg at vide, at idrætsforeninger, spejderbevægelsen, almennyttigt boligbyggeri, og hvad det ellers var, skulle have nogle muligheder for at komme ind. Det skal bare ikke hedde jobskabelse mere. Ja men der stod jo præcis det i jobskabelsesloven, at det var nogle muligheder, det offentlige skulle have for at sætte nogle job i gang; det var meningen, og nu får vi så at vide, at nu skal man skære ned. Der er kun 230 mill. kr. tilbage. Resten skal kommuner og amter selv betale. Det er det svar, vi har fået her.

Så har man samtidig lavet det ene forlig efter det andet, der har betydet beskæring af bloktilskuddene, og nu trækker man også 4½ mia kr. – eller hvor meget det nu bliver – hjem fra kommunerne, sådan at de ikke har penge til at sætte beskæftigelse i gang. Så kan man herinde vaske hænderne og sige: ja men det er da kommunernes skyld, at vi ikke får noget sat i gang. Det er lidt grotesk, at det er på den måde, disse ting skal foregå.

Det var det ene, jeg ville sige, og så vil jeg sige, at vi i øjeblikket får mange ting sendt fra forskellig side. Jeg står her med nogle artikler og med nogle henvendelser fra folk, f.eks. fra Landsforeningen Danske Anlægs-gartnermestre, som det er lykkedes at få 250 personer i gang efter jobskabelsesordningen, hvoraf de 35 pct. har fået varige arbejdspladser. Jeg står med en henvendelse fra andelsboligforeninger i Århus og omegn, som det også er lykkedes at få sat nogle job i gang for unge mennesker, men de bliver nu også kastet væk. Og jeg står med en overskrift fra Politiken fredag den 26. oktober. Politiken har gjort sig den ulejlighed at ringe rundt og undersøge, om der er nogle små virksomheder, som kommer i klemme ved det her, og man kan referere, at et par hundrede virksomheder landet over kan blive tvunget til at lukke. De har haft mulighed for at prøve at starte noget privat jobskabelse, og der er tale

om mange forskellige ting: små kobberværksteder, små stearinlysfabrikker osv., i hvert fald mange små virksomheder, som har sat nogle mennesker i arbejde, men de får nu ikke lov til at prøve at gøre det til den arbejdsplads, som de havde håb om. Det er ikke en god måde at gøre tingene på at komme og sige bagefter: ja men nu skal kommuner og amter have større indflydelse på det her, og så må de godt samarbejde med de små virksomheder. Det bliver en hurlumhej, og det bliver ikke til at finde ud af at have med at gøre for almindelige mennesker.

Men det værste er, at der er en del unge mennesker, som har fået job efter dette, og som er i den klemme, at de hverken aner ud eller ind. Der bliver skabt en usikkerhed uden lige, ikke alene for de unge mennesker – det er selvfølgelig det værste – men også for amter og kommuner, som ikke aner deres levende råd.

Jeg står også med et dokument, vi har fået tilsendt ovre fra Odense, og som viser, at man simpelt hen har sagt nej til nogle projekter, da der i øjeblikket er så stor usikkerhed med hensyn til, om man overhovedet får penge til at køre noget videre.

Kommunerne siger i øjeblikket: vi tør ikke gå i gang med noget som helst, for vi ved ikke, hvad resultatet bliver af det, der foregår inde i folketinget. Og det kan de jo have ret i, for det ved vi andre såmænd heller ikke på alle områder.

Der er en anden ting, som også skal siges i denne forbindelse, og det er, at man i forbindelse med dette forlig har talt meget om, at vejledningssektoren nu virkelig skulle op at stå, for nu handlede det om, at arbejdsformidling og vejledere skulle gøre noget, ikke alene for de unge, men for alle de langtidsløse, som skulle ind at have uddannelse.

Ja men glemmes skal det da ikke, at det ikke er mere end et halvt år siden arbejdsmarkedsudvalget stod på den anden ende, fordi der skulle skæres ned i arbejdsformidlingssystemet, og sandheden er, at i øjeblikket er det erhvervsvejlederne, der bliver sat fra jobbet. Hvem skal så påtage sig disse ting? Det er hovedløst, det, der foregår.

Med hensyn til uddannelsessiden står jeg også med nogle dokumenter her, og nu ser jeg, at undervisningsministeren er her, så vil jeg godt bede ham om at lytte godt efter.

[Lilli Gyldenkilde]

Jeg står her med et brev, som er udsendt af Teknisk Landsforbund den 5. november, og hvori der står, at der er behov for teknikeruddannelser, men at undervisningsministeren skærer ned på bevillingerne.

Nu har der været talt meget om, at de langtidsledige nærmest alle sammen kunne komme over i det her EDB-halløjsystem eller teknisk assistent-system, men her står sort på hvidt:

»Der er ... i 1984 skåret 12 mill. kr. på de tekniske uddannelser, og i 1985 er planlagt yderligere besparelser på mindst 15 mill. kr.«

Og så står man her og forsøger at bilde nogle ind, at man får bedre uddannelsesmuligheder. Det er jo ikke rigtigt. I hvert fald må disse tal da kræve et svar fra ministeren, hvis der overhovedet skal være nogen mening i galskaben.

Jeg står med et andet dokument her – jeg vil ikke sige navnet, da det er en person, der har fået svar tilbage, men det drejer sig om en, som havde søgt om at få et efteruddannelseskursus. Der står:

»Desværre er vi kommet i den ulykkelige situation, at vi bliver nødsaget til at aflyse kursuset, idet vi har fået afslag på vor anmodning om en ekstra bevilling. Direktoratet har afslået anmodning ... under henvisning til nødvendige besparelser.«

Det er en, der søger om at komme ind på et efteruddannelseskursus, der handler om elektronisk tekstbehandling.

Jeg overlader gerne dokumentet til undervisningsministeren.

Det andet papir, jeg står med, er et afslag til en anden person, en, der har søgt et kursus i anvendelse af små datamaskiner, og når jeg nævner disse ting, er det, fordi vi alle sammen skal over i den sektor, men han får altså også afslag. Her står:

»Vi har med tak modtaget dit ansøgningskema til ovennævnte efteruddannelseskursus.

Desværre er vi kommet i den ulykkelige situation, at vi må aflyse kursuset, idet direktoratet for efteruddannelse har afslået vor anmodning om økonomisk bevilling.«

Og sådan kan man blive ved i øjeblikket. På det ene område efter det andet kan man komme med dokumentation for, at der er skåret ned, og derfor bliver der ikke tale om, at man kan lave de ting, som man så smukt har ridset op oven på hinanden på A4-sider.

Må jeg så ikke sige lidt om den filosofi, der ligger bag dette.

Det er jo groft at bilde os og de arbejdsløse ind, at det, man nu vil, er at sørge for, at de får nogle uddannelser, så de bliver bedre stillet på arbejdsmarkedet. Hvis det er rigtigt, er vi parate til til hver en tid at være med til at skaffe de penge, der skal til her – helt afgjort. Vi har i årevis talt om, at man burde give uddannelsestilbud fremfor det ene arbejdstilbud efter det andet, men vi har ikke sagt, at det skal indebære, at folk skal ned på en lavere sats bagefter, at de faktisk er blevet ringere af, at de nu har fået en uddannelse. Men det er jo filosofien bag det her, at hvis man ikke er i stand til at skaffe sig et arbejde umiddelbart bagefter, ender man med at komme ned på en lavere sats. Jeg kan huske, der var en herre i en fjernsynsudsendelse, der sagde: hvad er det for et menneskesyn, der ligger bag det her? Og det vil jeg godt lade stå og blafre lidt i luften indtil anden omgang, for jeg har brugt min taletid.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KrF):

Efter at have hørt fru Lilli Gyldenkilde må jeg konstatere, at det forlig, der er indgået mellem regeringen og det radikale venstre, er blevet kritiseret stærkt. Det fremgik bl.a. af de sidste bemærkninger om menneskesyn; det var jo stærke ord. Jeg vil gerne stille et konkret spørgsmål til fru Lilli Gyldenkilde, og det lyder: hvilke andre lande har et bedre dagpengesystem end det danske? Når man taler om, hvilket menneskesyn der ligger bag det system, vi har, synes jeg, det ville være rart at få konkrete tal på bordet, som dokumenterer, hvordan situationen er i andre lande.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg vil gerne svare hr. Kofod-Svendsen, at der er ingen lande, der har så godt et dagpengesystem som Danmark, og det er flot. Må jeg spørge: hvorfor skal det så ødelægges? Vi har også en anden rekord her i landet, og det er rekorden i selvmord. Vi har også en tredje rekord her i landet, og det er en, som alle hylder: vi har nogle gode fodboldspillere. Hvorfor har vi egentlig det? Det

[Lilli Gyldenkilde]

har vi, fordi vi har gennemført en fornuftig idrætspolitik her i landet, og ligeså kan man sige om det område, vi her taler om, at hvis vi har et godt erstatningssystem, den dag man ryger ud, bevarer man en god arbejdskraft, og det er vi jo berømte for her i landet. Hvorfor i alverden skal de svageste på arbejdsmarkedet så skubbes ud som B-medlemmer?

Jeg kan godt forstå, at hr. Kofod-Svendsen er ked af at stå model til dette, men det er jo hans forlig, ikke mit.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Man skal jo aldrig være utaknemlig, når et medlem af et af regeringspartierne endelig går op for at forsvare dette elendige forlig. Regeringspartierne har jo hidtil overladt det til det radikale venstre.

Når hr. Kofod-Svendsen kommer op og prøver at forsvare dette forlig med: hvad er det for et dagpengesystem, vi har? Hvor findes det bedre? – så vil jeg gerne spørge hr. Kofod-Svendsen: hvad er det for et dagpengeniveau, kristeligt folkeparti mener den danske lønmodtager skal ned på? Er det Hongkongniveauet? Er det bananrepublikniveauet, man taler om?

Og hvad er det for et livssyn – det synes jeg vi bør have kristeligt folkepartis svar på – der ligger til grund for ikke alene at sørge for, at folk får mindre leverpostej på brødet – det kan de leve med et stykke tid, hvis der er håb forude – men også at gennemføre en lovgivning, der indfører håbløshed for de dårligst stillede i det danske samfund? Hvad er det for et livssyn? Er det et kristent livssyn, der gør sig gældende, når man tilslutter sig et sådant forlig? Det kunne det være interessant at få svar på.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at sige, at jeg netop har deltaget i en konference i Bruxelles, hvor jeg har haft lejlighed til at tale med en række repræsentanter for socialdemokratiske partier og for paralleller til socialistisk folkeparti. Der har jeg redegjort for forliget mellem regeringen og det radikale venstre, hvor det helt væsentlige jo er, at man nu får

et uddannelses tilbud samtidig med, at man oppebærer dagpenge, og den tanke er blevet rost, når jeg har talt med repræsentanter for socialdemokratiske partier i en række europæiske lande. De har sagt: her er virkelig perspektiv.

Når jeg bliver spurgt, hvilket livssyn der ligger bagved – hvor man siger, at det går ud på håbløshed – så vil jeg sige, at det, at man får mulighed for at videreudanne sig, så man kommer ud af den passivitet, som kendetegner det nuværende system, da virkelig er et tilbud, som repræsentanter for spørgernes partier i andre lande roser.

Når fru Lilli Gyldenkilde siger, at vi har det bedste system, men at vi nu vil ødelægge det, så må jeg svare, at det netop er det forlig, som er blevet rost af fru Lilli Gyldenkildes og af hr. Kaj Poulsens kolleger i andre lande.

Jeg må sige, at man skulle tage og færdes lidt mere i internationale sammenhænge og høre, hvordan situationen er, ikke i Hongkong og sådanne steder, men i andre europæiske lande. Så ville man finde ud af, at situationen er væsentlig bedre i Danmark. Det nye er perspektivet med uddannelsesmuligheden. Det er virkelig baseret på et positivt livssyn.

(Kort bemærkning).

Tonni Nielsen (SF):

Det er en kort bemærkning til hr. Kofod-Svendsen. At man skal se på, hvad der sker i udlandet, kan jo være rigtigt nok, men jeg har altså den opfattelse, at når vi diskuterer lovgivning i Danmark, så er det her i folketinget, det sker. Vi tager vores udgangspunkt i den befolkning, vi omgås til daglig. Det er det samme, jeg gør i kommunalpolitik, når jeg er i Roskilde.

Vi har gang på gang også fra denne talerstol hørt fra regeringspartierne og ikke mindst fra kristeligt folkeparti, at nu skal vi se optimistisk frem i tiden. Det er optimismen, det positive, vi skal have frem. Og hvad er det så, hr. Kofod-Svendsen siger i denne forbindelse? Det er jo det negative. Skal vi ikke være stolte her i det danske folketing over, at vi har en lovgivning, der er den bedste i verden? Det er det positive, og det synes socialistisk folkeparti.

[Tonni Nielsen]

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal sige tak for rådet fra hr. Kofod-Svendsen om, at jeg skulle færdes lidt mere i internationale forsamlinger. Så vil jeg give hr. Kofod-Svendsen det gode råd, at han skulle tage at færdes lidt blandt de arbejdsløse, for så vidste han måske lidt bedre, hvad dette handler om, i stedet for at gå ud og diskutere det på teoriplan andre steder. Og må jeg i øvrigt anbefale, at hr. Kofod-Svendsen interesserer sig lidt mere for de nordiske lande end for EF-landene, for det viser sig, at selv om vi har så store udgifter her i landet til arbejdsløshedsdagpenge og derfor smykker os med, at vi har det bedste system, så har man ikke de store udgifter i de andre nordiske lande til arbejdsløse, idet man har ført en anden politik, der gør, at man ikke har så mange arbejdsløse. Det er jo sandheden.

I øvrigt fik vi ikke svar på, hvilket menneskesyn der egentlig ligger bag, når man nu deler arbejdsløse op i A- og B-medlemmer.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Så fik vi jo at vide, at hr. Kofod-Svendsen havde været ude at rejse og havde fortalt om dette forlig rundt omkring, og at socialdemokrater rundt omkring i Europa havde sagt, at der var perspektiv og der var vidsyn i det.

Fortalte hr. Kofod-Svendsen også, at de regeringspartier, der sidder i øjeblikket med hr. Kofod-Svendsens partis støtte, har fjernet den mulighed for uddannelse, som blev gennemført af socialdemokratiet ved martspakken? Fortalte hr. Kofod-Svendsen også, at man har stemt et socialdemokratisk forslag ned, som gik ud på, at vi skulle give de arbejdsløse mulighed for at uddanne sig, mens de var ledige? Fortalte hr. Kofod-Svendsen også, at denne øvelse kun går ud på at skabe større elendighed for de arbejdsløse ved at nedsætte deres støtte fra det offentlige? Fortalte hr. Kofod-Svendsen også, at i de uddannelsesstilbud, som vi nu har set i en politisk hvidbog og i en redegørelse fra undervisningsministeren, er der intet nyt under solen? Med hensyn til de uddannelsesstilbud, man nævner i undervisningsministerens papir, kan man slå op i hvidbogens tabeller og se, at

undervisningsministeren skriver, at mange ikke har kunnet optages.

Der er intet reelt indhold, og det er baggrunden for, at vi gerne vil vide, hvad det er for et menneskesyn, hvad det er for et livssyn, hr. Kofod-Svendsen har lagt til grund for hele den debat, vi har været inde i om uddannelse af de ledige. Hvad er det for et livssyn? Det har intet at gøre med at gå ud og fortælle, at dette drejer sig om uddannelse. Det er lodret vås.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at sige til fru Lilli Gyldenkilde, at jeg bl.a. var sammen med nogle socialdemokrater fra Norge, som syntes, det var perspektivrigt, at man nu får mulighed for uddannelse i op til to år og samtidig bevarer fuld dagpengereget. Det syntes man fra norsk side var et overordentlig positivt tilbud.

Jeg vil da gøre opmærksom på, at under den forrige regering, under den socialdemokratiske regering, blev der ikke indført mulighed for uddannelse i 1½-2 år, hvor man samtidig kunne bevare fuld dagpengereget. Se, her er der en nyskabelse! Det tror jeg også fru Lilli Gyldenkilde er parat til at indrømme.

Så siger hr. Kaj Poulsen, at der ikke vil blive skabt de nødvendige uddannelsespladser. Det er jo netop det, regeringspartierne sammen med det radikale venstre udtrykkeligt understreger, nemlig at nu vil man satse på øgede uddannelsesmuligheder, og det er en kendsgerning, at under denne regering er der skabt flere uddannelsespladser totalt end under den forrige regering, og det er en linje, vi vil fortsætte.

Jeg tror ikke, at hr. Kaj Poulsen er i tvivl om, hvilket livssyn mit parti står for, og at vi ønsker at udmønte det i at skabe bedre vilkår for, at man kan komme fra en passiv arbejdsløshedssituation ind i en aktiv situation.

Jeg vil sluttelig sige, at efter forliget mellem regeringen og det radikale venstre har vi fortsat verdens bedste dagpengesystem. Der er ikke tale om, at det nu pludselig bliver bombet tilbage til stenalderen. Det er fortsat det bedste.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det er rigtigt, at man ikke er bombet fuldstændig tilbage, det har hr. Kofod-Svendsen ret i. Til gengæld får det, vi andre synes man skulle gøre mere ved, nemlig den store arbejdsløshed, lov til at blive – med det resultat, at vi stadig væk skal bruge mange penge på dagpenge. Det er lige præcis den filosofi, vi skal have vendt om. Vi skal gøre mere for at få folk i beskæftigelse i stedet for at gøre mere for at dele dem op, sådan at når de har gået rigtig lang tid ledige, så skal de ned på en lavere indtægt end dem, der har gået kort tid ledige. Den filosofi bryder jeg mig ikke om.

Må jeg så sige, så det også går op for hr. Kofod-Svendsen, at vi i socialistisk folkeparti i årevis har talt om, at det da var bedre, om vi kunne give arbejdsløse uddannelses tilbud. Vi har støttet enhver bestræbelse i den retning. Vi har på tidspunkter været enige med de radikale i – også før de radikale blev støtteparti for denne regering – at vi skulle gøre noget, sådan at de arbejdsløse fik lov til at uddanne sig. Det, vi bare ikke havde med, var, at hvis de ikke umiddelbart efter skaffede sig et arbejde, så ville de ryge ned på en lavere sats.

Så lad være med at komme og skyde os i skoene, at vi ikke synes, det er rigtigt og vigtigt med uddannelsesperspektivet. Det er vi enige i. Når vi kritiserer det alligevel, så er det, fordi vi kan dokumentere, at der er skåret ned på uddannelseskontoen i de forskellige politiske forlig. Og så kommer man nu og siger: nu skal I alle sammen have uddannelse, og ih, hvor er det godt! Det er ikke ærlig snak.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Man bliver jo næsten rørstrømsk, når man hører, at hr. Kofod-Svendsen har været ude at fortælle, at nu skal de langtidsledige have fra 1½ til 2 års uddannelse. Hvad er realiteten? Realiteten er, at hr. Kofod-Svendsen har himmelske forudsætninger, når han tager til udlandet og fortæller, hvad dette drejer sig om. Nu skal han få de jordnære fakta:

Hovedparten af de mennesker, vi taler om her, er ufaglærte, dårligt uddannede. Og hvad er det, man tilbyder dem ifølge undervisningsministerens papir? Ufaglærte, der

tidligere har været beskæftiget inden for byggeindustrien, kan optages og uddannes inden for byggeindustrien. Hvad er det for en uddannelse inden for specialarbejderuddannelsen, der er 1½–2-årig? Ufaglærte, der tidligere har været beskæftiget inden for et fag med arbejdsløshed, kan uddannes til svejsere og i elektronik. Hvad er sandheden på dette område? Sandheden er, at dette land er fyldt med svejsere og folk, der er uddannet i elektronik på disse skoler. De bliver ikke uddannet til job. Og hvor lange er de kurser? Er de 1½–2-årige?

Skal vi tage et nyt punkt? Vi kan gå det igennem punkt for punkt. Dette papir og de forudsætninger, hr. Kofod-Svendsen er rejst til Norge, Sverige, Vesttyskland, eller hvor han nu har været henne, og har fortalt om, er himmelske. Han bør fortælle, hvad det er, dette drejer sig om. Det er arbejdsledige ufaglærte med en dårlig skoleuddannelse. Man skal ikke komme og sige, at de efter de tilbud, der er kommet her, får 1½–2-årige kurser. Arbejdsministeren har fortalt os i arbejdsmarkedsudvalget, at det, man planlægger, er kurser på tre dage og 10–30 uger – nichts weiter! Derfor skal man holde sig til sandheden og lade være med at komme med den slags argumentation for det forlig, der er lavet. Det hører ingen steder hjemme.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Vi går fra de korte bemærkninger over til ordførrækken.

Ole Vagn Christensen (S):

Det har været interessant at følge debatten om det forlig, regeringen og de radikale har indgået om jobtilbud og jobskabelse. Det har været interessant, men forstemmende, for målsætningen har fra starten for regeringen og de radikale været at spare offentlige midler og begrænse dagpengereetten, samfundets ansvar for arbejdsløsheden. Det er ikke en politik, socialdemokratiet kan tilslutte sig, tværtimod.

Folketinget havde lejlighed til at diskutere forliget under den forespørgselsdebat, socialdemokratiet rejste 23. oktober 1984. Vi fik ikke meget at vide. Faktisk ville regeringen helst undgå at tale om det nyeste spareforlig. Til gengæld var de radikale meget ivrige for at forsvare principperne i indgrebet. Dette

[Ole Vagn Christensen]

billede ændrede sig noget under indtryk af det radikale oprør i mange egne af landet, og resultatet blev en art genforhandling af forliget, som efter vores mening ikke har rettet op på den klart asociale tendens i forliget.

Selv om man nu har fjernet den direkte overgang fra dagpengesystemet til bistandshjælpen, står tilbage, at de langtidsledige i stedet for en fortsat tilknytning til dagpengesystemet skal have deres arbejdsløshedsdagpenge beskåret, så de rent faktisk er lige så dårligt stillede som bistandsmodtagere på varig hjælp, at man opererer med en række uddannelses tilbud, som vi nu kender arten af, men hvor vi ikke ved, om de øger muligheden for at finde beskæftigelse bagefter – og hvor er arbejdspladserne? – og at der for specielt de ufaglærtes vedkommende er tale om en række uddannelser af kortere varighed, som også efter de gældende dagpenge-regler kan følges. Der er således ikke noget nyt for denne gruppe.

Og sidst, men ikke mindst: bag hele forliget ligger der ideer om, at langtidsledige skal have beskåret deres støtte, og at samfundets og dermed vores fælles ansvar for afvikling af arbejdsløsheden skal begrænses. Enhver skal være sin egen lykkes smed, og kan man ikke finde arbejde, må man lære at klare sig selv. Så vidt vi nu kender detaljerne i forliget, indebærer dette, at langtidsledige kan vælge uddannelses tilbud i stedet for arbejds tilbud, og at deres dagpengeydelse beskæres efter 5 års ledighed. Samtidig strammes reglerne for, hvilke job man som arbejdsløs kan undslå sig for at tage.

Der er siden det første forlig kommet en særlig ordning for personer over 55 år, og det hilser vi med glæde, men hvad med de 50-årige? De er også dårligt stillede og bliver dårligere stillede efter de i forliget indeholdte regler. Selv om man således har ændret på forliget i et forsøg på at tækkes de radikale græsrodder, er resultatet fortsat skævt, asocialt og en hån imod de arbejdsløse.

Socialdemokratiet må afvise det forlig, regeringen og dens trofaste støtter har indgået. Socialdemokratiet – det vil jeg gerne understrege – har intet imod uddannelses tilbud. Vi har selv sammen med bl.a. de radikale anvendt uddannelses tilbud som led i – jeg understreger: som led i – den almindelige arbejdsløshedsbekæmpelse, men vi har aldrig stillet uddannelse op som et alternativ til

dagpenge eller ment, at man skulle have beskåret sin hjælp, hvis man modtog uddannelse og alligevel ikke fik job bagefter. Ansvar for arbejdsløsheden påhviler ikke den enkelte arbejdsløse. Det påhviler i høj grad den siddende regering og folketinget, og mulighederne for at skabe arbejde er ikke fuldt udnyttet. Det skal de ledige ikke undgælde for.

I sammenhæng med indgrebet imod dagpengesystemet har man slagtet jobskabelsesordningen blot med et ministerielt pennestrøg uden at give folketinget lejlighed til at vurdere ordningens virkninger. Sådan handler en arrogant regering, der er utrolig optimistisk: vi har ikke brug for en ordning, der sætter 14.000 job i gang på halvandet år, vi kan selv. Men hvordan? Da folketinget sidst diskuterede jobskabelse, blev det oplyst, at midlerne til jobskabelse skulle reguleres efter ledighedens størrelse. Man kan undre sig over, hvilke tal for udviklingen i ledigheden forligspartierne er i besiddelse af, siden de nu uden videre slagter den velfungerende jobskabelsesordning.

Jobskabelsesordningen er langt bedre end det rygte, den har fået gennem de stadige borgerlige angreb om konkurrenceforvriddning, stadige forhalinger fra regeringens side og stadig modvilje fra arbejdsgiverside. På trods af alle disse angreb og forsøg på sabotage imod ordningen har den faktisk virket efter hensigten. Effekten havde selvfølgelig været større, hvis disse sabotageforsøg ikke havde fundet sted, men alligevel tåler ordningen at blive bedømt på de faktiske tal; faktisk fortjener den at blive det.

I den periode, loven har eksisteret i, altså fra 1. marts 1983, hvor regeringen endelig opgav at ødelægge ordningen, inden den kom i gang, er der skabt 14.000 job i såvel den offentlige som den private sektor. Flest i den offentlige, ja vel, men tendensen går i retning af stadig flere job i den private sektor. Medens 70 pct. af arbejdspladserne i 1983 skabtes i det offentlige, er andelen af private job her i 1984 steget til 50 pct. Og så skal man ikke glemme, at der skabes mange gode job i et samarbejde mellem det offentlige og det private initiativ. Måske er denne succes for jobskabelsen årsagen til, at regeringen vil af med loven hurtigst muligt. Men så er det jo ikke hensynet til de langtidsledige, der vejer tungest.

[Ole Vagn Christensen]

Hvem kommer jobskabelsen til gode? Hvilke grupper nyder godt af de job, der skabes gennem denne ordning? Ja, det er faktisk de mest udsatte grupper. 75-80 pct. af de personer, der får job igennem denne ordning, har ingen uddannelse ud over folkeskolen. Mange har fundet job i det offentlige, mens den private sektor i højere grad har taget de faglærte unge. Men det vigtigste er, at der er skabt flere tilbud, også til de udsatte grupper. Hvad kan regeringen eller de radikale nu tilbyde disse unge?

Socialdemokratiet vil forsvare tanken bag og resultaterne af jobskabelsen. Vi synes stadig, det er en god idé at omsætte de passive understøttelsesmidler til aktiv jobskabelse, men regeringen og de radikale vil øjensynlig hellere ramme de ledige på deres i forvejen magre pengepung. Det er forskellen på vores politik og den politik, der føres nu. Der er skabt mange fornuftige projekter såvel hos det offentlige med forbedring af nærmiljøer og boligområder, miljøindsats, genbrug o.lign. som i privat regie med produktion og afsætning for øje. Den megen snak om konkurrenceforvridning er kun forsøg på at tale udenom, resultaterne taler for sig selv.

Der er problemer, og socialdemokratiet vil fremsætte forslag om forbedringer i jobskabelsen. Vi ser frem til, at folketetinget tager den nødvendige debat om jobskabelsens effekt. Man kan ikke fjerne en ordning, der kun har virket i halvandet år, uden overhovedet at ville tale om virkningerne. Det er uhørt. Endnu mere, når det parti, som havde stor indflydelse på udformningen, fjerner loven. Jeg skal her gøre opmærksom på 25 års grænsen. Den radikale holdning er hyklerisk. Aldersgrænsen i loven om en særlig indsats for unge under 25 år bør fjernes. Den virker stik imod sit formål. Mange projekter opgives, fordi man ikke kan få den fornødne faglærte arbejdskraft, og bureaukratiet i lovens administration skal væk, så vi kan få endnu flere job skabt. Men som sagt: hvad vil man sætte i stedet? Hvilket tilbud har man i stedet for jobskabelsen? Kan vi mon få et konkret svar?

Regeringen og de radikale går som bekendt ind for forsikringsprincippet, og det har ikke manglet på forsikringer, siden vi blev bekendt med det indgåede forlig. Vi er blevet forsikret om de gode hensigter, de mange uddannelsespladser, pengene til ord-

ningerne, fald i arbejdsløsheden, osv. osv. Men regeringens og specielt de radikales mange forsikringer er ikke i høj kurs. De radikales holder ikke engang inden for egne vægge i partiapparatet, og det forstår jeg godt: det er jo hul tale, når vi taler om det indgåede forlig som en hjælp til de langtidsledige. Forliget er udtryk for en hetz mod de arbejdsløse, for opgaven med hensyn til en varig løsning på arbejdsløshedsproblemet, for den uopfindsomhed, som har præget denne regering siden dens tiltræden, for gammel konservativ ideologi, som nutidens radikale folketingsmedlemmer åbenbart tilslutter sig. Det må vi i hvert fald gå ud fra.

Den sminke, man har givet forliget i anden runde, hjælper ikke, og internt i regeringen har vi også hørt divergerende opfattelser af forliget og dets virkninger. Det hele minder efterhånden om en amerikansk TV-serie, som gik for nogle år siden: »Skum«; man skal hele tiden vente til næste afsnit for at få nogle gode svar, og så får man kun nye spørgsmål. Vi har nu set et par afsnit af denne politiske satire, som har en så tragisk baggrund i virkeligheden, og det er bestemt ikke familieunderholdning at være vidne til, for der sjakres med menneskeskæbner.

Socialdemokratiet vil gerne bidrage til fjernelse af forvirringen. Vi er ikke i tvivl om, hvilken vej vi skal gå. Den rigtige løsning på dagpengeproblemet er selvfølgelig en bedre fordeling af arbejdet og en løsning af arbejdsløshedsproblemet. Hvorfor ikke skifte spor og føre en aktiv politik, der løser disse problemer, i stedet for at straffe dem, der uforskyldt kommer i klemme? Det er da mere fornuftigt. Jeg skal derfor på vegne af socialdemokratiet og SF fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget finder indsatsen imod arbejdsløsheden af største vigtighed. Derfor præciserer folketetinget, at der ikke må ske en reduktion i den samlede indsats imod arbejdsløsheden.

Folketinget pålægger regeringen at opretholde de gældende regler om ydelser til langtidsledige samt tilvejebringe et tilstrækkeligt antal arbejdstilbud og uddannelsesstilbud til langtidsledige.

Folketinget opfordrer derudover regeringen til at bevare jobskabelsesordningen samt

[Ole Vagn Christensen]

sikre denne ordnings positive virkninger på beskæftigelsen.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår i forhandlingerne.

Bo Kristensen (KF):

Jeg vil gerne først og fremmest takke arbejdsministeren for hendes redegørelse her til forespørgselsdebatten. Jeg synes, den har et indhold, som åbner en lang række perspektiver. Jeg vil også godt sige regeringen tak for den hvidbog, finansministeriet har udarbejdet om hele arbejdsløshedsproblemet og arbejdstilbudsordningen. Jeg synes, det er redegørelser, der fortæller os, at hvis ikke vi sætter nye perspektiver ind her, så vil vi komme i store vanskeligheder med hensyn til at skaffe jobtilbud og jobtilbud i en uendelighed.

Jeg synes, man kan sige, at det udgangspunkt, regeringen har, at man tilbyder en uddannelse til de arbejdsløse, efter at de har gået ledige i tre år, er et ganske godt perspektiv.

Jeg synes, at det må være kedeligt at fortsætte som arbejdsløs og ikke vide, hvor man skal have sit andet jobtilbud. Nu får man i stedet for et uddannelsesstilbud, hvor den enkelte selv vælger, hvilken efteruddannelse eller omskoling man ønsker, og det finder vi positivt.

Med hensyn til de grupper, der er tale om, mener jeg, det bliver nødvendigt at kigge på den vejledning, som gives på arbejdsformidlingen og andre steder. Man må have en bedre koordinering og en strammere indsats, så at den arbejdsløse kan blive vejledt om den rette efteruddannelse efter de evner, vedkommende har. Det betyder meget, at man bliver sat op på stolen igen efter at være faldet ned, og jeg mener, at det åbner muligheder, vi ikke har haft tidligere.

På specialarbejderskolerne har man et modulopbygget system, og det vil sige, at den enkelte har mulighed for at tage flere moduler, helt op til halvandet års efteruddannelse. Det synes jeg er et særdeles godt perspektiv for dem, der har forladt folkeskolen uden 10. klasse.

I den periode, hvor jobskabelsesloven har været i funktion, er det det konservative folkepartis opfattelse at jobskabelsesloven til punkt og prikke har været opfyldt og at samarbejdet i EF og de aftaler, vi har, har været overholdt ganske godt. Derfor siger vi tak for den måde, denne lov har været administreret på, men jeg mener, at den har set sin periode, at vi har set den i funktion på en sådan måde, at den må rinde ud. Den har ikke kunnet opfylde det ønske, vi havde, idet den ikke har givet ret mange nye arbejdspladser. I 1983 havde man knap 12.000 i gang under jobskabelsesloven i den private sektor og i den private og den offentlige sektor i samarbejde.

I 1984 var tallet 11.090 for den private sektor, og i samarbejde mellem den private og den offentlige sektor var det 805. Det er for lidt. Derfor må de unge fortsat have beskæftigelsestilbud, og det må helt klart være på en sådan måde, at vi undgår konkurrenceforvriddning. Det er vores opfattelse, at det er måden, hvorpå de unge kommer i gang, får et nærmere forhold til en arbejdsplads, og vi lægger vægt på, at det vil ske.

Vi er også tilfredse med, at der i forliget er fundet en løsning for de ældre på arbejdsmarkedet. Her taler vi om de 55-årige, men i virkeligheden gælder det, fra den arbejdsløse er fyldt 52 år, og det synes vi er et ganske godt tidspunkt, hvor vedkommende selv kan vælge, om det skal være et uddannelsesstilbud, eller det skal være et jobtilbud, og derudover kommer man ikke til at forlade arbejdsmarkedet. Den gruppe fortjener at kunne gå på efterløn som 60-årige.

Jeg har med interesse læst Berlingske Tidende her til morgen, men jeg stiller mig meget uforstående over for socialdemokratiets holdning, idet det fremgår, at fagbevægelsen har været hos arbejdsministeren med et notat om, at der skal indføres et uddannelsesstilbud, og det forstærkes noget af, at vi i nogle dage har set annoncer fra fagbevægelsen. Jeg forstår ikke rigtig, hvorfor socialdemokratiet fører en så kraftig hetz imod regeringens samarbejde med det radikale venstre i denne sag. Det er ikke nu, der skal graves grøfter omkring de arbejdsløse. Det er nu, vi skal hjælpe de arbejdsløse – og ikke ved grøftegraveri, som vi oplever det fra socialdemokratiets og SFs side. Jeg synes, det ville være rart, hvis vi kunne få en kommentar fra soci-

[Bo Kristensen]

aldemokratiet til artiklen i Berlingske Tiden-
de, for det svarer ikke til den debat, der har
været lagt op til.

Vi synes, at det oplæg, der er kommet fra
regeringen, giver mulighed for, at færre er
arbejdsløse på længere sigt. Vi ved jo alle, at
der er et paradoksproblem, at det er svært at
få arbejdsløse til at skifte fagområde. Vi tror,
at ved at give tilbud om uddannelse kan vi
få et bredere grundlag, og at vi på den måde
kan få flere i beskæftigelse, uden at vi kom-
mer til at ramme ind i paradoksproblemet.
Vi skulle gerne nå frem til, at arbejdsmarke-
det kan få den rette arbejdskraft.

Jeg har bemærket, at ordføreren for for-
slagsstillerne nu taler om 300.000 arbejdsløse.
Det er såmænd ikke mere end 2 måneder
siden, at den samme ordfører talte om
340.000 arbejdsløse, når hun skulle kritisere
regeringen. Tallet ligger på 276.000 efter
prognoserne, og det kan jo være, at fru Lilli
Gyldenkilde på et eller andet tidspunkt kom-
mer til dette tal, som rent faktisk er korrekt,
nemlig 276.000, men det er jo rart at være
polemisk i disse sammenhænge.

Jeg vil godt endnu en gang sige tak til re-
geringen og give udtryk for, at vi vil arbejde
videre ud fra de forudsætninger, arbejdsmini-
steren har lagt frem i denne redegørelse.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Så er vi igen ved tallene. Når hr. Bo Kri-
stensen siger, at jeg manipulerer med tallene,
hvilket rent faktisk var det, han sagde, så
skal hr. Bo Kristensen til de 276.000 arbejds-
løse lægge dem, der er på forskellige nød-
hjælpsarbejder rundt omkring, og så er tallet
altså oppe på 340.000. Det kan vi få verifice-
ret i arbejdsmarkedsudvalget.

Må jeg ikke have lov til at sige til hr. Bo
Kristensen, at efter det, han har stået her og
sagt, så er han den største talmagiker, jeg har
været ude for. Jeg står her med et dokument,
som klart viser, at der er bevilget 11.500 ar-
bejdspladser inden for jobkabelsesordnin-
gen, og nu siger hr. Bo Kristensen, at i 1984
blev der kun i alt lavet 11.090 arbejdspladser
i offentlig regie og 800, tror jeg det var, i pri-
vat regie. Det er for smart, hr. Bo Kristensen,
alt for smart. Det, man gjorde, efter at man
havde fået lavet 11.500 job, var, at man på
finansloven skar ned på jobkabelsesordnin-

gen i sparebestræbelserne, og så er det helt
klart, at der ikke var penge i det kommende
år til at sætte de beskæftigelsesarbejder i
gang, man kunne efter loven, hvis man hav-
de fulgt dens intentioner.

Det er talmagi ud over alle grænser. Der
er ingen tvivl om de tal, jeg står med her, og
jeg vil gerne dokumentere det over for hr. Bo
Kristensen og i øvrigt over for alle, der er
interesserede. Det er trods alt for skrap, det
her. Lovens forudsætninger var, at man kun-
ne skabe 12.000 job på et år. Man skabte
11.500, så intentionerne holdt. I øvrigt skal
hr. Bo Kristensen ikke glemme, at han har
stemt imod denne lov; det har alle de bor-
gerlige partier. Det var det radikale venstre,
socialdemokratiet og SF, der i sin tid vedtog
loven.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Det er til hr. Bo Kristensen. Jeg sagde i
mit indlæg, at socialdemokratiet går ind for
uddannelse, og derfor er der ikke noget fork-
ert i, at LO går ind for uddannelse. Men
det, der aldrig har været LOs mening og hel-
ler ikke er socialdemokratiets mening, er, at
man, efter at man er færdig med denne ud-
dannelse, skal sendes ud i håbløsheden. Det
er det, det hele drejer sig om. Det er et spa-
reforlig, og derfor kan man ikke bruge – jeg
synes endda misbruge – LO på den måde,
som man prøver på her. Der er ingen, der
har noget imod uddannelse, men det er det
efterfølgende.

Hr. Bo Kristensen talte om jobkabelses-
ordningen. Jeg vil gerne sige, at det er en
arrogant måde, regeringen kommer til folke-
tinget med det på: det dér stryger vi bare,
selv om der altså er skabt disse 14.000 job.
Og så er det, som jeg sagde i slutningen af
min tale før, at vi er inde i det, der hedder
»Skum«. Så kan vi vente på det næste. Det
næste har vi hørt lidt om her, men hvad der
konkret er i det, har vi overhovedet ikke set
noget som helst om. Hvorfor ikke give os
mulighed for at få drøftet jobkabelsesord-
ningen færdig – de gode sider og de dårlige
sider? Det må jo være, fordi der også her
ligger nogle besparelser, som man skal have
fat i, besparelser på de unge arbejdsløse. Det
er helt konkret et besparelsesforlig og ikke
spor andet.

(Kort bemærkning).

Jens Otto Madsen (VS):

Det lykkedes hr. Bo Kristensen overhovedet at undgå at komme ind på nogen som helst af de væsentlige problemer, som de radikale dog indrømmer der er i dette asociale forlig. Man kan nærmest karakterisere hr. Bo Kristensens tale som en tale, der gik ud på at takke og måske takke over.

Jeg vil spørge hr. Bo Kristensen: hvad er det for nogle konkrete uddannelses tilbud, som skal stille de langtidsledige ufaglærte kvinder bedre på arbejdsmarkedet, sådan at de reelt har en chance for at komme i arbejde? Arbejdsministeren har ikke villet konkretisere det. Hvad er det konkret for nogle kompetencegivende uddannelser, der vil stille denne store gruppe – vi ved jo, at 70 pct. af de langtidsledige er kvinder, og at over halvdelen af kvinderne er ufaglærte – stille dem bedre efter den nye uddannelses tilbudsordning?

I virkeligheden er det jo sådan – og det vil jeg komme ind på i mit ordførerindlæg – at forskellene mellem de forskellige lønmodtagergrupper vil øges ved dette forlig, fordi de langtidsledige er vidt forskellige med hensyn til forudsætninger.

Men jeg vil gerne have et svar fra hr. Bo Kristensen, i stedet for at han bruger al sin tid på at takke regeringen og ikke siger noget som helst.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Jeg skal først sige til fru Lilli Gyldenkilde med hensyn til tallene: det var udtrykkeligt 11.090 i den private sektor i 1984, og i samarbejde mellem det offentlige og de private var det 805. Jeg har ikke nævnt et totaltal, jeg har taget de isolerede områder, som vi finder at ordningen har kæmpet med, og som ikke har opnået tilfredsstillende resultater, så fra min side er der overhovedet ikke tale om at manipulere med tal. Det er de faktiske tal, jeg har oplyst her fra talerstolen.

Jeg forstår stadig væk ikke socialdemokratiet. Nu plejer jeg ikke at referere til tidligere arbejdsministre, men jeg vil gøre det i dette tilfælde, nemlig til hr. Svend Auken, som ved fremsættelsen af jobskabelsesloven sagde, at dagpengesystemet ikke var tænkt som en va-

rig ordning. Det vil for mig sige, at på et eller andet tidspunkt ville socialdemokratiet være nødt til at anbringe nogle stopklodser i dagpengesystemet. Vi får bare ikke noget at vide om, hvornår det skal komme, men man havde altså på det tidspunkt i den socialdemokratiske regering den opfattelse, at folk ikke kunne blive ved med at være i dagpengesystemet. Men vi lægger i forbindelse med forliget op til at finde nogle ordninger, der giver bedre chancer for at komme tilbage til arbejdsmarkedet.

Hr. Jens Otto Madsen spørger: hvilke uddannelser? Se, nu har vi to forskellige opfattelser af, hvordan tingene skal sættes i gang, for der står udtrykkeligt, at det er uddannelses tilbud, og det vil sige, at vi skal høre fra de enkelte, hvad de ønsker sig, når de har fået vejledning, og vi skal ikke centralt – ovenfra – komme og diktere, hvilke uddannelser der skal sættes i gang. Vi skal vide, hvad de selv ønsker sig på uddannelsesområdet.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen (S):

Det er ret fantastisk at høre, at regeringspartierne og også de radikale nærmest giver indtryk af, at socialdemokratiet ikke skulle være tilhænger af en uddannelsespolitik på arbejdsmarkedet. Jeg tror, jeg uden at prale tør sige, at der ikke er noget parti i tinget, der har været mere ivrigt for en uddannelsespolitik i relation til arbejdsmarkedet end netop vores parti. Der er ikke noget forkert i, at man vil lave uddannelsespolitik. Det forkerte er, at man laver direkte sociale nedskæringer, og at man søger at skubbe folk ud af arbejdsløshedsforsikringen. Man har simpelt hen camoufleret eller prøver med smil og behændige bemærkninger at se bort fra den kendsgerning, at man har lavet dette her for at spare penge, for at skære ned, og det er direkte og indirekte sociale nedskæringer. Dagpenge skæres ned til 55 pct. af det, der normalt ydes, og det, der er tale om, er, at man i adskillige tilfælde mister 22.000 kr. De, der er mest udsat, rammes mest, og det er det, der er meningen, ikke spor andet. Alt andet er camouflage for at dække over en politisk set dårlig samvittighed.

(Kort bemærkning).

Jens Otto Madsen (VS):

Det lykkedes igen hr. Bo Kristensen overhovedet ikke at svare på det konkrete spørgsmål, jeg stillede ham. Tværtimod lykkedes det ham at give et intetsigende og endog tåbeligt svar: det kommer an på, hvad de langtidsledige ufaglærte kvinder ønsker af uddannelse.

Jeg kan godt fortælle hr. Bo Kristensen, at de mennesker, vi taler om, ønsker en uddannelse, der kan give dem arbejde, for ellers risikerer de stensikkert i løbet af to år at få deres indkomst halveret. For mange kvinder, for mange mænd, men navnlig for kvinder, for den gruppe er hovedsagelig kvinder, vil det betyde, at de får et indkomstniveau, der ligger lavere end varig hjælp-satsen. Så jeg kan betro hr. Bo Kristensen, at de ønsker sig en uddannelse, der reelt kan give dem en bedre mulighed for at få et arbejde.

Nu spørger jeg igen: hvad er det for nogle uddannelser, regeringen og dens støttepartier tænker på?

(Kort bemærkning).

Tonni Nielsen (SF):

Til hr. Bo Kristensen angående uddannelsesstilbuddet til de arbejdsløse. Nu vel, uddannelse er en god ting, og den støtter socialistisk folkeparti også helt klart. Men hvad er det, hr. Bo Kristensen siger? Han siger, at man giver et frivilligt tilbud til de unge og til de langtidsledige. Ja men hvad er det for en frivillighed? Ja, det er jo valget mellem at komme på varig bistandshjælp – eller fattighjælp – og at tage imod et uddannelsesstilbud. Men de foregående talere har påpeget – og det vil jeg også – at det ikke er et reelt uddannelsesstilbud. Det er et spørgsmål om at vælge mellem pest og kolera.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Hr. Bo Kristensen drog hr. Svend Auken ind i debatten og talte om den varige ordning. Jeg vil give hr. Bo Kristensen den oplysning, at det netop er derfor, man fik gennemført en beskæftigelseslovgivning, som skulle sikre, enten at folk fik et job hos de private, eller at det offentlige skaffede et job, og derefter bevarede man sin dagpenget. Det er der ikke noget forkert i, sådan er ud-

viklingen, og det er den, man nu bryder ind i – og gør det igen – og jeg vil gerne understrege, at man gør det via besparelser. Der er ikke noget forkert i, at man føjer uddannelse til. Det forkerte er, at man lægger op til, at det her skal resultere i besparelser på de arbejdsløse, de allersvageste grupper.

Det er også gøgl, når man siger, at man vil gøre en hel masse på vores specialarbejderskoler, når vi ved, at i denne regerings tid er der skåret ned med mindst 20 pct.

(Kort bemærkning).

Aase Olesen (RV):

Hr. Anker Jørgensen bebrejdede regeringen og det radikale venstre, at vi måtte foretage nedskæringer på visse overførselsindkomster. Det har vi været ude for før, og vi har også været ude for stærke bebrejdelser fra oppositionen, men det var i 1979 og 1980. Jeg synes, hr. Anker Jørgensen skulle foretage nogle studier og læse sin daværende socialministers udmærkede taler fra denne talerstol om nødvendigheden af at begrænse de offentlige udgifter.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det var meget svært at sidde stille og høre på de udtalelser, der kom fra den tidligere statsminister, hr. Anker Jørgensen, lige før – i betragtning af den hetz, der har været ført fra socialdemokratiet mod de forsøg, som det radikale venstre har gjort på at få gennemført uddannelsesstilbud for de arbejdsløse.

Jeg kan ikke se, at der er nogen sammenhæng mellem det, der bliver sagt nu, og det, der er sket. Jeg kan ikke se sammenhængen mellem det, der bliver sagt nu, og de uger, der er gået forud. På intet tidspunkt har socialdemokratiet støttet bestræbelserne for at få en uddannelse til de arbejdsløse.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Hr. Bo Kristensen taler om, at der er frivillighed i regeringens uddannelsesstilbud. Finansministeren har sagt, at der ikke er mulighed for ekstraudgifter, og at det skal holdes inden for finanslovens rammer. Derfor kan man vel kun henholde sig til den oversigt over uddannelsesstilbud til langtidsledige

[Carsten Andersen]

over 25 år, som undervisningsministeriet har udgivet den 26. oktober 1884, nej 1984 – den kunne såmænd godt have været skrevet i 1884 – og i det katalog er der ikke nogen frivillighed. I det katalog er det største uddannelsesstilbud til de langtidsledige over 25 år 9.000 pladser på EFG-basisåret, hvoraf de 3.000 pladser er taget fra dem, der står i kø, de 7.000, der står i kø for at komme ind på EFG. Det er frivilligheden. Om bag i køen til EFG-basisuddannelser – for 25–35-årige!

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg vil gerne spørge den socialdemokratiske ordfører, hr. Ole Vagn Christensen, om han vil fortælle os, hvad der var formålet med arbejdstilbudsloven, da den blev gennemført. Formålet var, så vidt jeg ved, at man skulle sikre en genoptræningsmulighed, og at man desforuden skulle sikre ekstra beskæftigelse.

Det, vi har set med arbejdstilbudsordningen, var derimod, at man ikke fik de ønskede muligheder for varig beskæftigelse. Jeg vil citere, hvad man fra Landsorganisationen har svaret på en høring om arbejdstilbudsordningen. Jeg citerer fra det brev, som er genoptrykt i evalueringen fra arbejdsministeriet side 103:

»For det andet bør der ske en væsentlig oprustning omkring jobsiden af arbejdstilbudsordningen. Der bør tages initiativer til at sikre, at jobbenes kvalitet i bl.a. den offentlige sektor højnes, og at der foretages en forlængelse af jobtilbudsordningen i den offentlige sektor fra 7 til 9 måneder.«

Jobtilbudsordningen har altså ikke virket, som den skulle, men det, som er sagen, og det, som jeg synes er interessant, er, at der aldrig har været tale om, at arbejdstilbudsloven skulle virke sådan, at den førte til en ubegrænset dagpengeregulering på højeste niveau. Det troede jeg vi var enige om. Det har jeg hørt socialdemokratiske politikere fortælle mig adskillige gange, og derfor synes jeg, at man skal passe overordentlig meget på, hvad man siger fra talerstolen.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Når fru Aase Olesen trækker de sociale besparelser frem, der skete fra 1979 til 1981, og sidestiller dem med det, der er foregået inden for de sidste to år, så må jeg unægtelig undre mig.

Det radikale venstre var enigt med socialdemokratiet i 1979–81 om, at de sociale nedskæringer alene skulle foretages over for de relativt velstillede i vores samfund. Derfor blev socialindkomsten indført. Derfor gjorde man en række indkomst- og formueafhængige ydelser afhængige af formue og indtægt.

Det, der er kommet under denne regering, er: 9 måneders reglen; at underholdsbeløbet er blevet maksimeret; at enkeltydelser er blevet begrænset; at sygedagpengene er maksimeret til højst at løbe i to år; at A-kassebidragene er sat op med 60 pct.; at karensgangen er indført; og at dyrtidsreguleringen er suspenderet. Man kan ikke beskrive de sociale nedskæringer, der er sket inden for de sidste to år, bedre end ved at sige: de har alene ramt de allersvageste grupper i vores samfund, og det står i skærende modsætning til, hvad der foregik fra 1979 til 1981.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen (S):

Jeg sagde før, at man skar voldsomt ned på dagpengene efter en vis periode, og det er oven i købet nu i Jyllands-Posten dokumenteret, at der kan blive tale om, at en ugift faglært metalarbejder får 22.000 kr. mindre om året, end hvis han havde været på varig hjælp under bilstandsloven. Det er en fantastisk nedskæring.

Så har hr. Estrup, der jo er så flink, sagt: så kan det være, man kan finde en løsning, hvorefter man kan få støtte til sine dagpenge fra bilstandskontoret.

Ja, det er et fantastisk bureaukratisk system, foruden at det altså først og sidst er en ren og direkte social nedskæring.

Så siger hr. Bernhard Baunsgaard, at vi ikke ville begrænse de offentlige udgifter. Socialdemokratiet er bestemt indstillet på at holde igen på de offentlige udgifter. Som regering har vi gjort det, men vi har ikke lavet det på den asociale måde, den nye regering og de radikale rent faktisk gør det på. Det er enestående at påstå, at det forlig, der nu er lavet, skulle være en kopi af det, som

[Anker Jørgensen]

Landsorganisationen gør gældende. Det er falskneri af den allerværste karakter.

Denne regering og de radikale har simpelt hen taget noget af det ud, som vi i fællesskab lavede i den såkaldte martspakke i 1982. Det er uddannelser, man har taget ud, og det er jobskabelse, man har taget ud. Alligevel påstår man igen og igen, at det er lige modsat. Men det er, som vi siger her.

(Kort bemærkning).

Aase Olesen (RV):

Det er rigtigt, hvad hr. Erik B. Smith sagde: at det radikale venstre var enigt med socialdemokraterne i de hovedretningslinjer, som vi gennemførte i 1979 og i 1980. Vi havde dengang, som vi har det nu, den gode tommelfingerregel i den radikale gruppe, når vi stod over for ting, som vi vidste var upopulære og ubehagelige, at vi simpelt hen spurgte: vil den anden halvdel af salen, når den kommer til biddet, lave det her om? Den bruger vi også i dag. Jeg hørte her blandt de asociale ting, vi skulle have gjort sammen med den nuværende regering, nævnt, at man begrænser den midlertidige bistandshjælp. Det vil sige, at socialdemokraterne, når de kommer til, skulle ønske at køre bistandshjælp efter § 37, stk. 2, i ubegrænset tid. Det glæder vi os til at se, når I kommer på taburetterne igen. Vi glæder os til at se jer genindføre fuld dækning for sygedagpenge fra første dag, og vi glæder os til at se jer genindføre dyrtidsregulering af lønningerne. Velkommen tilbage!

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg har kun ét spørgsmål til hr. Anker Jørgensen: ønsker hr. Anker Jørgensen, at dagpengesystemet skal være en social ydelse?

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Det er foranlediget af hr. Jens Otto Madsens gentagne spørgsmål om uddannelse. Jeg vil henvise til det notat, undervisningsministeren har fremsendt til undervisningsudvalget, og hvoraf det helt tydeligt fremgår, at der for det kommende år, 1985, vil ske en forøgelse af antallet af uddannelsespladser

på 13.000. Derfor må vi altså holde op med at sige, at det bliver dårligere og dårligere.

Jeg vil bede om at få svar på mit spørgsmål: hvad var det egentlig, hr. Svend Auken ville med bemærkningen om, at man ikke kunne blive i dagpengesystemet i al evighed, da han var arbejdsminister?

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg vil gerne, om vi begynder at begrænse de korte bemærkninger og går tilbage til tallerrækken, men jeg har endnu nogle indtegnet til korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Da den tidligere statsminister skulle svare mig, valgte han at tale om noget andet. Jeg skal gentage: det er en skandale, at landets største parti, der efter de udtalelser, det er kommet med andre steder, ønsker uddannelse, har hetzet mod dette forlig uden at støtte den del, der drejer sig om uddannelserne.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Da socialdemokratiet offentliggjorde »Den solidariske Vej«, fik den mange rosede bemærkninger med sig fra hr. Niels Helveg Petersen. I »Den solidariske Vej« er der et afsnit, der hedder »Social genopretning«, hvor man udtrykkeligt skriver, at man vil afskaffe 9 måneders reglen, afskaffe karensdagen og genindføre dyrtidsreguleringen. Det kunne fru Aase Olesen jo have læst. Dertil kommer, at socialdemokratiet har fremsat disse forslag så sent som i denne samling og oven i købet sagt til det radikale venstre – fordi det argumenterede imod de økonomiske konsekvenser – at socialdemokratiet er parat til for så vidt angår 9 måneders reglen sammen med de radikale at finde tilsvarende besparelser på det sociale område under den klare forudsætning, at det bliver de relativt velbjærgede, der kommer til at betale. Dengang fik vi ikke noget svar på spørgsmålet. Det kan være, fru Aase Olesen vil give et svar på det spørgsmål. Socialdemokratiet er fortsat parat. Er de radikale parate?

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

[Kaj Poulsen]

Jeg kan forstå, at nu skal alle hænde argumenter tages i brug fra det radikale venstres side for at dække over en overordentlig dårlig samvittighed.

I Politiken i går nævnte man kritikken fra det radikale venstres tillidsmænd, som åbenbart er enige i, hvad der er socialdemokratiets holdning. Hvad er det, formanden for det radikale venstre i Århus amt siger? Han siger til Østjyllands Radio, at hvis der i Århus var opstilling af folketingskandidat nu, ville hr. Bernhard Baunsgaards chancer være som en snebolds muligheder i helvede.

Jeg må nok sige, at det er grovere end det, der er blevet sagt til det radikale venstre i dag. Og så er det, man tager fat på den store og flotte, men særdeles usaglige argumentation. I dag kunne vi se det radikale venstres mening udtrykt i det nye partiblade, Berlingske Tidende: »Dagpengeforlig kopi af LO-oplæg«. Uanstændigt misbrug af, hvad det er, der er holdningen i LO! Uanstændigt misbrug!

LO og socialdemokratiet ønsker uddannelse for de ledige. Vi ønsker, at de ledige skal i job. Vi ønsker ikke, at de skal smides ud af arbejdsmarkedet. Vi ønsker ikke, at håbløsheden skal melde sig hos de mennesker, der er ramt af denne krises problemer. Lad mig sige det til hr. Estrup en gang mere og også til hr. Bo Kristensen: da denne lov blev gennemført sammen med det radikale venstre – det var, før vi fik hr. Estrup i folketinget, den sidste! var hensigten, at forslaget skulle virke som et kriseforslag, således at ingen mennesker faldt igennem vore systemer og kom ud i håbløshed. Det mener vi stadig væk. Jeg må nok konstatere, at det vil være urimeligt på baggrund af den debat, vi har haft i dag, fortsat at kalde de radikale for slingrefise. De er virkelig håndfaste i kødet, men med en ny og en konservativ politik. Og til lykke med det!

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Der har adskillige gange været henvist til, hvad Berlingske Tidende har skrevet i dag, og nu synes jeg, det er på tide, vi får fat i, hvad der egentlig står i det brev, som LO sendte til arbejdsministeriet. Det er det brev, som jeg allerede én gang har citeret fra, men det er et andet afsnit, som jeg havde gemt til

min ordførertale, for jeg synes, det er et interessant afsnit. Jeg citerer, hvad man skriver om arbejdstilbudsordning og uddannelses tilbud på side 103 i rapporten:

»Der bør etableres en egentlig uddannelses tilbudsordning som et alternativ/supplement til jobtilbudsordningen, som indebærer, at ikke blot de langtidsledige under 25 år, men alle langtidsledige frivilligt tilbydes kompetencegivende/beskæftigelsesrelevante uddannelser og under uddannelsesforløbet sikres en økonomisk ydelse svarende til understøttelsesniveauet før deltagelse i ordningen.«

Hvad er det, vi har gennemført? Lige præcis det. Det synes jeg egentlig man skulle gøre sig selv klart. Det, som nu er ved at blive gennemført, er det, som man hetzer så voldsomt mod. Det er ikke som et supplement, nej, det er som et alternativ til arbejdstilbudsordningen. Det har ikke været sagt fra socialdemokratisk side før, men det står der altså med LOs hånd. Det synes jeg er for dårligt.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Vi går så tilbage til talerrækken, og jeg giver ordet til hr. Tørnæs.

Tørnæs (V):

Hr. Kaj Poulsen kalder artiklen i Berlingske Tidende uanstændig eller uforvarselig, men vil hr. Kaj Poulsen bestride indholdet af artiklen?

Vi har for så vidt altid været overordentlig skeptiske med hensyn til kunstige jobskabelsesprojekter. Det har også vist sig, at jobskabelsesordningen aldrig er blevet nogen succes. Problemerne med konkurrenceforvriddning, når der er tale om jobskabelse i den private sektor, og den ringe mulighed for efterfølgende beskæftigelse har efter vores opfattelse sammenlagt betydet, at man kan sætte et stort spørgsmålstejn ved værdien af ordningen overhovedet.

Vi mener derfor, at en afvikling af den lovgivning er påkrævet, således at de initiativer, der allerede er taget, kan få en passende afvikling, og således at jobskabelsen erstattes af, at der skaffes beskæftigelsesmuligheder for de unge ved, at amter og kommuner får mulighed for at etablere egentlige beskæftigelsesprojekter på veldefinerede områder,

[Tørnæs]

hvor man i samarbejde med almennyttige boligselskaber og frivillige organisationer, herunder også og måske især idrætsorganisationer, kan formulere beskæftigelsesprojekter, som ellers ikke ville blive udført.

Vi gjorde allerede ved vedtagelsen af arbejdstilbudsloven opmærksom på den enorme risiko, der efter vores opfattelse var for, at man her skabte en egentlig dagpengegenerator, hvor den ledige kom ind i en ond cirkel, hvor han gik fra ledighed til arbejdstilbud og igen i ledighed uden reel chance for at skaffe sig arbejde.

Vi har ikke her i dag fået svar på, om det er rigtigt, når den daværende arbejdsminister, hr. Svend Auken, sagde, at det ikke var tilfældet, men at man fra socialdemokratiets side i hvert fald på det tidspunkt, da man var i regering, var indstillet på, at der skulle være en begrænsning af, hvor længe man kunne hæve dagpenge på maksimumssatsen. Det må være naturligt i dag at spørge socialdemokratiet: hvor mange år mener man det er rigtigt at opretholde dagpenge på maksimumssatsen, når man har tilkendegivet, at man ikke kunne det livslangt?

Vi er vældig tilfredse med, at der nu er skabt bedre muligheder for, at den onde cirkel med ledighed og jobtilbud kan brydes af de langtidsledige, først og fremmest ved, at de gennem kompetencegivende uddannelse kan blive langt bedre rustet og få langt større muligheder for at skaffe sig arbejde. En kompetencegivende uddannelse er på omkring 1½ år, i visse tilfælde helt op til to år, hvor man vel at mærke for det første ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet og dernæst får en erhvervsfærdighed, man ikke tidligere har haft og måske oven i købet ikke har haft økonomiske muligheder for at erhverve sig. Vi finder, det er et meget stort, i og for sig også dristigt skridt, der er taget her for at forbedre de lediges vilkår.

Vi erindrer os, at vistnok den tidligere statsminister, hr. Anker Jørgensen, på et tidspunkt, mens socialdemokratiet endnu havde regeringsmagten, kom med ytringer om, at det vel var hensigtsmæssigt, at de langtidsledige kunne få noget mere aktiv beskæftigelse, herunder også en meningsfyldt uddannelse. Men det var altså på et tidspunkt, da socialdemokratiet havde regeringsmagten, men efter vores opfattelse hverken havde mod eller vilje til at gennemføre noget sådant. Jeg sy-

nes, det sætter den kritik, der er kommet fra ikke mindst socialdemokratiets side, i relief. Vi er i det mindste overbeviste om, at ordningen vil være et virkeligt brud med den triste situation, som mange langtidsledige til dato har befundet sig i.

Jeg vil også gerne understrege, at ordningen efter vores opfattelse stiller meget store krav til dansk fagbevægelses smidighed og tolerance, krav, som jeg er overbevist om at fagbevægelsen vil være indstillet på at opfylde. Den må lægge den sædvanlige, lidt stive holdning på hylden og se bort fra de mere end 100-årige traditioner for faggrænser og uddannelsesmonopoler. Rent faktisk kan man gennem en 2-årig uddannelse nå op på et niveau, der er lige så fagligt kvalificeret som f.eks. EFG-uddannelsen. Der bliver naturligvis i en så kort uddannelse næppe tid til fredsdemonstrationer og anden politisk virksomhed, men til gengæld vil man kunne nå et fagligt niveau, som vil tilfredsstille de allerfleste virksomheder.

Det er endvidere besluttet som en måske endnu mere positiv forbedring af de lediges vilkår, at man efter første jobtilbud – hvis det alligevel ikke lykkes at komme i beskæftigelse, men man har en eller anden idé til at iværksætte produktion og nedsætte sig som selvstændig – kan opretholde 50 pct. af dagpenge niveauet i op til 3½ år. Vi betragter denne vedtagelse som overordentlig vigtig. Vi har gentagne gange fra vestres side ytrret ønske om, at der kunne skabes bedre muligheder for igangsætterne. Vi er overbeviste om, at dette initiativ vil være med ikke alene til at fremme beskæftigelsesmulighederne for den enkelte ledige, men også til, at underskoven i dansk erhvervsliv styrkes igen. Vi har i de seneste år set, at alt for få har været villige til at tage risikoen ved at starte selvstændig virksomhed, så vi hilser med tilfredshed, at det nu bliver muligt for flere at gå i gang med at forsøge egen produktion. Vi ønsker også, at det følges op af en opblødning af planlovgivningen. Mangen god virksomhed er startet under beskedne vilkår.

Det er også meget vigtigt, at vi holder fast på, at arbejdsløshedsydelsen ikke skal gøres til en social foranstaltning, men fortsat kan udbetales uafhængigt af indkomstforholdene i øvrigt. Det er for mig vigtigt, at de ledige, når perioden for almindelige dagpenge på maksimumsbeløbet er ophørt, er indstillet på

[Tørnæs]

at modtage et rimeligt arbejde, hvilket indebærer en særlig forpligtelse for arbejdsformidlingen såvel som en skærpet forpligtelse til at modtage anvist arbejde.

Alt i alt er her efter vores opfattelse tale om en ganske enorm forbedring af de arbejdslediges muligheder for via omskoling og igangsættelse af egen virksomhed at få brudt en ond arbejdsløshedscirkel.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Hr. Tørnæs spurgte mig, om jeg kunne bestride det, der står i den artikel, der er i Berlingske Tidende i dag. Jeg går ud fra, at hr. Tørnæs mener, om jeg vil bestride det, der har stået i de tre organisationers breve. Det vil jeg ikke. Jeg kan henvise til hr. Estrups oplæsning af brevet. Det står i øvrigt også i Berlingske Tidende til morgen:

»LO, FTF og AC skriver i et svar til arbejdsministeriet, at »der bør etableres en egentlig uddannelsesstilbudsordning som et alternativ/supplement til jobtilbudsordningen«.

Det var det, hr. Estrup læste op. Det er vi enige i, men enigheden hører op, hvis man tror, man kan tage sådanne udtalelser som udtryk for, at man skånselsløst kan skære ned på de mennesker, der er omfattet af sådanne ordninger, på deres levede muligheder.

Hvis hr. Tørnæs' spørgsmål til mig også gik ud på, om jeg kunne sige god for, hvad det er, hr. Bernhard Baunsgaard og hr. Niels Helveg Petersen siger til Berlingske Tidende, så vil jeg gøre opmærksom på, at i går var det en lige dato og i dag er det en ulige dato, så jeg tør ikke garantere for noget som helst, når det drejer sig om det radikale venstre.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Når de korte bemærkninger er slut, agter jeg at udsætte mødet.

(Kort bemærkning).

Jens Otto Madsen (VS):

Jeg synes, det er en frækhed uden lige af hr. Tørnæs at sige, at dette forlig alt i alt er en ganske enorm forbedring for de arbejdsløse, navnlig de langtidsarbejdsløse. Det er frækt, fordi det i virkeligheden drejer sig om besparelser, selv om man sovser det ind i alle

mulige betegnelser som aktiv arbejdsmarkedspolitik eller fleksibel arbejdskraft, og hvad man ellers kan sige for at lægge et røgslør over det, der reelt er tale om. Som hr. Tørnæs' partikammerat hr. Ellemann-Jensen også siger i Jyllands-Posten i går, drejer det sig om milliardbesparelser. Det er det, der er baggrunden for dette indgreb fra de borgerlige partiers side, og så synes jeg, man skal vedstå det i stedet for at prøve at lægge et røgslør ud over det, der reelt er tale om.

Så vil jeg spørge hr. Tørnæs: hvad er det for nogle konkrete faglige uddannelser på maksimalt to år, som virksomhederne vil anse for lige så gode som EFG-uddannelserne, og som samtidig kan give beskæftigelse til de langtidsledige, når de har afsluttet disse faglige uddannelser? Jeg vil gerne have nogle konkrete navne på disse uddannelser. Jeg kunne ikke få det af hr. Bo Kristensen; nu håber jeg, venstre vil svare på det.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Nu er debatten desværre kommet til at handle en del om socialdemokratiets troværdighed, og den diskussion skal jeg ikke gå ind i, for dette her handler om noget andet, det handler om de langtidsledige.

Jeg bemærkede, at hr. Tørnæs igennem de ord, han sagde, faktisk kom til at sige, hvordan han egentlig betragter langtidsledige. Det var nogle, som skulle gå på op til to års kursus til gavn for virksomhederne i stedet for at gå til fredsdemonstrationer. Jeg vil spørge hr. Tørnæs: hvad mener hr. Tørnæs med den bemærkning? Er det langtidsarbejdsløse hjemmeværnsfolk, som ikke mere må gå på hjemmeværnsøvelser, eller er det dem, der går ud under fredsduerne og marcherer en gang imellem for at vise, at der er nogle, der er imod det, som hr. Tørnæs står for på det krigspolitiske område? Hvad mener egentlig hr. Tørnæs, når han siger sådan? Er det menneskesynet, der trods alt en gang imellem stritter igennem, som vi her blev præsenteret for?

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Til hr. Kaj Poulsen. Det var faktisk artiklen og ikke brevet, jeg refererede til, og jeg

[Tørnæs]

må forstå, at hr. Kaj Poulsen kalder den uanstændig uden i øvrigt at anfægte rigtigheden af dens indhold.

Hr. Jens Otto Madsen spørger om, hvor disse arbejdsuddannelser og faglige uddannelser kan etableres. Der har været spurgt om det så mange gange, og der er givet et fyldestgørende katalog over det. Man kunne måske også forestille sig, at der ville kunne etableres andre i takt med den tekniske udvikling. Jeg tror i øvrigt, det er fejlagtigt, hvis vi tror, at vi alle sammen er tilstrækkeligt uddannet. Jeg tror, mange for længst har indset, at der vil komme mange former for uddannelse, som vi måske ikke i dag har fantasi til at forestille os. Vi er i hvert tilfælde af den opfattelse, at den bedste ledighedsbæmpelse overhovedet er at give dem, der er ramt af ledigheden, mulighed for en bedre og måske helt anden erhvervs kvalifikation end den, der har ført dem til ledighed.

Så siger fru Lilli Gyldenkilde, om det er til gavn for virksomhederne, at man skal søge en anden uddannelse. Ja, det er det faktisk, fru Lilli Gyldenkilde. Det er faktisk til gavn for virksomhederne, men det er i lige så høj grad til gavn for den ledige selv, for jeg går ud fra, at vi er enige om, at arbejdsledighed ikke er noget godt, at det er en svøbe. Derfor tror jeg også, vi kan være enige om, at det ikke gør noget, at det er til gavn både for den enkelte, for virksomheden og for samfundet at få øget beskæftigelsen.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg vil gerne bidrage til hr. Kaj Poulsens forståelse af skråstreger. Når der i det omtalte brev fra LO står alternativ/supplement, betyder det altså enten-eller, det betyder ikke både-og. Det betyder, at LO er villig til at afskaffe arbejdstilbudsordningen. Det er det, det drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen (S):

Jeg tror, man forstår, at denne sag er en uhyre vigtig sag for socialdemokratiet. Når hr. Tørnæs i sin ordførertale spørger, om ikke det var hr. Anker Jørgensen, der som statsminister sagde, at det var hensigtsmæssigt med en mere aktiv tilværelse for de ar-

bejdsløse, herunder uddannelse, vil jeg sige, at jeg ikke husker, om citatet er helt rigtig, men jeg står fuldstændig ved den tankegang. Men det er den tankegang, som I faktisk er i færd med at ødelægge. Det var for at realisere denne tankegang, at vi for det første lavede jobtilbudsordningen; det var et alternativ til at være arbejdsløs. Det var med det formål, vi lavede jobskabelseslovgivningen; det var et alternativ til at være arbejdsløs. Det var med det formål, vi udbyggede uddannelsespolitikken. På alle tre felter laver I direkte forringelser eller afskaffer jobskabelsen ensidigt og næsten diktatorisk fra arbejdsministerens side.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Jeg synes, hr. Tørnæs skulle udbyde, hvad hr. Tørnæs tænker på med andre uddannelser. Hr. Tørnæs henviser til, at vi i oversigten over uddannelsesstilbuddene finder eksemplerne og forslagene, og heri er der 12.940 uddannelsesstilbud. Af de 12.940 uddannelsesstilbud vedrører de ca. 9.000 af uddannelsesstilbuddene erhvervsuddannelserne, grunduddannelserne. Det er altså noget, der er rettet mod de meget unge, der efter endt skoleuddannelse kommer ud på arbejdsmarkedet, og ikke noget, der er rettet mod voksenuddannelse. Tilbage er der 3.940 pladser, hvoraf en stor del findes inden for langtidslediguddannelsesområderne. Når vi dels står over for et krav om ca. 26.000, der skal ind i dette system, dels allerede har brugt så mange til andre ting, synes jeg egentlig, det er på sin plads, at hr. Tørnæs forklarer os, hvilke andre uddannelser han tænker på.

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Jeg er glad for, at hr. Anker Jørgensen har bekræftet, at han og socialdemokratiet går ind for at få øget uddannelse til de ledige. Man kan så stille det spørgsmål, når man nu har den holdning: hvorfor så alle de kritiske bemærkninger om det, og hvorfor er socialdemokratiet pludselig blevet så omhyggelig med, om budgettallene nu holder? Man havde ikke indtryk af, at man var så nøjeregnende med det under den socialdemokratiske regering, men lad det nu være. Socialdemo-

[Tørnæs]

kratiet har også accepteret, at man gav uddannelses tilbud for unge under 25 år. Hvorfor i alverden skulle man så ikke prøve at føre den relativt gode erfaring, man har haft, over på resten af de langtidsledige, på resten af arbejdsmarkedet, for hvem det måtte være hensigtsmæssigt? Det ligger også i aftalen, at det godt kan være, at det ikke er relevant for nogle af de ældre på arbejdsmarkedet, og for dem skal situationen ikke ændres.

Så bliver der igen spurgt om, hvad det er for uddannelser, vi kan forestille os. Det er der svaret på indtil hudløshed, men jeg prøvede på at give, om jeg så må sige endnu en åbning ved at sige, at vi da kan forestille os noget andet på lidt længere sigt, ikke fordi vi er så pessimistiske og tror på, at behovet for disse foranstaltninger vil vare i al evighed, men fordi vi er klar over, at udviklingen på arbejdsmarkedet og den teknologiske udvikling går meget stærkt. Derfor kan man ud over det, som er formuleret her, godt om nogle år forestille sig andre uddannelsesformer og andre beskæftigelsesområder end dem, vi her har set. Det var det, jeg prøvede på at beskrive.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Hr. Tørnæs sagde: hvorfor er socialdemokratiet så skeptisk over for uddannelse? Jeg vil gerne gøre opmærksom på, hvad jeg sagde i min ordførertale, at socialdemokratiet intet har imod uddannelses tilbud. Vi har selv sammen med bl.a. de radikale anvendt uddannelses tilbud som et led i – og jeg understreger som et led i – den almindelige arbejdsløshedsbekæmpelse, men vi har aldrig stillet uddannelse op som et alternativ til at modtage dagpenge eller ment, at man skulle have beskåret sin hjælp, hvis man modtog uddannelse og alligevel ikke fik job bagefter. For vi mener faktisk, at arbejdsløsheden ikke påhviler den enkelte arbejdsløse, men i høj grad påhviler den siddende regering og folketinget, og mulighederne er endnu ikke udtømt for at skaffe flere arbejdspladser.

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Må jeg nu forstå på den socialdemokratiske ordfører, at der ikke er nogen uenighed

om uddannelsen? Så kunne man godt have sparet sin kritik i det mindste på det punkt.

Hvad er det så? Socialdemokratiet er jo endnu ikke kommet med noget bud på, hvor længe det efter socialdemokratiets opfattelse skulle være muligt at gå på dagpenge på maksimumsbeløbet. Kan vi så få et bud på det?

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Hr. Tørnæs har en ejendommelig måde at argumentere på. Det, vi er imod – og det håber jeg er sivet fuldstændig ind – er den uanstændige behandling, som man giver folk, efter at de er uddannet, hvor de kan ryge ned på disse 55 pct., som er langt under fattigdomsgrænsen. Det er det, vi er imod, og det er det, vi synes er uanstændigt. Vi synes også, det er uanstændigt i en tid, hvor vi ikke er færdige med at skaffe disse muligheder for nye arbejdspladser. Regeringen taler ellers om, at det går så godt så godt, og at der kommer flere i arbejde. Derfor skulle man slet ikke synes, det var nødvendigt at behandle de arbejdsløse på den måde, men man er måske ved at opgive troen på, at der overhovedet sker noget på dette område. Det er jo også et meget lille resultat, der viser sig fra 1983 til 1984.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg synes simpelt hen, det er uanstændigt. Nu har den ene ordfører efter den anden fra socialdemokratiet og fra SF gang på gang ikke alene under debatten i dag, men også under tidligere debatter forklaret, at vi intet har imod, at man uddanner, men at vi har noget imod, at man sætter folk over på laveste ydelse, hvis de ikke kan få arbejde bagefter. Derfor er det altså groft at behandle os, som om vi er en slags analfabeter. Jeg vil sætte spørgsmålstegn ved, hvem det er, der bedrager hvem i denne sag. Vi kommer ikke godt fra at putte blå i øjnene hverken på os på denne side, på tilhørerne herinde eller på folk uden for denne sal ved at blive ved med at køre det, som om vi har noget imod uddannelses siden i dette forlig. Det har vi ikke. Det, vi har noget imod, er, at der ikke er et reelt tilbud, fordi man har skåret ned på ud-

[Lilli Gyldenkilde]

dannelsessiden, og så kommer man og putter blå i øjnene på folk. Det er for groft, hr. Tørnæs!

(Kort bemærkning).

Nørgaard Sørensen (S):

Jeg synes, at hr. Tørnæs' argumentation er uhyre primitiv. Det, der er sagt fra alle de socialdemokrater, der har været oppe i dag, er, at vi går ind for uddannelsesstilbud til de langtidsledige. Det, vi kritiserer regeringen, regeringspartierne og de radikale for, og det, vi er skeptiske over for, er, at man blæser ud til alverden, der gider høre på det, at nu skal alle langtidsledige altså have et uddannelsesstilbud, og samtidig gennemfører man et finanslovsforslag, som for det første betyder besparelser i driftsudgifter på de tekniske skoler på 160 mill. kr., for det andet besparelser i driftsudgifterne på handelsskolerne på 20 mill. kr., for det tredje besparelser på specialarbejderskolerne i driftsudgifterne på 45 mill. kr. og for det fjerde besparelser på udstyr og anlæg på erhvervsskolerne på 47 mill. kr. Derudover siger man endda i undervisningsministerens fristil, som han var så venlig at offentliggøre i går om uddannelsesstilbud til de langtidsledige, at de også skal ind på forberedelseskurserne, som jo er amtsligt og kommunalt finansierede, og hvorfra man tager 4,5 mia kr. Hvor ligger hykleriet så i denne forbindelse?

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Jeg skal for så vidt ikke kritisere fru Lilli Gyldenkilde, for vi er udmærket klar over, at man fra SFs side godt kan forestille sig en livslang arbejdsløshedsydelse på maksimum. Vi har ikke hørt andre bemærkninger, så der er ingen kritik af det. Men jeg vil endnu en gang spørge socialdemokratiet, om den tidligere arbejdsminister, hr. Svend Auken's ord ikke længere står til troende, nemlig at man ikke skulle kunne få en livslang ydelse på maksimumsbeløb på dagpengesatsen. Hvis det er rigtigt, at de fortsat står til troende, spørger jeg forhåbentlig for sidste gang: hvor mange år skal det så være muligt?

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.00

Mødet genoptaget kl. 13.15.

Forhandlingen genoptoges.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Mødet blev afsluttet så hurtigt efter hr. Tørnæs' indlæg, at jeg synes, der mangler et svar på det lille halmstrå, som hr. Tørnæs, hr. Bo Kristensen og hr. Estrup har hængt sig fast i i flere døgn. På trods af at de har fået svar utallige gange, skal jeg med den nye vending, der er kommet, give et svar. Jeg håber, at det svar, jeg giver nu, er skåret så meget ud i pap, at det siver ind imellem ørerne på de herrer ordførere.

Man henviser til, at hr. Svend Auken, da jobkabelsesloven blev gennemført, sagde, at det aldrig havde været hensigten, at nogen mennesker skulle gå livsvarigt på dagpenge. Det er det heller ikke og har aldrig været det.

Hvad er der gjort ved det? Man gennemførte jobtilbudsloven, fordi det ikke var hensigten, at folk livsvarigt skulle gå på understøttelse. Man gennemførte lov nr. 488 med pligt for kommunerne til at lave beskæftigelsesforanstaltninger. Man gennemførte en ungdomsgarantiordning med forsøg i to amter. Man lavede en jobkabelseslov. Man gennemførte i martspakken et uddannelsessystem for de langtidsledige, og vi fremsatte i foråret forslag om, at de ledige skulle have mulighed for at uddanne sig til fremtidige job. Samtlige de ting, der her er nævnt, har regeringen enten fjernet eller erklæret skal fjernes med det radikale venstres hjælp. Disse ordninger var udtryk for, at socialdemokratiet i en krisesituation med manglende job forsøgte at skabe job og uddannelser, således at folk ikke skal gå livsvarigt på A-kassesystemet.

Jeg håber, det er skåret ud i pap nu, hvad der har været hensigten med denne lovgivning, hvad der har været hensigten med at have en offensiv indstilling til de beskæftigelsesproblemer, som vores land har haft en årrække, og ikke den defensive, opgivende

[Kaj Poulsen]

og ødelæggende holdning, som regeringspartierne og det radikale venstre lægger op til i det forlig, der netop er indgået.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg vil gerne spørge hr. Kaj Poulsen på baggrund af det, der netop er blevet sagt fra talerstolen, hvad hr. Kaj Poulsen ville gøre, i det øjeblik man fulgte LOs tidligere herfra citerede forslag om at afskaffe arbejdstilbudsordningen. Er det så helt i orden? Det ville netop betyde, at dagpengeretten ville blive tidsbegrænset.

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Jeg må endnu en gang konstatere, at hr. Kaj Poulsen ikke svarer på mit direkte spørgsmål. Vi har fået en opsummering fra hr. Kaj Poulsen om, hvad socialdemokratiet har gennemført og søgt gennemført af gode og mindre gode foranstaltninger, men ikke et svar på det fundamentale spørgsmål. Dog lå der en erkendelse fra hr. Kaj Poulsens side af, at socialdemokratiet har forpligtet sig til, at denne ydelse på maksimumdagpenge ikke skal være livsvarig. Vi har også hørt, at man fra socialdemokratiets side har kritiseret, at regeringen har prøvet at sætte en tidsbegrænsning på. Jeg må så spørge hr. Kaj Poulsen: når den ikke skal være livsvarig, hvor mange år skal den så vare? Det spørgsmål kan næppe misforstås, og det kan kun besvares med et enkelt tal, hvor hr. Kaj Poulsen angiver et antal år, så man klart og tydeligt kan måle, hvad det er, socialdemokratiet mener i denne sag.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Hvis man kun vil bruge hovedet til at holde ørerne fra hinanden med, kan jeg ikke gøre ret meget ved det. Der er givet et klart svar på, at vi har kriseproblemer i Danmark, som går ud over beskæftigelsen, og at folkettinget gentagne gange offensivt har prøvet på at klare de problemer. Hvis hr. Tørnæs kan sige til mig, hvornår krisen er overstået, skal jeg give ham et klart svar på, hvor mange år det tager. Hvis hr. Tørnæs kan det, skal jeg give ham det antal år, han ønsker.

Må jeg så sige til hr. Estrup, at det kommer længere og længere ud i en akademisk tankegang, som jeg ikke tror almindelige hvide mennesker forstår. Jeg må indrømme, jeg døjer med det. At man kan stå heroppe på folketingets talerstol og sige, at LO i sit brev har foreslået afskaffelse af jobtilbudsordningen, skal der mere end almindeligt hovmod og mere end almindelig frækhed til. Der var engang en klog mand i dette folketing, som nu desværre har forladt os, der sagde: den sandhed, man kun fortæller halvt, er som regel den største løgn. De ord kunne helt klart tillægges den argumentation, hr. Estrup lægger for dagen hvad angår det brev fra LO, han har læst.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Vi skal måske nok til at stoppe denne debat, for den fører åbenbart ikke til det svar, som både hr. Tørnæs og jeg har efterlyst, og som er et relativt nemt svar at give, nemlig hvor længe? Men når hr. Kaj Poulsen begynder at anfægte, hvad vi andre måtte have mellem ørerne, vil jeg dog også have lov til at spørge hr. Kaj Poulsen, om han har kigget nok i fremmedordbogen for nylig, for ellers ville jeg råde ham til at læse, hvad man dér skriver om fortolkning af ordet alternativ.

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Jeg vil så gerne prøve at forstå hr. Kaj Poulsens tankegang – hvad der ligger bag de svar eller mangel på samme, han giver. Hr. Kaj Poulsen er åbenbart ikke parat til her og nu at sætte et åremål på. Han definerer det ved krisen. Hvornår er den såkaldte krise efter hr. Kaj Poulsens filosofi så af en sådan beskaffenhed, at man kan sætte åremål på den? Er det, når ledigheden begynder at falde, eller hvor langt skal ledigheden ned, før man i socialdemokratiet er parat til at sætte åremål på, som man har haft tidligere? Det kan der måske svares entydigt på.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg kan forstå, det ikke er den gode vilje, hr. Tørnæs mangler; så må det jo være evnerne, og så må jeg opgive.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Nogle slipper jo billigt om ved det, og nogle slipper slet ikke om ved det – hr. Tørnæs hører til de sidste. For det er jo regeringspartierne, vi må spørge: hvor længe har man tænkt sig at folk skal gå arbejdsløse? Det er dem, der har magten til virkelig at gøre noget ved arbejdsløsheden i stedet for at skære ned på de arbejdsløses dagpenge. Så længe regeringspartierne accepterer den store ledighed, så længe vil vi andre forlange, at de arbejdsløse bliver behandlet ordentligt. Med det arbejdsløshedstal, vi kender og som er på omkring 300.000, og med den tilgang de næste 10 år, vi kender, og som er på omkring 200.000, og med den politik, der føres, kan vi godt se, at det kommer til at betyde mange, mange år, før vi får dette her klaret. Så længe denne regering vil finde sig i de store arbejdsløshedstal, så længe skal vi andre gøre, hvad vi kan for at sikre de arbejdsløse.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Hr. Tørnæs mener, at der er meget, han ikke kan forstå, og det kan vi da kun være enige med ham i. Jeg vil gerne slå fast, at det, vi har sagt, er, at ansvaret for arbejdsløsheden ikke påhviler den enkelte arbejdsløse, og det er vores grundholdning i dette. Det påhviler i allerhøjeste grad den siddende regering og folketinget. Vi mener ikke, at mulighederne for at skabe arbejde er fuldt udnyttede. Det fremgår bl.a. også af den plan, som vi har lagt frem angående en anden politik, en aktiv politik. Derfor mener vi ikke som hr. Tørnæs, at det kan være rigtigt, at det er de ledige, der skal undgælde for den politik, som denne regering fører. Derfor kan vi kun sige, at det ikke skal være sådan, at folk skal miste deres dagpenget på grund af arbejdsløshed; vi skal finde løsninger på dette. Derfor har vi bl.a. også, som hr. Kaj Poulsen sagde, været med til at foreslå en jobtilbudsordning.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Fru Lilli Gyldenkilde sagde, at denne regering ikke gør noget for at få en mindre arbejdsløshed.

Jeg vil gerne sige, at den politik, vi fører, netop er at få flere i arbejde, og det er da også vist for indeværende år med et antal forøgede arbejdspladser på 40.000–45.000 og ved, at vi står i en situation, hvor der aldrig har været så mange i arbejde som under denne regering. Vi er gået fra tidligere at skabe job i 1970erne i den offentlige sektor, bunke efter bunke, som bevirkede, at der blev flere og flere arbejdsløse, men det er åbenbart ikke gået op for fru Lilli Gyldenkilde, at det var det, der skabte arbejdsløsheden, og vi er nu i en situation, hvor vi i virkeligheden er gået i gang med at fjerne den ved at skaffe jobbene i den private sektor. Denne regering arbejder på det, og det gør den hver eneste dag; vi skal have den væk, men ikke med de metoder, som blev brugt i 1970erne.

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Jeg erkender, at jeg ikke befinder mig på samme høje intellektuelle stade som hr. Kaj Poulsen og hr. Ole Vagn Christensen. Men ingen er jo forpligtet ud over sine evner. Jeg må blot konstatere, at jeg trods gentagne gange at have spurgt endnu ikke har fået svar på mit spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det er til hr. Bo Kristensen. Jeg har i dag fået svar på et spørgsmål, jeg har stillet statsministeren. Spørgsmålet lød: hvad kan statsministeren oplyse om baggrunden for sin udtalelse om, at regeringens politik har medført oprettelse af 35.000–40.000 arbejdspladser? Det var det, der stod frem i neon efter de konservatives årsmøde. Der er nemlig uklarhed med hensyn til disse tal, og det ved hr. Bo Kristensen udmærket.

Ser vi lidt tilbage i historien – og det vil jeg gøre her, før jeg læser svaret op – så ved vi godt, at antallet af arbejdspladser faldt på industriområdet, og de er faldet støt gennem årene, fordi der kommer nye ting, bl.a. noget, der hedder den teknologiske udvikling, noget, som vi ikke skal sige nej til, men som vi i hvert fald skal få fordelt ordentligt.

[Lilli Gyldenkilde]

Når jeg påstår, at det vil tage år, før vi får afskaffet arbejdsløsheden, ikke mindst med den regering vi nu har, er det, fordi arbejdspladserne jo ikke kan komme i den offentlige sektor, det sørger denne regering for. Tværtimod. Men man sørger også for, at de ikke kommer andre steder. Jeg spørger så statsministeren og får et formidabelt svar, som jeg tillader mig at læse op, da det er kommet i dag: »Det økonomiske sekretariat har ændret sit skøn for udviklingen i arbejdsstyrken. I Økonomisk Oversigt fra oktober måned i år skønnes det, at arbejdsstyrken i alt er øget med ca. 40.000 fra 1983 til 1984, hvilket er 15.000 mere, end man regnede med tidligere«.

Ja men når det er på så løsagtigt et grundlag, man her påstår at man skaber arbejdspladser, kan ethvert barn finde ud af, at det gør man ikke; det er blår ligesom det forlig, vi står med her. Der er tale om nogle skønnede tal, og så skønner man op, og så skønner man ned. De rigtige tal er, at arbejdsløsheden er faldet med 3.400 på et år. Det er det rigtige tal, hr. Bo Kristensen. Slå det op i Danmarks Statistik.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg skal erindre om, at vi kun er halvt henne i ordførerrækken i første runde, og da denne meget lange række af korte bemærkninger indledtes med en forventning om, at noget ville sive ind mellem ørerne, kan det være svært at se, hvordan vi kommer videre. Jeg giver lejlighed til endnu nogle få korte bemærkninger, og derefter går vi videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning):

Ole Vagn Christensen (S):

Jeg må forstå hr. Bo Kristensens bemærkninger på den måde, at det er hans opfattelse, at det, man vil, er at skabe flere arbejdspladser; men når der er ledighed, er grunden hertil, at de arbejdsløse har for meget i dagpenge. Det er klar tale, det er noget, man kan forstå, og det er noget, de arbejdsløse kan forstå. Denne regerings holdning sammen med de radikale er, at det er de allersvageste grupper, der skal rammes og undgælde, for at der kan blive mere gang i beskæftigelsen. Det var bedre, om man gjorde noget andet, nemlig at man tog fat på de

langt større grupper, som vi også foreslog under åbningsdebatten, hvor vi klart sagde, at det er de stærkere skuldre, der skal bære byrderne, at det skal gøres i fællesskab og ikke på denne egoistiske måde, hvor det kun er de ledige og de allersvageste grupper, man lader sin harme gå ud over. Men det er klar tale fra de borgerliges og de radikales side, at det, det drejer sig om, er, at der skal skæres endnu mere ned for de arbejdsløse.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Jeg synes, at det svar, fru Lilli Gyldenkilde har fået fra statsministeren, netop fortæller det hele, for der har også været en forøget tilgang af unge til arbejdsmarkedet, og det er derfor, vores tal falder langsommere. Men oppositionen har haft så travlt, da regeringen fastlagde vores økonomiske politik, med at sige, at vi med den økonomiske politik ville få en arbejdsløshed på 340.000. Nu får vi at vide fra fru Lilli Gyldenkilde, at antallet er 276.000. Det er en meget positiv situation i forhold til det, som oppositionen fortalte os for et halvt år siden, da vi havde den store økonomiske debat. Den er 70.000 arbejdspladser bedre end det, som oppositionen frygtede for et halvt år siden. Så vi er altså på rette kurs, og vi skal videre ad den vej. Når jeg kommer op igen, er det for at fastslå, at vi ikke skaffer flere i arbejde på kunstig vis. Der er kun ét sted, og det er i den private sektor, og det er derfor den, vi skal gøre noget mere for for at sikre det.

Vi har et godt eksempel i overenskomsten på Jernets område, hvor man har holdt sig under de 4 pct. Der er der kommet 30 pct. flere i arbejde. Det vil sige, at reallønnen er bedre for den samlede gruppe inden for Jernet, end den er for de områder, hvor man er gået over de 4 pct. F.eks. har HK fået en betydelig større arbejdsløshed, fordi man i overenskomsten har fyldt rammerne ud ud over den indkomstpøolitik, som regeringen har lagt.

Vi skal videre ad den vej, og jeg mener, det er de bedste skridt, der er taget.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

[Lilli Gyldenkilde]

Vi diskuterer jobskabelsesordninger, og vi diskuterer jobtilbudsordninger i dag. Jeg vil bede hr. Bo Kristensen se på de tal; så vil han se, at en del af stigningen i antallet af beskæftigede skyldes, at de pågældende er kommet ind i beskæftigelsesarbejder efter jobtilbudsordningen.

Hvad angår det spørgsmål, jeg har stillet statsministeren og nu fået svar på, nævnte jeg det for at vise, at vi ikke kan regne med, hvad der bliver lagt på bordet for os, og det er fortløven. Når de økonomiske vismænd kan skønne så galt som 15.000 mennesker på så kort tid – alene udtrykket de økonomiske vismænd skulle gøre, at vi fik stor respekt for dem, »de vise mænd« – men altså når man kan skønne så galt i dette, er de beregninger, man kører frem med, altså meget, meget usandsynlige. Undskyld jeg siger det, men det er de. Jeg vil ikke afvise, at der er sket en fremgang nogle steder, men den er i høj grad sket i og med, at der er kommet flere i jobtilbudsordningerne, og det kan man se på de oversigter, vi får i arbejdsmarkedsudvalget, hvis man ellers læser det materiale, man får.

Tonni Nielsen (SF):

Som det næppe kan undre, kan socialistisk folkeparti ikke tilslutte sig den ordstrøm af takketalere, som de to ordførere i formiddags var inde på, takketalere til den siddende regering om alle de åbenbaringer og lyksaligheder, disse to lovforslag har resulteret i.

Hvad er grunden til, at regeringen nu vil ændre på arbejdsløshedslovgivningen? Hvem er det, der er synderen i denne åbenbaring og strøm af ændringsforslag? Hvem er de skyldige, når antallet af langtidsledige og unge arbejdsløse er stærkt stigende? Er det de langtidslediges egen skyld? Er det de unges skyld, som aldrig har haft mulighed for at få et job eller en uddannelse, at antallet er stigende? Nej, de har nemlig ikke reelt i dag fået en mulighed for at få varige og betryggende arbejdsvilkår, og de forslag, der er indeholdt i forliget mellem regeringen og det radikale venstre, giver heller ikke varige og trygge arbejdsforhold.

Men hvis man ser på regeringens forlig med det radikale venstre om jobtilbudsordningen og jobskabelsesordningen, får man faktisk den opfattelse, at det er næsten selvforskyldt for disse grupper, at antallet af ar-

bejdsløse nu er stærkt stigende. Regeringen kunne have undgået en stigning i disse grupper, hvis den havde undladt at reducere de kommunale bloktilskud, som jo har medført, at der er sket reduktioner i antallet af offentlige stillinger i kommuner og amter.

Socialistisk folkepartis holdning er, at hvis en lov ikke virker efter hensigten, skal den selvfølgelig ændres, men er det tilfældet med jobtilbudsloven og loven om jobskabelse? Begge love kunne bestemt have været udformet på en bedre måde set ud fra SFs synspunkt. Det havde bl.a. været bedre, at 26 ugers reglen helt var blevet fjernet, så havde vi nemlig ikke haft nogen langtidsledige. Men ellers har de stort set virket efter den hensigt, man har haft med dem, nemlig for det første, at der er givet de langtidsledige et arbejdstilbud på en almindelig arbejdsplads og dermed mulighed for genoptræning og vedligeholdelse af arbejdsevnen for den ledige. For det andet, at der er sket en udvidelse af den samlede beskæftigelse i samfundet.

Der har gennem de sidste fem år, hvor loven har virket, været 250.000 ledige, som har fået mulighed for et jobtilbud, og bare i 1984 vil antallet være mellem 60.000 og 63.000. Af disse 250.000 har ca. 200.000 rent faktisk fået et arbejdstilbud under den ordning. Men hvad er regeringens mål med at ændre denne holdning? Målet er helt klart at ændre samfundet i retning af et andet menneskesyn: de langtidsledige skal ende på varig bistandshjælp eller den rigtige betegnelse herfor: fattighjælpen.

Der skal godt nok være muligheder for uddannelsestilbud af en varighed på 1½ år, men er det et reelt uddannelsestilbud? SF er som bekendt ifølge fru Lilli Gyldenkilde meget indstillet på, at der gives muligheder for kompetencegivende uddannelser for de ledige, men SF mener, at et reelt tilbud ikke er til stede, fordi der hverken er økonomiske muligheder eller uddannelsespladser nok til at dække det nuværende behov, som for 1985 vil være på ca. 28.000 pladser.

SF så f.eks. gerne, at der blev indført betalt frihed til uddannelser, som ville give øget beskæftigelse og betyde, at de ledige kunne komme i gang. Regeringen vil have jobskabelsesloven decideret fjernet på længere sigt. Den virker ikke efter hensigten, siger man. Regeringen har siden sin tiltrædelse i september 1982 gang på gang saboteret denne lov,

[Tonni Nielsen]

bl.a. ved ikke at stille de nødvendige midler til rådighed, og kommunerne har gang på gang efterlyst forslag hertil, og kommunerne har selv stillet forslag hertil. Der er i denne lov gode muligheder for at give de unge et job ved en produktion i offentlig regie, som SF er tilhænger af. Bl.a. er der mulighed for at lave projekter inden for genbrugsområdet, bl.a. projekter vedrørende varig energi.

De radikales holdning er mærkelig at se i denne situation. Partiet giver udtryk for at være et socialliberalt parti, der skulle være garant mod konservatismens socialpolitik, men hvad ser vi nu i dag? Der er rigtig kommet bal i den borgerlige. Vi ser i dag den radikale ordfører hr. Estrup danse quickstep med den konservative arbejdsminister fru Grethe Fenger Møller hen over de arbejdsløses problemer.

Det er helt klart, at regeringen ønsker et nyt livssyn på disse ting, et opgør med et samfund, som fru Lilli Gyldenkilde var inde på. Ændringen er det største attentat mod de arbejdsløse, vi har set, og mod de velerhvervede rettigheder, som fagbevægelsen gennem en sej kamp gennem årene har tilkæmpet sig, og det vil SF på alle måder vende sig imod. Det er i dag mere end nogen sinde nødvendigt at sige, at det er den solidariske politik, der skal til, på de arbejdsløses præmisser, fremfor at det er dem, der skal betale gildet.

Estrup (RV):

Sjældent har så mange sagt så meget på så løst et grundlag. Disse ord kunne passende være overskriften for de sidste fire ugers debat om ændringen i arbejdstilbudsordningen. Der er ikke grænser for, hvad der er blevet blandet sammen. I ét miskmask har man talt om jobskabelsesordning, jobtilbudsordning og dagpengereform. Selv LO, som unægtelig burde vide bedre, har i den herostratisk berømte anoncekampagne uden blusel givet indtryk af, at der nu var aftalt en dagpenge-reform mellem regeringen og det radikale venstre. Og der er ikke grænser for, hvilke påstande om forliget der er blevet ført til torvs. Uddannelsesstillbuddene er blevet kaldt »fup« og »fiduser«. Det er blevet hævdet, at der ingen penge var til at skaffe uddannelsespladserne. Det er hårdnakket blevet fastholdt, at de langtidsledige skulle tvinges på bistandshjælp, uanset at dette gentagne gange

er blevet dementeret. Der er talt om kvindernes udstødning fra arbejdsmarkedet, sågar brugt udtryk som »skrotning« og »social massegrav«. Jeg mindes ikke en dansk debat om så væsentligt et emne, der er blevet ført på så primitivt et plan.

I debatten her i salen den 23. oktober brugte hr. Svend Auken på baggrund af disse urigtige påstande meget stærke glosor, og jeg citerer fra forhandlingerne (Folketingstidende 1984-85, sp. 735):

»... men efter vores opfattelse står vi her over for – og jeg bruger stærke ord, og jeg ved det, men de er berettigede i denne situation – noget, som vi betragter som kynisk, som uigennemtænkt og som ussel . . .«.

Nu står vi så med det færdige forlig, der maner alle spørgelserne, fantasifostrene og de truende vejrømmer i jorden. Der åbnes ingen massegrav, der er ingen langtidsledige, som tvinges på bistand, og der er skabt sikkerhed for, at uddannelsespladserne kan finansieres.

På normale arbejdspladser forventer man i sådanne situationer, at de, der har forløbet sig, giver en undskyldning. Jeg er godt klar over, at folketinget i den forstand ikke er nogen normal arbejdsplads. Der er ikke mange politikere, der har brug for ordsprogets sammenligning mellem den, der indtager en stad, og den, der overvinder sig selv. Og hr. Svend Auken har jo ikke engang fundet mulighed for at være til stede her i dag.

Lad mig derfor i stedet minde socialdemokratiet om, hvad der stod om arbejdstilbudsordningen i den dagsorden, hr. Svend Auken på socialdemokratiets vegne stillede forslag om ved debatten den 23. oktober. I denne står der – og jeg citerer (Folketingstidende 1984-85, sp. 736):

»Samtidig ønsker tinget, at der gives de langtidsledige et reelt tilbud om uddannelse, uden at retten til arbejdstilbud bliver beskåret. Ingen arbejdssøgende bør kunne tvinges på bistandshjælp.

Med dette positive sigte opfordrer folketinget regeringen til omgående at indlede forhandlinger . . .«.

»Med dette positive sigte« – det er præcis dette positive sigte, som nu er udmøntet i det indgåede forlig. Kun på ét punkt har vi ikke realiseret, hvad man fra socialdemokratiets side foreslog om arbejdstilbudsordningen: forliget begrænser antallet af arbejdstilbud til ét for langtidsledige mellem 24 og 54 år.

[Estrup]

Derved lettes trykket på den overbelastede arbejdstilbudsordning, og man kan nu forhåbentlig sikre, at de tilbud, som gives, er reelle og fornuftige. Det var det, vi tidligere i dag hørte at LO også har foreslået.

Samtidig – og det er det principielle – genskabes ideen om arbejdsløshedsforsikringen som et forsikringssystem. Intet forsikringssystem kan bære ubegrænsede udbetalinger. Derfor må man vælge, om man ønsker at opfatte dagpenge som en forsikring eller som en social ydelse. Vælger man det sidste, tvinges man uundgåeligt til at se på den enkeltes behov. Ydelsen vil så bero på et skøn, den bliver afhængig af husstandsindkomsten. Hvad dette vil betyde for gifte kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet og dermed for ligestillingen, har de seneste ugers debat ud fra de i Politisk Ugebev. offentliggjorte tal vist med al ønskelig tydelighed.

Jeg har forstået, at socialdemokratiet ligesom det radikale venstre mener, at dagpenge skal være en ret for den enkelte, uafhængig af trang. Det har hr. Kaj Poulsen også bekræftet her i dag. Derfor er det uforståeligt og ulogisk, at man fra socialdemokratisk side fastholder, at retten til at oppebære dagpenge på højeste sats skal sikres gennem stadig tilbagevendende arbejdstilbud. Det kan ikke forenes med, at man samtidig fra socialdemokratisk side fastslår, at dagpengeretten naturligvis er tidsbegrænset; det hænger ikke sammen.

Trods gentagne forsøg lykkedes det ikke under debatten den 23. oktober 1984 og heller ikke i dag at få et forståeligt svar fra socialdemokratiet på spørgsmålet: hvor længe? Det var det, der forhindrede os i at stemme for den socialdemokratiske dagsorden ved den lejlighed.

Det forlig, som nu er en realitet, sikrer, at dagpenge fortsat er en ret for den enkelte. Alle, der kan og vil arbejde, bevarer tilknytningen til arbejdsmarkedet. Ingen langtidsledige tvinges på bistandshjælp. Tværtimod, tager man 18 måneders kompetencegivende uddannelse, så går man ind på dimittendsats og er på ny berettiget til arbejdstilbud m.v.

Men den nye ordning sikrer først og fremmest, at passiviteten brydes for de langtidsledige. Arbejdstilbudsordningen var en god og fornuftig ordning, så længe arbejdsløshedsproblemet kunne betragtes som kortvarigt. Det er fortsat en rimelig ordning for de unge

og for de ældre, men for de typiske erhvervsaktive aldersklasser slår den ikke til. Et genoptræningstilbud i syv eller ni måneder en gang hvert andet år skaber ikke nye muligheder for de langtidsledige. Det cementerer derimod den følelse af utilstrækkelighed og håbløshed, som nødvendigvis melder sig, når man i årevis har holdt sig parat, uden at der dukkede en varig beskæftigelse op.

Det, der er behov for, er, at de langtidsledige får mulighed for at bruge deres evner og initiativ, at de får mulighed for at være aktive trods ledigheden. Den iværksætterordning og det tilbud om indtil to års uddannelse med fulde dagpenge, som nu gives, sammen med den massive uddannelsesindsats, som sættes ind, rummer disse muligheder. Det vil sætte de langtidsledige i stand til at omskole sig eller videreuddanne sig til de 30.000–40.000 arbejdspladser, der i øjeblikket netto skabes på årsbasis. Det bliver kostbart, men jeg er overbevist om, at det er pengene værd.

Det er paradoksalt, at denne historiske nyskabelse i arbejdsmarkedspolitikken skal opstå under voldsomme protester. Ikke mindst er det paradoksalt, at de mest uarticulerede protester kommer fra det socialdemokrati og den fagbevægelse, som så vedholdende har krævet betalt frihed til uddannelse. Når dertil føjes, at fagbevægelsen, som tidligere citeret her fra talerstolen i dag, har foreslået arbejdsministeren præcis den ordning, som nu gennemføres, må man unægtelig spørge sig selv, hvilke motiver der egentlig ligger bag protesterne.

Iværksætterordning og uddannelsesstilbud er vejen til en ny start på arbejdsmarkedet. Hermed åbnes aktiviteter for de langtidsledige, som giver udsigt til varig beskæftigelse, men indsatsen for at bringe de langtidsledige tilbage på arbejdsmarkedet slutter ikke her. De, som fortsat måtte være uden beskæftigelse efter 2½ år med uddannelse eller anden aktivitet, står til rådighed på arbejdsmarkedet på helt samme måde, som det i dag gælder i forbindelse med arbejdstilbudsordningen. De skal være villige til at modtage rimeligt arbejde, men dette er ikke kun en pligt, som påhviler de arbejdsløse. Det er samtidig præciseret, at der gælder en særlig forpligtelse for arbejdsformidlingen til at skaffe de langtidsledige arbejde. De langtidsledige bliver ikke overladt til sig selv, hvis de har været

[Estrup]

ude af stand til at finde varig beskæftigelse på egen hånd. Der skal gøres en aktiv indsats for at bringe dem tilbage til arbejdsmarkedet.

Fru Lilli Gyldenkildes talen om A- og B-mennesker er totalt misvisende. Den må bero på, at der ikke har været tid nok til at sætte sig ind i forligsteksten. I dag virker dagpengereetten og den tilknyttede rådighedsforpligtelse passiviserende, som et forbud mod at foretage sig noget fornuftigt, når man er arbejdsløs. Fremover får de langtidsledige mulighed for at bruge sig selv, for at være aktive. Det er perspektivet.

Lad mig slutte af med nogle korte bemærkninger om jobskabelsen.

Når det er nødvendigt at foretage ændringer på dette område, skyldes det først og fremmest, at den private jobskabelse ikke har virket tilfredsstillende. Der har været langt mindre træk på ordningen end ventet, der har været en stadig kritik af den konkurrenceforvriddning, man mente skete i forbindelse med projekterne, og det administrative system har virket tungt og omstændeligt. Den offentlige jobskabelse har derimod i en række henseender virket godt, og det er derfor først og fremmest denne, som skal føres videre.

Der er afsat 230 mill. kr. til den nye lov om beskæftigelsesmuligheder for unge, og vi venter os meget af den øgede inddragelse af det kommunale initiativ. Det er et længe næret ønske fra kommunernes side, men det betyder naturligvis ikke, at igangværende private jobskabelsesprojekter skal falde på gulvet. Gode og fornuftige projekter skal naturligvis fortsætte i den fulde periode, det ligger i aftalen med regeringen, men jeg vil godt sige, at det nu haster med at få ophævet det stop for forlængelser, som arbejdsministeren indførte den 18. oktober. Det må ske meget hurtigt.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Jeg ville gerne kunne forstå hr. Estrup. Hr. Estrup var meget vred over, at det forlig, som er indgået, er blevet kaldt kynisk og uselt. Jeg vil godt understrege, at for mig er det blevet det endnu mere, og jeg vil gerne gøre det med hr. Estrups egne ord i Jyllands-Posten i dag:

»Regeringens og de radikales planer om, at langtidsledige efter 6 år får nedsat deres dagpenge til 55 pct. af maksimumssatsen, betyder, at f.eks. en ugift faglært metalarbejder vil få 22.000 kr. mindre om året, end hvis han blev sat på varig hjælp.«

Der står så videre, hvad hr. Estrup har sagt om dette i den samme avis, og der står:

»... at alle langtidsledige, der efter bistandslovens trangsbestemmelser er berettiget til mere end de 55 pct. af dagpengemaksimum, vil kunne få suppleret dagpengene på bistandskontoret.«

Hvis ikke det betyder, at det forlig, der her er tale om, er blevet mere kynisk og mere uselt, og at massegraven er blevet endnu større, ved jeg ikke, hvad meningen er med hr. Estrups ord.

Så vil jeg spørge, om hr. Estrup heroppefra kan bekræfte, at LO i noget af de notater, som han er i besiddelse af, har foreslået, at man skal sætte folk på dagpenge ned på det usle beløb, som der nu er lagt op til, således at deres eksistens bliver truet. Hvis ikke man har lov til at sige, at man er på vej over i en massegrav, når man truer folks eksistens, så ved jeg ikke, hvornår man har lov til det.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Det er flere gange fra radikal side sagt, at de langtidsledige, der ikke kan nå at gennemføre en uddannelse i de 1½-2 år, som forslaget giver mulighed for, kan fuldføre den som en revalideringsforanstaltning. Hr. Estrup var ikke inde på det i sin tale her, men jeg vil alligevel gerne spørge socialministeren eller finansministeren, som jo har erfaring inden for det område også, om der ligger i aftalen, at der bliver etableret en direkte adgang for disse langtidsledige til at fuldføre den påbegyndte uddannelse som revaliderer.

(Kort bemærkning).

Jens Otto Madsen (VS):

Jeg kan godt forstå, at hr. Estrup føler sig trængt, og som vi ved, er det bedste forsvar et angreb. Men det lyder hult. Prøv at høre: vi skal have en aktiv indsats for at bringe de langtidsarbejdsløse tilbage til arbejdsmarkedet; det skal arbejdsformidlingskontorerne

[Jens Otto Madsen]

sætte ind på. Samtidig ved vi, at 300–400 personer på arbejdsformidlingskontorerne skal afskediges i de kommende år. Hvordan hænger det sammen? Det bliver en dyr reform, siger hr. Estrup, for nu skal vi ud med reelle uddannelses tilbud. I går sagde udenrigsministeren, hr. Ellemann-Jensen, at man ved hjælp af denne reform vil spare ½ mia kr. i 1985 og 1 mia kr. i 1986, og det er naturligvis det reelle indhold i denne reform.

Jeg synes, det er noget snak, når I siger, at det er usaglig kritik, når vi andre harmes på vegne af de mest ressourcefattige langtidslidende i dette samfund. Prøv at tænke på, hvis jeres fede honorarer på en kvart million blev skåret ned i løbet af to år til halvdelen, ville det ikke også afstedkomme vanskeligheder for jer, selv om beløbet stadig væk ville være mere end dobbelt så stort som det, man har på maksimal understøttelse!

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg skal erindre om, at man ikke må bruge den direkte tiltaleform her i tinget.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg lyttede meget intenst til hr. Estrups tale, og jeg mærkede mig, at han var utilfreds med, at bl.a. jeg – går jeg ud fra det har været – er utilfreds med det, man har lavet. Det er jeg sandelig, og jeg har også givet udtryk for, at det, man vil med dette, er at støde kvinderne ud af arbejdsmarkedet. Der er ikke tvivl om, at de tal, vi havde, da det første forlig blev lavet, viste, at 70 pct. af dem, der stod for at skulle ind i et uddannelses tilbud, var kvinder.

Der er så senere kommet nye tal, og hr. Estrup har været så venlig at vise mig dem. I de nyere tal, som er skønnede tal – og dem tvivler jeg som bekendt lidt på – står der 53 pct. Men der er alligevel en overvægt af kvinder, så selvfølgelig handler det her om kvinder.

Når jeg er så optaget af det, og jeg så hører hr. Estrup sige, at han garanterer for, at ingen ryger på bistandshjælp – det var ordene, vi kan slå dem op i de grønne hæfter – må jeg spørge hr. Estrup, om han ikke har læst, hvad undervisningsministeren har sendt ud, for deri står nemlig, at for enlige, ufaglærte forsørgere med kortvarig skoleuddan-

nelse kan der gennemføres enkeltfagskurser, og man kan afslutte med 9. eller 10. klasseprøve som grundlag for fortsat uddannelse, støttet efter bistandslovens § 42.

Nu har vi desværre ikke socialministeren her, men vi har en tidligere socialminister, som jeg har stor respekt for, og som jeg ved kunne sine sociallove godt – derfor slap han så heldigt igennem. Jeg vil spørge, om vi da ikke kan få at vide, om sandheden bag § 42 i bistandsloven ikke er, at folk bliver skovlet væk i øjeblikket. Der er ikke penge til, at de kan komme på § 42-revalidering, og det vil der heller ikke være for dem, vi taler om her, altså ender de på bistandshjælp, hr. Estrup, hvad enten de radikale kan lide det eller ej. I skal selvfølgelig ikke have hele skylden for det her, men I skal i hvert fald ikke sige, der ikke er nogen, der ender på bistandshjælp, for det står der i undervisningsministerens papir at de gør.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Der tænkes på det tilfælde, hvor de 1½ år og i visse tilfælde de 2 år ikke er nok; så er der mulighed for at fortsætte ud over de 1½ eller 2 år, og da er der mulighed for at få den ekstra hjælp, som ligger i bistandslovens § 42. Der er ikke tale om, at man i det tilfælde ikke vil få den pågældende dagpengeydelse; det vil man naturligvis.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg skal først sige til hr. Ole Vagn Christensen, at det ville være fornuftigt at sætte sig ind i, hvordan forholdene er i dag, før man begynder at snakke så meget om de sociale forringelser.

Det er måske bekendt, at bistandssystemet gælder for alle borgere i dette land, det gør det også i dag, og der er faktisk folk på dagpenge i dag, som også bruger bistandssystemet. Jeg synes, det er godt, at vi har bistandssystemet – lad os dog ikke kaste vrang på noget, som socialdemokratiet selv lagde så stor vægt på at få indført – men det, der er sagen, er, at vi på dette punkt sikrer en retsbestemt ydelse, og det synes jeg er vigtigt. Før var jeg meget i tvivl om, hvorvidt socialdemokratiet ikke var ved at undergrave dagpengesystemet og gøre det til en social ydelse.

[Estrup]

Må jeg sige til fru Lilli Gyldenkilde, at det, der er tale om, er netop, at vi sikrer kvinderne en retsbestemt ydelse i modsætning til en trangsbestemt ydelse. Derved har de muligheden for at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet, og det er det, der er det væsentlige i denne sag.

Med hensyn til § 42 har undervisningsministeren allerede svaret på en del af spørgsmålene. Jeg skal blot nævne, at hvis fru Lilli Gyldenkilde har tid til at læse hvidbogen, som er udgivet om dette emne, vil hun se, at der i 1984 er skønnet at være næsten 37.000, som får uddannelsesydelse efter § 42, og hertil bruger vi altså omkring 900 mill. kr.

Endelig vil jeg sige til hr. Jens Otto Madsen, at de tal, som blev citeret fra Jyllands-Posten med hensyn til, at der skulle være omkring ½ mia kr. besparelser på denne ordning i 1985, er så urigtige, som de overhovedet kan være. Der er ingen besparelser i 1985, der er derimod nettoudgifter, og det tror jeg godt vi kan få finansministeren til at bekræfte.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Blot for at korrigere de sidste 10 ord, jeg sagde.

Hvis man vil uddanne sig længere end i de 2 år, kan det ikke lade sig gøre under den ordning, der er aftalt; så må man have speciel hjælp over bistandsloven.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Nu viser socialministeren jo ikke større interesse for denne debat, og det kan undre, men det angiver måske hendes almindelige interesse for det område, hun administrerer.

I stedet vil jeg gerne takke undervisningsministeren, fordi han går ind og fungerer som socialminister. Men han kom lidt skidt fra det, fordi han rimeligvis ikke har sat sig ordentligt ind i, hvordan bistandsloven egentlig fungerer.

Det, undervisningsministeren sagde, var, at efter de 2 år vil der være mulighed for at få revalideringshjælp efter bistandsloven, og så vil jeg spørge den eneste minister, der er til stede, som har erfaring på dette område: vil det være en automatisk ret for dem, der er startet på en uddannelse i dette system? Når de ryger ud af systemet, vil det så være en

automatisk ret for dem, at de kan fortsætte den påbegyndte uddannelse efter revalideringsparagraffen i bistandsloven? Ellers bryder det hele sammen.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Også jeg vil kvittere for, at vi dog nu med undervisningsministerens hjælp fik klarlagt, at nu er det bistandsloven, det drejer sig om. Hvad var det, undervisningsministeren først sagde? Ja, det var, at man skulle over på § 42 i bistandsloven. Og hvad er så automatikken, når man er dér? Ja, automatikken er, at når man har taget en uddannelse, kommer man tilbage på dimittendsatsen. Så er det over på bistandsloven igen, og det er en interessant oplysning, som vi da godt vil takke undervisningsministeren for. Han har dermed været med til at afklare, hvad der egentlig er i de papirer, som fyger rundt her.

Så vil jeg godt, nu jeg er heroppe, sige til hr. Estrup, at der skal en vis frihed til for at stå her og tale om en historisk nyskabelse i arbejdsmarkedspolitikken, når man giver de ledige mulighed for at tage de uddannelser, de ledige altid har kunnet tage. Det er egentlig fantastisk.

Hvis hr. Estrup vil se på, hvordan man er på specialarbejderuddannelse, så er det faktisk med godtgørelse. Nu er det bare en anden godtgørelse, man skal have, men man har haft muligheden hele tiden. Hr. Estrup burde derudover se på regeringens egne tal for, hvor mange der har behov for denne uddannelse, og så huske på, hvad arbejdsmi- nisteren sagde i sin indledning til denne debat. Arbejdsministeren sagde faktisk, at vi skaffer 2.000 pladser til de langtidsledige på arbejdsmarkedssuddannelserne, 2.000 pladser, siger man, men der er ikke noget i de papirer, vi har set indtil nu, der bekræfter dette tal; tværtimod har man skåret ned på uddannelserne totalt. 2.000 pladser til et sted mellem 20.000 og 27.000 langtidsledige! Hr. Estrup, der skal mere end almindelig frihed til at køre frem med tal af den karakter og så kalde det for en historisk nyskabelse i dansk arbejdsmarkedspolitik. Jeg skal indrømme, at det er en historisk nyskabelse, men den er desværre negativ for de langtidsledige.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

[Fjerde næstformand]

Over for de mange, der endnu ønsker at få korte bemærkninger, skal jeg gøre opmærksom på, at der er fire ordførere endnu, der ikke har haft lejlighed til at føre deres synspunkter frem.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg havde ellers lovet mig selv, at jeg ikke skulle blande mig i rækken af korte bemærkninger, men jeg synes, at hr. Kaj Poulsens bemærkning om de muligheder for uddannelse, vi stiller til rådighed for de langtidsledige, kræver et svar her og nu.

Hr. Kaj Poulsen siger med rette, at jeg i mit første indlæg har sagt, at inden for arbejdsmarkedsuddannelserne afsætter vi 40 mill. kr., og at for de 40 mill. kr. kan vi på årsbasis få ca. 2.000 pladser til kursister, som gennemgår et uddannelsesforløb på cirka et halvt år. Men hr. Kaj Poulsen glemmer en meget væsentlig ting, og det er, at udvidelsen af arbejdsmarkedsuddannelserne er en del af de uddannelsespladser, som regeringen agter at skaffe til de langtidsledige. Men det er ikke det hele, for også inden for undervisningsministerens område er det jo tanken, at der skal skaffes mange pladser. Det er tanken, at der skal skaffes 13.000 pladser næste år inden for undervisningsministerens område.

Vi ved, at mange af de langtidsledige er personer, der i forvejen ikke har nogen særlig lang erhvervsuddannelse eller særlig lang skolegang. Nogle af dem kommer inden for arbejdsmarkedsuddannelserne, men også inden for undervisningsministerens område er der uddannelsesmuligheder for folk både med – hvis man kan kalde det sådan – en stærk og en svag uddannelsesmæssig baggrund. Vi ved også, at der er arbejdstilbudsmottagere, som har en lang uddannelse bag sig, og derfor er det vigtigt at have et varieret udbud.

Det er altså ikke rigtigt, som hr. Kaj Poulsen siger, at der kun skaffes 2.000 pladser til godt 15.000 mennesker. Der skaffes 2.000 inden for mit område og 15.000 inden for undervisningsministerens område, og det er de tal, der er de korrekte.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

I dag er det sådan, at hvis en langtidsledig vil uddanne sig, kan det overhovedet ikke

lade sig gøre. Der er kun den mulighed at søge hjælp under bistandsloven til det.

Det nye er, at nu kan den langtidsledige i op til to år uddanne sig uden at skulle have hjælp under bistandssystemet. Hvis man vil uddanne sig længere end i de to år, træder de hidtidige regler i kraft.

(Kort bemærkning).

Henning Nielsen (S):

Jeg er vel klar over, at det er lidt ualmindeligt, at én nede fra grebningen blander sig i debatten her, men jeg har fulgt den hele dagen, og jeg synes virkelig, der er kommet nogle gode argumenter fra oppositionen, uden at de har kunnet overbevise det radikale venstre om, at det forlig, de her har indgået, er et dårligt forlig. De forklarer sig og forklarer sig ud af det, ligesom de gjorde forleden, da vi diskuterede lægekonflikten herinde. De vil egentlig godt stå som nogle, der varetager de svagestes interesser, men det ser ikke ud til, at det er i praktisk politik, de gør det.

Jeg vil gerne sige til det radikale venstre: befolkningen reagerer heldigvis – også de radikale vælgere – og de spørger: hvornår vender det radikale venstre tilbage til igen at være et socialt ansvarsbevidst parti?

(Kort bemærkning).

Tonni Nielsen (SF):

Jeg synes, at undervisningsministerens og hr. Estrups bemærkninger om bistandslovens § 42 og § 37 er interessante. De er specielt interessante for undertegnede, da jeg er socialudvalgsformand i Roskilde kommune. Der er noget nyt i dette, som jeg ikke kender til, og jeg vil da gerne benytte lejligheden til, mens jeg er i folketinget, at lære noget nyt, jeg kan tage med hjem til Roskilde.

Efter det såkaldte tilbud, som man har fået for to år, kan man altså komme over på bistandshjælp under uddannelsesparagraffen, § 42, forstår jeg. Nu vel, det lyder da meget interessant, men så er der vel lidt lovgivning vedrørende bistandsloven, der skal ændres hvad det angår.

Og jeg kan forstå, at man kan få supplerende hjælp i henhold til bistandslovens § 37, stk. 2, hvis man ikke har nok, når man kun får 50 pct. under den pågældende uddannel-

[Tonni Nielsen]

sesaftale. Det lyder da også som noget nyt i mine ører, for bistandsloven siger, at når man har været på § 37, stk. 2, altså forbigående hjælp, i 9 måneder, går man automatisk over på varig bistandshjælp. Det bliver modregnet i de andre 50 pct., og det vil sige, at der ikke bliver én krone tilbage, fordi sulthjælpen er så lav på § 37, stk. 4, som den er.

Noget helt andet er, at selvfølgelig er det op til kommunerne at vurdere, om man kan komme på § 42, det er da givet, men her er så et meget interessant eksempel. Har kommunerne så økonomiske midler afsat på budgetterne vedrørende bistandslovens § 42 til uddannelsestilbud/jobtræning? Nej, det har de ikke, for regeringen har jo fjernet en del af kommunernes bloktilskud, så budgetterne er blevet reduceret. Der er altså ikke bund i det, man har sagt, men jeg forventer, at dette spørgsmål bliver uddybet lidt nærmere.

(Kort bemærkning).

Jens Otto Madsen (VS):

Det er et par spørgsmål til hr. Estrup, og jeg vil bede om, at han tager blyanten og skriver dem ned, så de bliver besvaret. Jeg fik nemlig ingen svar sidste gang.

Det drejer sig om, at man nu skærer 300-400 stillinger væk fra arbejdsformidlingen i år og de kommende år. Hvordan kan man så samtidig sige, at der i forliget ligger en øget indsats fra arbejdsformidlingens side over for de langtidsledige, som netop er meget ressourcekrævende for arbejdsformidlingskontorerne? De radikale plejer jo at have tænkt alle ting igennem, så nu vil jeg godt have et konkret svar: hvad med dette problem?

Så hilser jeg med tilfredshed, at hr. Estrup siger, at det er løgnagtigt, eller at det i hvert fald ikke direkte er sandhed, når udenrigsministeren siger, at der er tale om besparelser i 1985. Men hvad så med 1986? Da siger udenrigsministeren, at der er 1 mia. kr. i besparelser, og det skal man lægge mærke til.

Så til fru Lone Dybkjær. Stedfortræderen, hr. Sven Skovmand, som åbenbart ikke mere er i tinget, har udtalt til ugebladet København den 8. november - jeg citerer:

»Det er direkte urealistisk og tåbeligt at tro, at fordi man giver ekstra uddannelse, så løser man problemerne.«

Jeg vil gerne høre fru Lone Dybkjærs mening om hendes stedfortræders syn på denne sag.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Det kan blive relativt kort, efter at undervisningsministeren har svaret på en del af det, hr. Kaj Poulsen sagde. Jeg skal blot gentage, at det nu er muligt bl.a. at tage kompetencegivende uddannelser, hr. Kaj Poulsen. Det har det ikke været tidligere.

Og så skal jeg i øvrigt om uddannelsespladser citere fra forligsteksten for nu at få på det rene, hvad det er, dette drejer sig om. Der står:

»Der er enighed om at tilvejebringe det nødvendige antal uddannelsespladser på områder med gode beskæftigelsesmuligheder.«

Og derefter står der, at man også ved, hvordan man skal skaffe midlerne til det. Så må det vist være slut med al den snak om, at der ikke er uddannelsespladser nok.

Må jeg dernæst til hr. Henning Nielsen på grund af det, han spurgte det radikale venstre om, komme med et modspørgsmål: hvornår bliver socialdemokratiet igen ansvarligt? Det synes jeg er et interessant spørgsmål, som vi meget gerne ville have et svar på.

Og endelig til hr. Jens Otto Madsen. Det er i forliget præciseret, at der skal ske denne indsats i arbejdsformidlingen. Dermed er der stillet et krav til regeringen, og jeg er helt overbevist om, at regeringen kan leve op til dette krav. Kan regeringen ikke det, må vi sørge for, at der skaffes de nødvendige midler.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det kunne næsten ikke passe bedre, når hr. Estrup sådan kunne takke ministrene for svarene på, hvad der er af problemer på uddannelsesområdet. Og arbejdsministeren kom jo op og forklarede, at regeringen havde været så flink at aftale med det radikale venstre at afsætte 40 mill. kr. ekstra til arbejdsmarkedsuddannelserne. Hvor er det sødt af regeringspartierne og det radikale venstre! Hvor er de egentlig flinke! Men hvad er der sparet forlods, som vi skal have godkendt i næste måned? 47,771 mill. kr. Ergo er der 7,7 mill.

[Kaj Poulsen]

kr. færre at lave kurser for. Når jeg tager det op og siger, at der er 2.000 pladser, er det til sammenligning: hvad er det for grupper, vi har af de langtidsledige, der skal have uddannelse? Er hovedparten af dem, der skal ind på de 13.000 pladser, som undervisningsministeren taler om, akademikere eller bedrøvdannede? Nej, det er de ikke. Det er folk, der ingen uddannelse har, og derfor er der behov for, at vi styrker arbejdsmarkedsuddannelserne alvorligt, hvis der skal hjælpes på dette område. Derfor vil jeg godt sige, at det svar, arbejdsministeren gav, var i hvert fald ingen svar, der har noget tyngde i forhold til, hvordan disse problemer skal løses for de langtidsledige.

Og så lige for at vejlede hr. Estrup. Han sagde nu her igen, at det ikke er muligt for de langtidsledige i dag at uddanne sig på disse områder. Jo det er det. Der er stadig væk i dag mulighed for ledige at komme på specialarbejderskolerne. De får ingen understøttelse, det er rigtigt, men de får en godtgørelse på skolerne. Det er der ingen forskel på. Det eneste, man laver her som noget smukt og noget operativt, skulle man forstå, er, at man bytter godtgørelsen om med understøttelse. Andet ligger der ikke i det. Og pladserne er der ikke. Vi har lige fået bekræftet, at i dag har man måttet fyre tre lærere på, jeg tror, det var Skive specialarbejderskole for at opfylde de krav, de radikale i øvrigt har stillet for at samarbejde med regeringen.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Jeg har åbenbart ikke kunnet få en såkaldt ansvarlig minister til at udtale sig om, hvordan de langtidsledige, der starter på en uddannelse, der varer længere end to år, er stillet, og derfor vil jeg spørge forligspartiet, de radikale: ligger det i forliget, at de langtidsledige, der starter på en uddannelse, der varer længere end to år, på en eller anden måde har automatisk ret til at færdiggøre den påbegyndte uddannelse via revalideringsparagraffen i bistandsloven?

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Jeg hørte nu undervisningsministeren sige, at det var de hidtidige regler, der gjaldt, og så forstår jeg ikke de radikales udsagn. Derfor synes jeg egentlig nok, det ville være spændende at høre hr. Niels Helveg Petersens udlægning af sine fjernsynsudsagn i går, hvor befolkningen måtte få det indtryk, at en påbegyndt uddannelse i det system, som vi taler om nu, kan fortsættes over revalideringsloven, for ellers er der nogle ting, der ikke hænger sammen, og så må befolkningen have at vide, at de ting, som hr. Niels Helveg Petersen i går gav udtryk for, ikke passer med forliget.

Så synes jeg, det var rart, at hr. Estrup sagde, at nu er det slut med at diskutere, om der er uddannelsespladser nok. Jeg vil da gerne bede hr. finansministeren og hr. undervisningsministeren om at bekræfte, at det diskuterer vi ikke mere. Der er uddannelsespladser nok, færdig, basta. Der er de 25.000–26.000 uddannelsespladser, som der er behov for i dette forlig. Vi er ikke, som det nogle gange bliver sagt og ligesom lagt os i munden, imod disse uddannelsespladser, men vi er imod den faldgruppe, der ligger efter uddannelsen.

Jeg vil godt spørge, om der også konkret findes et finanslovsforslag, som tager højde for de penge, der skal til, for at man kan etablere disse uddannelsespladser, for jeg forstår på hr. Estrups udsagn, at det papir, som hr. undervisningsministeren har lavet – det er vist af 26. oktober – ikke er gældende, for i det papir er det jo omkostningsfri uddannelser. Det er jo noget, som eksisterer, men det drejer sig jo om frihed til uddannelse, og i det nævnte uddannelsespapir ligger der ikke en frihed, men faktisk kun nogle overskydende pladser, som man kan tage eller lade være med at bruge.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Det er nogle vanskelige vilkår, vi har at diskutere de sociale konsekvenser af dette forlig under. Jeg kan se, at den tidligere socialminister er ude at gå en tur, og at den nuværende socialminister alene er repræsenteret ved sin sweater – nå undskyld, det er oven i købet arbejdsministeren, så vi har ikke engang bare noget af den nuværende socialminister.

[Tinning]

Men så må vi jo forsøge at spørge det radikale venstre, hvad meningen egentlig er. Jeg mener, vi har fået klaret det om § 42. Efter det, undervisningsministeren sagde, er det klart, at man ikke uden videre kan fortsætte den uddannelse, man var i gang med under bistandslovssystemet. Det var noget, man kom til at antyde, men det var selvfølgelig forkert.

Så kunne jeg godt gænke mig at høre, hvordan det forholder sig med § 37,2 og 37,4. Det er jo en kendt sag, og det er sagt tit, at hvis man har svært ved at leve f.eks. for 55 pct.-satsen, så kan man henvende sig på bistandskontoret og få suppleret op. Hvis det nu drejer sig om en kvinde, som er gift, vil der ske det, at man på bistandskontoret selvfølgelig laver en skønmæssig vurdering – det skal man jo – og så laver man en helt almindelig beregning af denne forbigående konstanthjælp, så fratrækker man dagpengene, altså de 55 pct., så fratrækker man ægtefællens indtægt, og så havner man sandsynligvis på 0 og det rene ingenting. Er det rigtigt forstået, at en gift kvinde, som henvender sig på bistandskontoret for at få suppleret sin 55 pct.-sats, fordi manden tjener nogle penge, må gå fra bistandskontoret med præcis 0 kr.? Er det rigtigt forstået, og er det oven i købet rigtigt forstået, at det er et udtryk for det radikale venstres forsøg på at sikre kvinderne en mere gunstig, en stærkere placering i det nuværende samfund?

Jeg vil også godt høre, om det er rigtigt forstået, at hvis nu sådan en kvinde skulle få bare en lille smule, måske fordi ægtefællen ikke tjener så meget, vil hun efter 9 måneder komme på varig hjælp, og så vil hun selvfølgelig risikere ikke at få noget endnu en gang. Er der en fejl i fremstillingen, eller er det sådan, de radikale støtter kvinderne?

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg vil gerne sige til hr. Kaj Poulsen, at jeg synes, vi skal stoppe den diskussion om uddannelsespladserne. Jeg mindes udmærket en overskrift i en avis, der lød: socialdemokrater indrømmer fejl omkring finansloven og de tal, der var offentliggjort med hensyn til, hvad der var sparet på arbejdsmarkedsuddannelser, så mon ikke vi skulle stoppe den debat?

Og dernæst vil jeg sige til hr. Agerschou og også til hr. Tinning, at det, der er gældende – det har undervisningsministeren også præciseret – er de hidtidige regler i § 42 i bistandsloven, som vi i dag ser at der er et gevaldigt træk på og dermed altså en række muligheder – 37.000 citerede jeg heroppefra for et øjeblik siden. Jeg synes, man skal gøre sig klart, hvad det egentlig er, vi nu diskuterer. Vi diskuterer, hvilke muligheder der rent faktisk er for at spænde over uddannelseskløften, hvordan vi kan få samlet en række af de mennesker op, som aldrig fik det tilbud om uddannelse, som de burde have haft. Vi diskuterer ikke, om det er godt og fornuftigt, det, man har lavet vedrørende arbejdstilbudsordningen, for det er alle jo enige om er et godt uddannelses tilbud. Nej, nu diskuterer vi, om de ikke kan få 3 eller 4 eller 5 års uddannelse. Det synes jeg er en positiv drejning af debatten.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Nu er der to korte bemærkninger tilbage; og de bliver de sidste, før vi går videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Hr. Estrup foreslår, at vi skal lade være med at diskutere, hvad der er sparet på arbejdsmarkedsuddannelserne. Det kan jeg da godt forstå. Hr. Estrup henviser til, at han i en eller anden avis har set, at jeg har erkendt, at der er begået en fejl. Jeg er aldrig bange for at erkende, hvis jeg har begået en fejl; vi kunne bare ønske, at det radikale venstre og hr. Estrup ville gøre det samme, så er jeg sikker på, at vi ikke var kommet så vidt med dette forslag.

Men jeg skal sige til hr. Estrup – hvad jeg har forklaret ham tidligere – at den fejl, der var blevet begået, var, at de første udregninger, vi havde lavet, gik på, at der var sparet 130 mill. kr. Det var ikke rigtigt, og derfor meddelte vi pressen, at det ikke var rigtigt, og kom med det rigtige tal, nemlig at der er sparet 47,7 mill. kr. på de arbejdsmarkedsuddannelser, som man siger at man nu vil give et ordentlig skud for boven ved at give et tilskud på 40 mill. kr. Det er det, det drejer sig om; anderledes er det ikke.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Hr. Estrup ville meget gerne fortælle, hvad det var, vi var i gang med at diskutere. Det drejede sig vel mest om, hvad det er, hr. Estrup så forfærdelig gerne vil diskutere, nemlig hvordan vi nu får spændt over uddannelseskløften, hvordan vi får løftet svagt-stillede grupper osv.

Men med i den diskussion hører lige præcis: hvad er vilkårene for en gift kvinde, der må forsøge at leve på 55 pct.-satsen? Det er jo en del af diskussionen, og jeg synes, det var lidt forstemmende – muligvis er det, fordi hr. Estrup har for meget om ørerne – at hr. Estrup ikke engang forsøgte at besvare spørgsmålet. Er det ikke rigtigt forstået, at denne meget omtalte sikring af, at kvinderne bliver styrket og ikke specielt hårdt ramt, i realiteten handler om, at når man tvinges til at forsøge at leve på en 55 pct.-sats, tvinges man også til at gå på bistandskontoret, og dér vil man selvfølgelig som gift kvinde være afhængig af ægtefællens indtægt, så man selvfølgelig vil få 0 kr. udbetalt i forbigående kontanthjælp, ikke fordi man selv har penge nok, ikke fordi man nok klarer det, ikke fordi man har en god uddannelse, og hvad ved jeg, men fordi man har raget en mand til sig, som tjener nogle penge. Er det udtryk for en radikal kønspolitik?

Og det er præcis det samme, det drejer sig om, når vi snakker § 37,4, hvor den pågældende kvinde havner efter 9 måneder. Hvis hun mod forventning skulle få bare en lille smule i hjælp, kommer hun på § 37,4, og risikerer så overhovedet ikke at få noget. Jeg mener, at den diskussion, hr. Estrup, ikke kan affejes med, at så har hun måske fået lidt uddannelse, inden det gik så galt. Nå ja, og hvad så?

Bente Juncker (CD):

Lad mig starte med at sige, at vi i CD synes, at debatten om ændringerne i ordningerne vedrørende jobskabelse, jobtilbud og dagpengesystemet har fået et meget lidt konstruktivt forløb.

Centrum-demokraternes formand, hr. Erhard Jakobsen, sagde på vort nylig afholdte landsmøde, at det er med bedrøvelse, vi har set på, at tonen mellem fagbevægelsen og regeringen på det sidste er blevet spændt. Vi

mener, at tonen bør ændres og gerne fra begge sider, for der er behov for en fornuftig dialog. CD tør i hvert fald ikke afvise, hvad fremtrædende fagforeningsfolk siger. Men når det er sagt, må vi i CD imidlertid også advare imod at lade kritikken skyde over målet.

Det brud på et princip, der længe har forekommet mange mennesker uforståeligt og meningsløst, nemlig det princip, der har forhindret arbejdsløse på dagpenge i at benytte lejligheden til at forbedre deres muligheder for at vende tilbage til arbejdsmarkedet, bliver brudt med den aftale, der er indgået mellem regeringen og de radikale.

Kritikerne har selv ønsket, at de arbejdsledige skulle have denne chance for gennem uddannelse at forbedre deres kvalifikationer. Ja, man har foreslået betalt frihed til uddannelse. Er det ret beset ikke lige netop, hvad disse ændringer sammen med initiativer på området voksenundervisning og folkeoplysning vil medføre?

Man kritiserede fra starten de 1½ års uddannelsesstilbud. Dette er gennem forhandlinger nu ændret til, at det kan blive 2 år, altså en imødekommelse af kritikken. I går, hvor en række konkrete forslag til uddannelser, der vil kunne tilbydes, blev offentliggjort, lød bedømmelserne heraf lige fra århundredets største nyskabelser på området til, at dette var ikke noget som helst værd, ikke engang det papir, det var skrevet på.

Centrum-demokraterne vil alligevel vove at sige, at dette er en nyskabelse på to områder. Dagpengemodtagere kan modtage kompetencegivende undervisning. Det har længe været en torn i øjet på mange dagpengemodtagere, at de, mens de skulle stå til rådighed for arbejdsmarkedet, ikke måtte uddanne sig. De arbejdsløse kunne ikke komme ud af den onde cirkel med jobtilbud på jobtilbud. Fler-tallet af de arbejdsløse syntes, det var en ørkesløs vandring på stedet.

Det andet område, som jeg gerne vil pege på, hvor der er sket en nyskabelse, er iværksætterydelsen, hvor 50 pct. af dagpengene kan udbetales. Det vil i hvert tilfælde sikre, at nogle kan komme i gang med noget selv.

Centrum-demokraterne er tilfredse med de overgangsordninger, der er kommet især for de ældre. Spøgelset i dette forlig har været frygten for, at nogle, der har betalt til en A-kasse hele livet, skulle ryge på bistand. Det

[Bente Juncker]

forstår vi så udmærket i CD, og dette problem er da også løst i aftalen.

Når så hr. Anker Jørgensen her i dag taler om bistandshjælpen på den meget negative måde, det blev gjort her, og når den socialdemokratiske ordfører betegner dette som fattigdomsgrænsen, må jeg betegne det som groft uanstændigt. Jeg synes, det er katastrofalt, som det at gå på bistand blev nedvurderet. Vi må ikke håne de mennesker, der er i nød og derfor går på bistand. Det er deres ret. Det sociale system deklasserer ikke de mennesker, der er tvunget til at bruge det. Med bistandshjælpen kan der jo netop hjælpes individuelt, og jeg synes ikke, det klæder socialdemokratiet at betegne dette som fattigdomsgrænsen. Ved enhver given lejlighed roser socialdemokraterne sig jo af, at de har været med til at bygge systemet op, og det har de også.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Det skal være til fru Bente Juncker angående bemærkningen om bistandshjælp. Det var også inde i debatten før, da hr. Estrup havde ordet, at denne ordning har vi været med til at lave, og det er vi også meget glade for, men det, vi ikke er så glade for, er de forringelser, der er lavet i bistandsloven, og som man bygger videre på her. Det er også noget med, at det er en ret, man har, og ikke noget, man skal tvinges over på, som der er lagt op til her.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg hørte til min store undren, at fru Bente Juncker var i gang med at indføre betalt frihed til uddannelse. Det var dog den groveste forvrængning af dette forpjuskede forlig, vi har hørt i dag. Sagen er jo den, at i forhold til betalt frihed til uddannelse får alle en retighed på et ydelsesniveau, der svarer til den ydelse, man får, når man er på arbejdsmarkedsuddannelser, og det er hverken 70 pct. eller 55 pct., det er maksimale dagpenge. Der får man en ret til at vælge sig fri fra sit arbejde, en ret til at vælge et uddannelses tilbud. Det er betalt frihed til uddannelse, og dette forlig har intet med betalt frihed til uddannelse at gøre.

En anden forskel på dette forlig og betalt frihed til uddannelse er selvfølgelig, at retten til at vælge uddannelse indebærer, at uddannelsesstilbuddene er der, og at uddannelsesstilbuddene ikke alene er ord på et stykke papir fra undervisningsministeren, men vi har indtil dette tidspunkt ikke hørt overbevisende argumenter for, at de i realiteten eksisterer, når de ledige står og vil have dem. Der er ikke nogen, der kan få fornuftige mennesker bildt ind, at man kan spare 1½ mia kr. og så lave perspektivrige reformer for de ledige. Det er noget gøgl.

Jens Otto Madsen (VS):

Sidste torsdag diskuterede folketinget den såkaldte dagpengeskandale, det manglende lovgrundlag for mange års praksis med forskudsudbetalinger til A-kasserne. I dag, ugedagen efter, diskuterer vi det, som reelt burde kaldes dagpengeskandalen. Dette forlig mellem regeringen og de radikale vil bombe tusinder af langtidsledige, navnlig ufaglærte og i særdeleshed kvinder, ned på et fantastisk lavt leveniveau, et leveniveau, vi i dag kun kender fra varighjælp-området. Regeringspartierne og de radikale taler om, at man vil føre en aktiv arbejdsmarkedspolitik og gøre en ekstra indsats for de langtidsledige gennem uddannelsesstilbudsordningen, en ordning, som de fleste ikke vil kunne anvende til at øge deres beskæftigelsesmuligheder. Hvorfor nu det? Ja, fordi vi har en generelt stor arbejdsløshed på knap 300.000, som regeringen ikke vil gøre en aktiv indsats for at reducere. Kun en beskæftigelsesfremmende politik ville være en reel hjælp til de mange arbejdsløse.

Det er egentlig fantastisk, at de radikale med deres historiske tradition har villet lægge navn til sådan et asocialt forlig. På partiets nylig afholdte landsmøde i september var der mange røster, som sagde, at skulle der spares yderligere, skulle det i al fald ikke ramme de dårligst stillede i samfundet, og jeg tilføjer igen: men dagpengeforliget rammer netop de allersvageste på arbejdsmarkedet, de langtidsledige og heriblandt specielt de ufaglærte kvinder.

Jeg kan godt forstå, at der er oprør og væmmelse over forliget blandt de radikale græsrodder, ikke mindst i hr. Bernhard Baunsgaards bagland. De radikale er ved at

[Jens Otto Madsen]

udspille deres historiske rolle ved ud fra et borgerligt grundlag at opgive og forsvare angrebene på de mest ressourcefattige grupper i samfundet.

De gentagne spørgsmål til arbejdsministeren og de borgerlige ordførere om, hvilke uddannelses tilbud de ufaglærte kvinder kan benytte, og som reelt vil forbedre deres muligheder for arbejde bagefter, er forblevet ubesvaret, og det kan jeg godt forstå, for der findes jo ikke noget svar på det spørgsmål. Der findes ikke kompetencegivende uddannelser, som denne gruppe med kort uddannelse, altså ufaglærte kvinder, kan bruge til at få et reelt tilbud om beskæftigelse bagefter. Undervisningsministeren har heller ikke i sit notat fra i går kunnet anvise ideer, der kunne lyde tilforladelige – jeg tænker på notatet om uddannelses tilbud til langtidsledige. F.eks. står der i eksempel 4, ældre ufaglærte med kortvarig skoleuddannelse – og jeg citerer:

»... kan i kraft af deltagelse i et lokalt tilrettelagt introduktionskursus eller et højskoleophold få øget selvtillid og forudsætninger for at begynde andre tilbud«.

Hvilke andre tilbud? Og selvtillid i sig selv skaffer desværre ikke arbejde, når vi har en generel arbejdsløshed.

Det er altså et forlig, der i virkeligheden navnlig rammer medlemmer inden for Kvindeligt Arbejderforbund.

Så vil jeg godt tage fat på noget helt nyt, som ikke har været nævnt. Nu har vi jo gentaget os selv mange gange i dag og spurgt i vest og fået svar i øst. Vi har faktisk slet ikke fået noget svar på de konkrete spørgsmål, vi har stillet. Men der er et andet alvorligt punkt i dette forlig, nemlig skærpelsen af rådighedsbegrebet, som er noget, der er kommet med ind i ellefte time.

Hidtil har man defineret rådighedsbegrebet således, at den arbejdsløse skulle være aktivt søgende efter et passende arbejde, og det vil sige, at man kunne anvises arbejde inden for ens eget fagområde, altså et arbejde, der svarede til ens uddannelse. Det har været gældende indtil dato.

I regeringens og de radikales forlig tales der om rimeligt arbejde. Hvad vil det egentlig sige? Ja, det begreb har vi defineret klart ud fra den hidtidige arbejdstilbudsordning. Medens hr. Svend Auken var arbejdsminister, fremkom der et illustrativt eksempel.

En ingeniør blev arbejdsløs efter 15–20 år i et firma, som krakkede. Han får så et arbejdstilbud som pedelmedhjælper. Han broker sig til arbejdsformidlingen på grund af løn- og arbejdsforhold, og så får han 14 dage efter et nyt tilbud som vicevært. Ingeniøren klager nu til ombudsmanden, som spørger hr. Svend Auken, der svarer, at vicevært og pedelmedhjælperstillinger er rimelige arbejdstilbud. Rimelige arbejdstilbud er simpelt hen defineret som arbejde, som man fysisk kan bestride, uanset hvilken uddannelse eller faglig baggrund man har. Urimeligt arbejdstilbud er f.eks., hvis man giver en kvinde på 60 år, der er nedslidt, et rengøringsarbejde på skiftehold. Det er dog stadig væk urimeligt. Begrebet rimeligt arbejdstilbud udvides altså nu fra at gælde arbejdsløse på arbejdstilbud til at gælde alle langtidsarbejdsløse efter fem år.

Samtidig skal arbejdsformidlingen forpligtes til at piske langtidsledige til at være løntrykkere. F.eks. skal akademisk arbejdskrafts arbejdsvillighed afprøves ved at give dem tilbud inden for Kvindeligt Arbejderforbunds område. Man kan altså se, at de ufaglærte kvinder endnu en gang vil få færre job at søge.

Med dette forlig udfordres fagbevægelsen. Gennemføres forligets indhold, vil undergravelsen af fagbevægelsen for alvor tage fart. Der vil skabes en hær af arbejdsløse med så dårlige vilkår, at de vil være tvunget til at underbyde gældende overenskomster for at leve. Store dele af de langtidsarbejdsløse vil være mindst lige så dårligt stillet på de nedsatte dagpengesatser som på bistandshjælpen, og det har bl.a. Jyllands-Posten i dag dokumenteret.

VS har tillid til, at lønarbejderne, lønmodtagerne i bredeste forstand, vil tage denne udfordring op, i særdeleshed SiD og Kvindeligt Arbejderforbund, for hvis fagbevægelsen ikke gør det, vil det være ensbetydende med, at man accepterer, at den borgerlige statsmagt trækker tænderne ud på én, så fagbevægelsen vil være uden bid, uden saft og uden kraft, når den skal forsvare arbejderbefolkningens interesser.

VCQM-regeringen og de radikales forlig plus de øvrige forberedte forringelser på dagpengeområdet må indiskutabelt betyde, at der ikke kan afsluttes overenskomster til foråret, før disse forlig er trukket tilbage. Det

[Jens Otto Madsen]

vil i hvert fald være den målsætning, VS vil arbejde for uden for dette parlament.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at takke arbejdsministeren for en god redegørelse.

Derefter vil jeg komme ind på det spørgsmål, som har lydt flere gange under denne debat, nemlig betydningen af og behovet for, at der bliver skabt flere arbejdspladser. Det, der jo er essensen, det, der er kernen i denne debat, er: hvordan får vi skabt flere arbejdspladser? Det er først og fremmest ved den generelle økonomiske politik og en stram indkomstpoltik, vi skaber flere arbejdspladser. De faktiske kendsgerninger er, at under den tidligere regering havde vi stigende arbejdsløshed. Der blev ikke skabt flere arbejdspladser i den private sektor. Tværtimod var beskæftigelsen dalende.

Under denne regering er der sket et kurskifte. Denne regering har magtet at bruge de internationale konjunkturer og føre en sådan økonomisk politik, at der stadig skabes arbejdspladser, vel at mærke i den private sektor; man regner med 40.000-50.000 allerede i indeværende år.

I denne situation, hvor der sker et op-sving, hvor der skabes arbejdspladser, hvad er da af afgørende betydning? Hvad er der da brug for? Der er brug for efteruddannelse og videreuddannelse og omskoling. Det er her, det centrale i forliget mellem regeringen og det radikale venstre kommer frem: at man kan få uddannelse i 18 måneder, i givet fald op til 2 år, og samtidig bevare sin dagpenge. Dette er nyskabelsen, dette er det epokegørende, som sker i den situation, hvor der via den økonomiske politik skabes flere arbejdspladser. Dette er det forjættende, og det er i grunden fantastisk, at ikke alle partier vil tilslutte sig denne mulighed for at nedbringe arbejdsløsheden og samtidig, når flere kommer i arbejde i eksporterhvervene, nedbringe vores gæld til udlandet.

Hvilke uddannelser skal der så skabes? Jeg tror, det er vigtigt, at dette gribes an decentralt. Der vil være forskellige behov i f.eks. Esbjerg, i Frederiksværk, i Frederikshavn, og hvor det måtte være. Det tror jeg ikke vi skal sidde ved et skrivebord og konstruere for hele landet. Der vil være forskellige decentrale behov, og der vil også være

behov for, at mellemteknikere får videreuddannelse. Jo flere mellemteknikere, der får videreuddannelse og på den måde kommer i arbejde, jo flere arbejdspladser skabes der til dem, der har en kort uddannelse. Her må vi igen have den rigtige sammenhæng. Alle mellemteknikeruddannelserne skal i årene fremover formodentlig revideres løbende i takt med den teknologiske udvikling.

Det har været nævnt, at der er ledighed blandt tekniske tegnere, og det er rigtigt, men det er et eksempel på en faggruppe, hvis faglige opgaver ændres meget stærkt i disse år på grund af nye, EDB-baserede metoder, hvorefter en del af det rutinemæssige tegnarbejde, som tidligere blev lavet af tekniske tegnere, udføres. De ledige tekniske tegnere kan formodentlig alle komme i arbejde igen, hvis de er villige til at lade sig omskole til nye metoder, herunder det såkaldte CAD/CAM-system. Så magter vi igen at kombinere efter videreuddannelse af mellemteknikere med dem, der har en kort uddannelse. Jeg tror, at vi kan hjælpe de forskellige grupper i arbejde, hvis vi magter den rigtige kombination.

Vedrørende det indgåede forlig er der to ting, jeg gerne vil understrege og give min tilslutning til.

Den ene er, at der er udformet overgangsordninger for ældre, så de ikke mister efterlønnen. Det er det meget væsentligt for mit parti at konstatere. Det hilser vi med glæde. Det er noget, vi har ønsket at arbejde for.

Den anden ting er, at man fortsat oppebærer dagpenge. Det mener jeg er positivt af mange grunde. Der er nævnt nogle; jeg skal blot nævne, at det, at man bevarer dagpengere retten, ikke diskriminerer ægteskabet. Det kunne der ellers have været risiko for, og jeg hilser med glæde, at denne risiko ikke findes.

Jeg skal konkluderende sige, at mit parti glæder sig til at udmønte det indgåede forlig i konkrete lovforslag, som er fremadrettede, som er perspektivrige, hvor vi kombinerer uddannelsesmuligheden med det økonomiske opsving for derigennem at skabe flere arbejdspladser, så arbejdsløsheden fortsat kan dale. Den sunde udvikling, der er sat i gang, skal fortsætte. Det vil vi gerne medvirke til under udformningen af de konkrete lovforslag.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Jeg ville gerne, om jeg kunne forstå hr. Kofod-Svendsen. Uddannelse har vi været meget inde på i dag; derfor skal jeg lade være med at spørge om det, men jeg kunne godt tænke mig at vide: hvad er det, der efter hr. Kofod-Svendsens mening gør, at der kan skabes flere arbejdspladser, når man beskærer understøttelsen til de ledige og tvinger dem ned på et niveau, hvor de får svært ved at eksistere?

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg nævnte udtrykkeligt, at det nye, det perspektivrige er, at man kan gennemgå en uddannelse i 18 måneder, ja, op til 2 år og samtidig bevare dagpengereetten. Den mulighed har man ikke haft før. Det er dette, jeg mener er det væsentlige, og det tror jeg kan medvirke til, at flere kommer i arbejde. Man kan få en uddannelse, hvilket er en nødvendig forudsætning for at få et af de ledige job, som skabes via den økonomiske politik.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Jeg må opfatte svaret fra hr. Kofod-Svendsen, som om jeg ikke kan få et svar. Det, man taler om, er uddannelse, og det er vi helt enige om, men hvorfor kan det ikke lade sig gøre på det nuværende niveau for arbejdsløshedsdagpenge? Hr. Kofod-Svendsen nævnte, at det var nødvendigt for at skaffe flere arbejdspladser, at man virkelig lod det gå ud over de svageste grupper i dette samfund. Det har jeg ikke fået noget svar på. Jeg kan så bare konstatere, at det er kristeligt folkepartis mening, at det skal gå ud over de svageste grupper, for at man kan få løst dette problem.

(Kort bemærkning).

Jens Otto Madsen (VS):

Det er til hr. Kofod-Svendsen. Endnu engang hører vi en af disse ja tak-ordførere sige, at det er exceptionelt, at de arbejdsledige nu får ret til uddannelse, mens de er arbejdsløse. Vi har i venstrefløjen jo sagt, jeg havde nær sagt i årtier, at det er fornuftigt, at man bruger sin arbejdsløshed på en sådan måde.

Nu foreligger der faktisk en rapport, der er holdt tilbage – muligvis bevidst – af arbejdsministeren. Den er bestilt af arbejdsministeriet hos handelshøjskolen i Århus. Her anbefaler man tværtimod, at uddannelsestilbuddet kommer meget tidligere i arbejdsløshedsforløbet end det, der er lagt op til i dette forlig. Allerede ved første arbejdstilbud burde de arbejdsløse have et uddannelsestilbud for at styrke selvilliden og øge selvrespekten, så de kan tage initiativ til at søge nye job. Hvorfor er denne rapport blevet holdt tilbage, selv om manuskriptet har ligget hos arbejdsministeren siden maj måned? Og hvorfor har man fremskyndet den undersøgelse, der er kommet fra SFI, altså socialforskningsinstituttet, som man har brugt stærkt ideologisk op til denne debat?

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg er ked af, at hr. Ole Vagn Christensen ikke ønsker at forstå eller ikke forstår det, der er mit anliggende. Det nye er altså, at man bevarer dagpengereetten, samtidig med at man gennemgår en uddannelse. Det har man ikke kunnet før på samme vilkår. Det er bestemt en forbedring for de langtidsledige, at de får denne uddannelsesmulighed. Dette er det nye. Dette er til gavn for de svageste grupper.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Det er til hr. Kofod-Svendsen. Anliggendet, det nye, bliver der sagt. Ved en række uddannelser, som jeg også sagde i min ordførertale, har det været muligt at gøre dette, men på en helt, helt anden sats end den, man nu tvinger folk ned på. Det nye, der står tilbage, er, at folk kommer ned på 55 pct. – det sker også med kristeligt folkepartis vilje – og derfor har de svært ved at eksistere. Det nye er altså, at det er disse mennesker, der skal betale prisen for, at andre kan få nogle uddannelser.

Dohrmann (FP):

Vi har den gode regel her i folketinget, at man ikke diskuterer med formanden. Det skal jeg heller ikke begynde på, men jeg vil godt henstille til præsidiet, at man på næste

[Dohrmann]

møde drøfter taletidsbestemmelserne. Jeg synes, det er helt utilstedeligt, at man, når vi har en forretningsorden, giver så mange korte bemærkninger, som tilfældet har været i dag. Det er ikke tilfredsstillende, så kan man lige så godt rive forretningsordenen i stykker.

Jeg vil godt sige om selve debatten, at den jo ikke har været særlig opløftende. Det er deprimerende at høre, at man udelukkende koncentrerer sig om de mennesker, som er ledige, hvoraf mange desværre har været det i længere tid.

Det, man selvfølgelig skulle bruge tiden til at diskutere her i folketinget, var, hvordan vi får skabt nogle flere arbejdspladser. Det er, som om visse partier fuldstændig har opgivet at få sat sving i tingene, at få gennemført noget, som vil være ensbetydende med en forøgelse af antallet af arbejdspladser, jobtilbud i øvrigt. Vi ved jo godt, at når vi i dag har næsten 300.000 arbejdsløse, så er det først og fremmest folketingets skyld. Mange af de tåbelige regler, mange af de omkostninger, erhvervslivet er belemret med, er jo pålagt dem af folketinget, hele det bureaukrati, som afholder folk fra at starte nogle nye arbejdspladser, sætte nogle ting i sving, producere nogle varer. De bliver bremset på grund af skatter, omkostninger, bureaukrati plus en lang række andre ting.

Derfor vil jeg godt sige til de partier, der har rejst denne debat, og som har deltaget så ivrigt i den: hvorfor kan man ikke se lidt længere frem, prøve på at finde frem til nogle ting, som vil være ensbetydende med, at de mennesker har en chance for at komme i sving? Hvis folketinget fortsætter på denne måde, så er det helt sikkert, at vi skal fortsætte med at diskutere de ledige, og så kan vi roligt regne med, at der bliver langt, langt flere af dem. Man hører tit nogle påstå, at udbuddet af arbejdspladser er begrænset. Det er noget forfærdeligt vrøvl. 300.000 arbejdsløse mennesker, det er mange, indrømmet. Men det er så sandelig ikke værre, end at hvis vilkårene blev således, at det kunne betale sig at sætte nogle ting i gang, så ville det også kunne overkommes.

Det, det drejer sig om for Danmark, er at få skabt nogle arbejdspladser, som kan producere nogle varer, der kan konkurrere med udlandets. Gør vi ikke det, så vil antallet af arbejdsløse stige, det er der slet ingen tvivl om. Men gik man den anden vej – her kan

jeg ikke lade være med at komme med den bemærkning til regeringspartierne, at i stedet for at bryste sig så meget udadtil, burde de nok have koncentreret sig lidt mere om at få skabt en ordentlig finanslov, så vi ikke skal fortsætte med at låne penge, gå rundt med tiggerposen og låne penge i udlandet, hvorved renten stiger, som vi har set inden for de sidste dage.

De nugældende regler for jobtilbud og lignende har vi aldrig anset for særlig heldige, og derfor trænger de i allerhøjeste grad til at blive revideret.

Samtidig vil jeg sige, at det forlig, man har indgået med de radikale, mener jeg ikke fortjener den ophidsede debat, der har været her i dag, for når alt kommer til alt: hvad er så egentlig ændret? Det er småting, det er pebernødder. Hvad vil de mange, mange uddannelsesstilbud, man nu påstår der skal gives, betyde for de arbejdsløse? Det er da rigtigt, at man kan sætte nogle folk på skolebænken på højskoler og andre steder, men i realiteten vil det ikke få den store praktiske betydning.

Forholdene burde naturligvis være således, at de firmaer, der har brug for folk – dem findes der virkelig nogle stykker af – fik så gode vilkår, at de selv kunne uddanne de folk, de har brug for. Vi ved, at gode, velrenommerede firmaer, som kører virkelig godt, selv tager sine folk ind og giver dem den nødvendige uddannelse, og når de er færdige med den, går de helt naturligt ind i produktionen. Jeg tror ikke ret meget på de tilbud, man nu efter lange og svære forhandlinger har fundet frem til.

Det ligger i det, jeg her har sagt, at vi selvfølgelig ikke kan stemme for den socialdemokratiske dagsorden. Den konstaterer bare, at tingenes tilstand er, som den er, og at den fortsætter uændret, og det kan vi selvfølgelig ikke medvirke til.

Men som sagt, lad os få nogle diskussioner, lad os få nogle gode forslag om, hvordan vi gør vilkårene bedre for dem, der gerne vil sætte nogle ting i gang.

Endelig vil jeg godt sige – det er først og fremmest til socialdemokratiet og til venstrefløjspartierne – at den ordning, vi har i dag med hensyn til udbetaling af understøttelse, slet ikke inspirerer folk til at tage sig et job. I mange, mange tilfælde må vi konstatere, at det faktisk er mere lønsomt at ligge hjemme

[Dohrmann]

på sofaen og sove i stedet for at påtage sig et stykke arbejde. Jeg ved, at det falder mange uendelig svært at blive hjemme. De fleste mennesker har det da heldigvis sådan, at de gerne vil udføre det arbejde, der byder sig. Men der findes altså nogle, der spekulerer i de nugældende regler, og det er selvfølgelig ikke rimeligt. Det er slet ikke rimeligt, at de, som har både en stor formue og måske en stor renteindtægt, kan lukrere på systemet. Derfor trænger systemet i allerhøjeste grad til at blive lavet om, men det skal være langt, langt mere gennemgribende end det, regeringspartierne og de radikale har fundet frem til her.

(Kort bemærkning):

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det, der kalder mig herop, er den store forståelse, jeg har for et lille parti med kun 4 medlemmer. Så har man nok at se til, og så kan jeg godt forstå, at det er belastende, når vi andre starter en debat om noget, som det parti finder overflødig. Jeg kunne forstå, at der også var lidt kritik af, at vi havde haft for mange korte bemærkninger, men det skal jo nok vise sig, at det hentes ind ved, at anden omgang ikke bliver så lang.

Det, jeg vil sige til det, er, at vi kunne være blevet sparet for meget, hvis ikke vi, hver eneste gang hr. Dohrmann er på talerstolen, skal høre på den samme smøre. Det var måske langt vigtigere, det kunne vi have været sparet for. Det er altid det samme: lavere skat, lavere løn, vi skal bare bestille noget mere, og så er det for galt, at vi har så stort et bureaukрати. Det sidste er jeg enig i.

Når hr. Dohrmann vil have mindre bureaukрати, og det er jeg altså enig i, så begriber jeg simpelt hen ikke, at fremskridtspartiet kan stemme for dette, som betyder, at de langtidsledige ikke alene skal belaste arbejdsformidlingskontorerne, nej, nu skal de også på bistandskontorerne, for det er de nødt til. De bliver sat ned på en sats, hvor de bliver nødt til at prøve, om de dog ikke kan få den suppleret lidt på bistandskontoret. Det kalder jeg bureaukрати, så det batter, så jeg begriber ikke, at fremskridtspartiet kan stemme for det; men det siger jo lidt om forliget, og det burde også sige det radikale venstre lidt om forliget.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Hr. Dohrmanns mistænkeliggørelse af de arbejdsledige skal jeg ikke deltage i. Jeg synes nok, at det er en meget forkert måde at bedømme hele situationen omkring de arbejdsløse på, i særdeleshed for de mange, som er uretfærdigt ramt af disse regler. Men hvis det lykkes at få det gennemført, som man her har lagt op til, så får de det endnu værre.

Men jeg vil godt spørge hr. Dohrmann, som sagde, at socialdemokratiet har opgivet at få gang i tingene, og at socialdemokratiet har opgivet at se længere frem: er det at se længere frem at sætte understøttelserne ned, så folk får det sværere i vort land?

(Kort bemærkning).

Jens Otto Madsen (VS):

Hr. Dohrmanns parti er kendt for at hetze mod de arbejdsløse, og den historiske tradition følger hr. Dohrmann op. Engang sagde partiet, at de arbejdsløse burde møde til mønstring hver morgen, og man havde i øvrigt nogle forslag, jeg ikke helt husker, men som var endnu mere drastiske end det, regeringen vil gennemføre med hensyn til hurtig nedskæring af dagpengeydelse.

Lad os slå fast, at vi i VS lægger vægt på, at det er en retssikret ydelse at få dagpenge, og at det er samfundets opgave at skaffe arbejde, når man står til rådighed for arbejdsmarkedet. Når den sidste, der ønsker at få arbejde, er kommet i arbejde, hr. Dohrmann, så vil vi i VS være med til at diskutere, om der er nogen, der misbruger systemet.

Jeg synes, det er forfærdeligt, at man også her fra talerstolen nævner eksemplerne med de mennesker, der har store formuer og alligevel kan få understøttelse. Man kan ikke prøve at ramme dem uden at ødelægge hele systemet for de tusinder, der er afhængige af det. De med millionformuer vil altid kunne skaffe sig 26 ugers arbejde og dermed være understøttelsesberettigede. Det må hr. Dohrmann vel indrømme, for han kommer i kredse, hvor man kender til, hvordan man skaffer sig arbejde via bekendte. Jeg synes altså, at partiet burde holde sig for god til at vedblive med at hetze mod de arbejdsløse.

[Jens Otto Madsen]

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Må jeg ikke allerførst sige, at jeg hetzer aldeles ikke mod de arbejdsløse. Jeg gjorde udtrykkelig opmærksom på, at langt, langt de fleste heldigvis har den indstilling, at de gerne vil have et job. Men ingen kan benægte, at der er nogle, der lukrerer på systemet, og der er heller ingen, der kan benægte – det synes jeg faktisk godt kan undskyldes – at hvis man står uden arbejde og får et tilbud, som decideret betyder, at man må gå ned i indkomst, så skal der en fantastisk god moral til at gå ud og knokle fra morgen til aften, hvis man kan have mere ud af at ligge derhjemme.

Hvad jeg mener med at sige, at folk i langt, langt højere grad burde udføre et job, i stedet for at man udbetaler understøttelse til dem, er, at jeg synes, at sådan noget som kystsikring kunne man da fint sætte nogle af de ledige i gang med. Man kunne også sætte dem til at plante nogle træer. Man kunne også sætte dem til at gøre rent i nogle af de beskidte sidegader, vi har her i København. Det, at man udbetaler arbejdsløshedsunderstøttelse uden at få et stykke arbejde udført til gengæld, er den rene tilsætning. Jeg er helt sikker på, at mange af dem, der er tvunget til at leve af understøttelse i dag, ville få en langt, langt bedre dag ved at kunne komme i gang.

Det er samtidig et svar til den socialdemokratiske ordfører, som siger, at jeg mistænkeliggør de arbejdsløse. Jeg mistænkeliggør aldeles ikke nogen. Vi ved, at der findes en gruppe, det gjorde der også i de gode år, men langt, langt hovedparten vil gerne have et job, og det er folketingets opgave at sørge for, at udbuddet af job bliver så stort som muligt, og det gør man altså ved at afskaffe mange af de omkostninger, vi har i dag. Det er også et svar til fru Lilli Gyldenkilde.

Man siger, at vi gang efter gang slår på indkomstskatten. Ja men man skal bare lære at forstå den kendsgerning, at over halvdelen af det, virksomhederne udbetaler i løn, ryger direkte i skatteministerens kasse og derved bliver en omkostning for virksomhederne.

Og så glæder det mig da, at vi er enige om, at bureaukratiet er for stort her i Danmark. Et af beviserne for, at bureaukratiet er for stort, er, at jeg ikke har udtalt, at vi vil

stemme for forslaget. Jeg har sagt, at vi vil stemme imod den socialdemokratiske dagsorden.

Formanden:

Korte bemærkninger er to minutter, gør jeg opmærksom på.

(Kort bemærkning).

Poulsaard (FP):

Det har ingenting med virkeligheden at gøre, det, man diskuterer herinde. Det har intet med virkeligheden at gøre. Venstrefløjen har nogle argumenter, der skal fyres af. Det forsøgte fru Lilli Gyldenkilde i fjernsynet, men det slap hun da gud ske lov ikke så godt fra, for der var en mand, der hedder Harry Motor, der har forstand på de dele og kunne sætte den dame på plads. Lavere skat betyder lavere omkostninger, lavere omkostninger betyder større produktion, større produktion betyder flere arbejdspladser – så enkelt er det.

Og så siger man, at vi hetzer mod de arbejdsløse. Ja men vi hetzer aldeles ikke, for der er lige kommet en rapport fra socialforskningsinstituttet, der siger, at knap ¼ af dem, der får understøttelse, ikke er til rådighed for arbejdsmarkedet. Er det at hetze at fremføre nogle ganske nøgne kendsgerninger? Tror socialdemokratiet, at vi er så velhavende, at vi kan poste milliarder ud? Det er jo det, man gør. Det ville egentlig være dejligt, hvis I kom tilbage til magten. Så kunne det være, I kom til fornuft.

Maisted (FD):

Med den økonomiske politik, der er ført her i landet igennem de sidste 20 år, er det klart, at enhver i det private erhvervsliv kan blive arbejdsløs. Det kan sammenlignes med, at enhver kan blive ramt af sygdom.

Men det er hyklerisk over al måde at høre venstrefløjspartierne her tale for de arbejdsløse. Hvad har vi hørt de sidste 10–15 år? Hvorfor gider den danske arbejder, den danske lønmodtager overhovedet besøge danske arbejdspladser, hvor han bliver sat til trivielt, kedsommeligt arbejde? Vi har hørt dem angribe de danske virksomheder i de sidste 10–15 år over arbejdsmiljøloven, over miljølovgivningen. Altså en bevidst kampagne for at nedbryde det borgerlige samfund. Og hvad

[Maisted]

må resultatet af en sådan politik være? Ganske klart, at man får arbejdsløse. De har jo fået mange stemmer på at følge en sådan politik. Bagefter skal de have stemmer på at beklage sig over resultaterne af den politik, de selv har skubbet til. Med alle de arbejdsløse, de har skabt, vil de altså tage de arbejdsløse i forsvar. Det er hyklerisk ud over alle grænser.

Der kom en morsom bemærkning fra fru Lilli Gyldenkilde. Det var, da hun påstod, at når Danmark har et glimrende fodboldlandshold, så skyldes det noget, man har foretaget sig herinde i folkettinget. Ja, se, det er da heldigvis noget, folk kan forstå, for hvad består det danske fodboldlandshold af? Det består af professionelle fodboldspillere, som er blevet dygtige, fordi de har været underlagt de frie markedsøkonomiske kræfter i udlandet. De har måttet dygtiggøre sig i udlandet, har fået penge for det, og jo dygtigere de blev, jo bedre de kom godt af sted i udlandet, jo flere penge fik de, og jo bedre gik det for det danske landshold. Se, det er forklaringen på, hvorfor Danmark har et godt fodboldlandshold, bestemt ikke fordi man har ført en socialistisk politik i Danmark.

Hvad går SF mere ind for? Ja, de går ind for knægtelse af ytringsfriheden ved at fastholde, at vi har et statsmonopol på æterbåren information, hvor der dagligt reklameres for socialistiske synspunkter. Ikke at jeg bebrejder SF, at de har gjort det dygtigt, at de har fået nogle kanaler ad den vej, men det viser, hvilken holdning de har til dette samfund, at de altså nægter folk ytringsfriheden, den æterbårne ytringsfrihed, for at tjene deres egne formål. De gør det bl.a. med den begrundelse, at de ikke ønsker, at der skal være reklamer i Danmarks Radio og TV.

Det eneste, man hører, næsten hver eneste dag, når man lytter til disse lokalradioer, er et konstant angreb på dansk erhvervsliv. Hvordan tror man at det opfattes af de mennesker, der ønsker at starte virksomhed? De vil jo sige til sig selv: ja men jeg må jo ikke være rigtig klog oven i hovedet, når jeg hører i Danmarks Radio, at det skal jeg holde mig langt væk fra, og når jeg hører fra folkettinget, at derinde har de en helt anden mening om, hvordan man skal føre erhvervspolitik. Den stakkels mand, der kunne tænke sig at starte for sig selv, bl.a. med det formål at

beskæftige andre mennesker, må jo ikke være rigtig klog, hvis han gjorde det.

De sidste 10-15 års politik har også vist, hvad man har ønsket af økonomisk politik her i landet. I 1973 lavede man en oversigt over vores økonomiske politik. Da havde man fuld beskæftigelse. Da sagde man: vi får nogle strukturelle problemer bl.a. i bygningsindustrien. Derfor må vi have en stor offentlig sektor, sådan at vi kan beskæftige folk. Hvad har vi set i det danske samfund? At man har opbygget en offentlig sektor, der i dag beskæftiger dobbelt så mange mennesker som i 1973, med det selvfølgelig resultat, at skatter er steget, afgifter er steget, omkostningerne er steget, og man har jaget et større antal mennesker ud i arbejdsløshed på det private arbejdsmarked. Det er resultatet af en socialistisk politik, og derfor er det ganske indlysende, at man bør gøre det stik modsatte.

Det forhadte USA har fra 1970 til 1984 været i stand til at skabe 25 millioner flere arbejdspladser. I samme periode er det lykkedes Europa at skabe 3 millioner flere arbejdsløse. Det burde fortælle den danske befolkning, hvad det er for en politik, der skulle gennemføres her i landet.

Jeg tror ikke, jeg behøver at præcisere, at jeg ikke kunne drømme om at stemme for det dagsordensforslag, der er blevet fremsat af de socialistiske partier.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg kom til at høre hr. Poulsgaard, da jeg sad og fulgte debatten oppe hos mig selv. Jeg synes nok, at det tiltrænges at blive sagt her fra talerstolen, at den undersøgelse, socialforskningsinstituttet har foretaget, og som kunstigt er fremtvunget på indeværende tidspunkt af finansministeren, omfatter data fra 1979. Det var et repræsentativt udsnit på 1.137 personer, og af dem svarede 165 mennesker ja til et spørgsmål, således at det fremgår, at de ikke var interesseret i at få arbejde. Jeg ved ikke, om hr. Poulsgaard fæster lid til den slags data. Der er trods alt gået nogen tid, og der er betydelig flere langtidsledige i dag, end der var dengang.

Jeg tror nok, hr. Poulsgaard må lære at kigge sine undersøgelser ordentligt efter i

[Leif Hermann]

sømmene og samtidig prøve på at vurdere dem i forhold til den aktuelle virkelighed.

Graversen (S):

Jeg har bedt om ordet i et nok optimistisk håb om at få regeringens reelle motivering for at afskaffe jobskabelsesloven.

Flere af de borgerlige ordførere og arbejdsministeren har antydnet, at loven virker uhensigtsmæssigt og uheldigt. I min hjemkommune sidder jeg tilfældigvis i beskæftigelsesudvalget og har derfor jobskabelsesloven og dens virke på nærmeste hold, og jeg kan kun dokumentere, at vi ude i kommunerne har og har haft stor gavn og glæde af denne lov. Det er da muligt, som arbejdsministeren sagde i sin redegørelse, at der med hensyn til jobskabelse i privatregie har været enkelte uheldige forhold, men det virker meget søgt at bruge den smule som motivering for helt at afskaffe loven. Det normale ville da være at revidere og forbedre loven.

Med afskaffelse af loven rammer regeringen igen de unge og den mest udsatte del af de unge. Mange unge mennesker rundt i kommunerne har haft et virkelig godt og nyttigt arbejde med projekter til stor gavn og glæde især for idrætten. Har arbejdsministeren i øvrigt ulejlighet sig med at spørge om lovens virke ude i kommunerne?

Jeg finder det særdeles beklageligt, uheldigt og mærkværdigt – og jeg tror, kommunerne er enige heri – at regeringen vil afskaffe en lov, som de, der kender lovens virke, stort set kun har gode erfaringer med.

Er det ikke sådan, at arbejdsministerens og regeringens reelle motivering for at afskaffe den lov er kolde og kyniske besparelser, som både de selv og vi andre ved fører til, at endnu flere unge tabes til ledighed og håbløshed? Vi har alle lov til at have vores meninger, heldigvis, men lad os da være vore hensigter bekendt og kalde en spade for en spade.

Kaj Poulsen (S):

Vi har i den debat, vi har haft her, været udsat for mange forskellige ting. Det, der vel er mest eventyrligt, er, at man ved siden af den debat, vi har haft om arbejdstilbudsordningen, fortæller, at man vil lave en øget ungdomsindsats. Det har man nu sagt to år i træk, og i de to år har man fjernet ikke alene

jobskabelsesloven, men også ungdomsgarantiforsøgene, og man truer derudover med at fjerne 488-loven om kommunernes muligheder. Og så får vi at vide: ja men vi har skam afsat 230 mill. kr. til at klare ungdommens problemer.

De tal, vi kan sætte på det, er, at i år er der besparelser på 753,5 mill. kr. på jobskabelsesloven, som skal dække unge under 24 år. Sidste år fjernede man ungdomsgarantiforsøgene og fjernede alt, hvad der overhovedet drejede sig om forsøg på dette område, således at vi må konstatere, at indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden vil falde på gulvet. Jeg synes, det er forstemmende, at regeringen og dens forligsparti gentagne gange kan udtale, at dette område ikke skal berøres, men at der skal sættes yderligere.

Jeg står her med en omtale af et radikalt pressemøde i valgkampen i 1981. Det var før man skiftede tro. Man siger i det referat: partiet foreslog oprettelse af et ministerium, der udelukkende har ungdomsarbejdsløsheden som område. Ministeriet skal have overflyttet sagsområder fra arbejds-, undervisnings-, social- og indenrigsministeriet.

Jeg synes nok, at det, der er sket siden med det radikale venstres hjælp, nemlig en fjernelse af hele indsatsen for bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden, sætter i relief, hvilken vej vi har set det radikale venstre er gået. Jeg synes også, at den debat, der tidligere har været om ungdomsarbejdsløshedsproblemerne, er forstemmende ud fra den holdning, det radikale venstre tidligere har givet udtryk for.

Jeg vil godt tage fat på det, finansministeren kalder en hvidbog, om ændring af arbejdstilbudsordningen. Den er formentlig et svar på den sortbog, SiD har udgivet, men den indeholder ingen dokumentarisk skildring af den eksisterende ordning på arbejdsmarkedet og hvad det er, man ændrer. Det er en hvidbog, der tager stilling til en række politiske problemer og indgår i en politisk diskussion.

Jeg kan naturligvis ikke nå at tage fat på alle de urimeligheder, der er i hvidbogen, men man har lavet et bilag, hvori man har opgjort, hvad denne ordnings gennemførelse vil betyde for 3 forskellige typer familier, som alle bor i udlejningsboliger. Det er fantastisk, at man, når over 50 pct. af den danske befolkning bor i ejerboliger, ikke har øn-

[Kaj Poulsen]

sket at dokumentere, hvilken indflydelse denne ordnings gennemførelse vil få for folk, der bor i ejerboliger. Det er altså over halvdelen af den danske befolkning. Jeg tror, det hænger sammen med, at så kunne man ikke få hr. Erhard Jakobsens og CDs stemmer til dette. Man blev næsten rørt til tårer, da man på CDs landsmøde hørte hr. Erhard Jakobsen fortælle, at når folk har købt hus, så har de disponeret i forhold til de gældende skatteregler, og det skulle endelig ikke ødelægges.

Der er en række mennesker i dette land, der har disponeret i forhold til deres indkomst og i forhold til den forsikring, de har kunnet tegne mod tabt indkomst, og de har købt sig en ejerbolig. Jeg synes, det er fantastisk, at de mange tusinde mennesker, der vil komme i klemme på dette område, ikke har fået så meget som en stavelse om, hvad denne lovgivning vil komme til at betyde for dem. Jeg synes, det er urimeligt.

Man kan være helt sikker på, at når disse lovforslag kommer til behandling her i tinget, så vil vi sørge for, at disse udregninger – på det samme grundlag som ministerens politiske skrift, hvidbogen – vil komme til offentlighedens kendskab.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Der er flere af ordførerne, der i denne debat har været inde på, at det helt afgørende, var at skaffe flere arbejdspladser. Regeringen er helt enig i dette synspunkt. Vi har oplevet en tilgang til arbejdsmarkedet gennem de senere år til trods for en stor ledighed, en tilgang af unge og af kvinder.

Det er blevet sagt under denne debat, at der ikke er blevet gjort noget for beskæftigelsen. Det må jeg på det kraftigste tilbagevise. For hvad er sandheden? Sandheden er den, at vi i dette år har kunnet opsuge tilgangen til arbejdsmarkedet på godt 25.000, samtidig med at vi har fået en stigning i beskæftigelsen, som ligger et sted mellem 35.000 og 45.000. Det er et godt tegn, en udvikling, der går i den rigtige retning, og det er første gang i Danmark i mange, mange år, beskæftigelsen har været stigende. Det viser egentlig også, at vi ikke skal være så bange for den nye teknik, for aldrig har så mange været beskæftiget i Danmark, som der er beskæftiget nu.

Der er blevet sagt mange ting om jobskabelsesloven. Der er blevet sagt, at den ikke har virket rigtigt, og det er jeg enig i. Det er også blevet sagt, at regeringen skulle have forsinket, at jobskabelsesloven kom til at virke, at regeringen oven i købet skulle have misbrugt EF. Det gjorde vi ikke. Det var EF selv, der ville have medindflydelse på, om jobskabelsesloven i forhold til EF-reglerne var konkurrenceforvridende. Et gennemgående træk i den hjemlige debat, både dengang jobskabelsesloven blev behandlet som forslag i folketinget, og mens jobskabelsesloven har virket, er, hvorvidt den private jobskabelse har virket konkurrenceforvridende i forhold til det normale arbejdsmarked.

Så er det blevet sagt, at det skulle være udtryk for kolde, kyniske besparelser, at regeringen nu ønsker at ophæve jobskabelsesloven. Nej, tværtimod. Det er udtryk for, at regeringen har tænkt sig om. De fire regeringspartier stemte alle imod jobskabelsesloven, da den i sin tid blev vedtaget, og det er snart 2 1/2 år siden. Da havde vi mange bekymringer om, hvordan den ville virke.

Vi har nøje fulgt udviklingen, især inden for den private jobskabelse, og vi må sige, at der har været mange tilfælde af konkurrenceforvridning. Vi må også sige, at der ikke er kommet så mange i beskæftigelse, som man kunne have ønsket, mens man derimod har set, at den offentlige jobskabelsesbevilling er blevet brugt helt op.

Selv om regeringens hovedmålsætning, når det drejer sig om ungdomsarbejdsledigheden, er uddannelse, uddannelse, uddannelse til de unge, så ved vi godt, at der er unge, der ikke er motiverede til at gå i gang med en uddannelse, når de forlader skolen. De har brug for noget arbejde, og vi føler også vores del af ansvaret for, at der er arbejdsmuligheder for disse unge. Det er netop derfor, regeringen vil komme med en lov om beskæftigelsesmuligheder for unge, hvortil vi i finansåret 1985 har afsat 230 mill. kr.

Vi er ikke ude på kolde, kyniske besparelser, når det drejer sig om bekæmpelse af ungdomsarbejdsledigheden. Det, regeringen er ude på, er at få de bedste resultater, således at vi kan give de unge de bedste muligheder.

Hr. Estrup var inde på noget lignende i sin ordførertale. Hr. Estrup var også inde på noget, som jeg finder rigtigt, vedrørende den private jobskabelse. Vi mener, at den som

[Arbejdsministeren]

hovedregel ikke har fungeret godt, men det er væsentligt, at vi finder en ordning, således at vi kan finde en fornuftig ordning på, hvordan de gode projekter, der er i gang, og som har fået støtte, kan køre videre.

Det var nødvendigt for mig den 18. oktober i år at lave en såkaldt udmelding til arbejdsdirektoratet, der igen meldte ud til arbejdsmarkedsnævnene. Det var, fordi meddelelsen om finanslovaftalen mellem regeringen og det radikale venstre kunne føre til en form for »hamstring« på den private jobskabelsesordning. Det ville vi ikke have, og derfor kom vi med denne udmelding. Jeg mener, at det er vigtigt, at vi hurtigt, men også på en grundig måde kan sikre, at de private jobskabelsesprojekter, der er i gang, får en rimelig behandling i systemet.

Lad mig sige noget om arbejdstilbudsordningen. Hr. Anker Jørgensen var bl.a. inde på, at regeringen med forslaget til ændring af arbejdstilbudsordningen er ude på én eneste ting, og det er at spare penge. Han sagde, at regeringen har de dårligste intentioner, meget negative intentioner om at forbedre mulighederne, ikke for de langtidsledige, men for finansministerens budget og for de offentlige udgifter som helhed. Dette er ikke sandt. Det, vi har ønsket at lave, er noget positivt, noget konstruktivt til bekæmpelse af de problemer, de langtidsledige har. Vi ser, at mange kommer i beskæftigelse nu, men vi ser også noget, som er væsentligt, når vi skal bekæmpe arbejdsløsheden: at mange er langtidsledige. Vi ser, at den arbejdstilbudsordning, der blev gennemført i 1978, ikke har virket efter hensigten. Hvad var det, man ville med arbejdstilbudsordningen, da man gennemførte den i 1978? Var det ikke, at man gennem et arbejdstilbud, enten inden for den private eller den offentlige sektor, ville hjælpe den ledige til at fastholde arbejdsevnen og dermed sikre den ledige en større chance for at komme i arbejde på grund af den genvundne arbejds erfaring? Det var vel ikke socialdemokratiets intention i 1978, således som nogle ordførere har spurgt om det i dag, at der med arbejdstilbudslovens indførelse skulle laves en form for evighedsmaskine ud af dagpengesystemet, således at man kunne starte på dagpenge, når man var 20 år, og køre igennem systemet med dagpenge og arbejdstilbud, lige til man blev 60 år og kunne gå på efterløn. Det har

vel aldrig nogen sinde været meningen. Meningen har vel været, at man ville gøre noget konstruktivt for de langtidsledige. Meningen har vel ikke bare været, at man ville lave en form for borgerløn ved at give mulighed for andet, tredje, fjerde, femte, sjette, syvende arbejdstilbud.

Og hvad er det nu, vi gør? Ja, nu vurderer vi, at så og så mange mennesker kommer på arbejdstilbud. Da ordningen blev vedtaget, var det 15.000. Nu er det 65.000 om året. Vi kan se, hvor mange der skal have andet arbejdstilbud, og vi kan se, at tredjegangsarbejdstilbudsmotageren begynder at dukke frem i billedet. Vi kan frygte – og med rette – at hvis ordningen fik lov til at køre videre, som den er i dag, så ville det ikke vare længe, før vi med sikkerhed ville se fjerdegangsarbejdstilbudsmotageren, og femtegangsarbejdstilbudsmotageren ville følge efter.

Hvad er det så, vi gør? Vi bryder med denne cirkel. Vi laver noget konstruktivt og siger, at folk kan få lov til at uddanne sig, at folk inden for en halvandet, ja, helt op til to års periode kan få lov til at uddanne sig, og at de i denne periode kan modtage et beløb, der i kroner og øre svarer til det, de ville have modtaget som dagpengeberettigede. De er heller ikke udsat for angst for, at de, mens de er i gang med deres uddannelse, pludselig må afbryde den, fordi de bliver anvist arbejde. De får mulighed for at lave noget mere konstruktivt, noget mere aktivt, en omstilling af deres liv. Vi har også skabt mulighed for, at man kan prøve at starte op som selvstændig. Vi giver støtte til det i et forsøg på at være konstruktive og aktive.

Vi ved, at mange af dem, der er arbejdstilbudsmotagere, er personer, der, som jeg har sagt i dag, har en dårlig uddannelsesbaggrund, og derfor er det vigtigt at hjælpe disse personer til en uddannelse.

Så er der blevet spurgt: ja men hvilke tilbud kan man give disse grupper af folk med en dårlig uddannelsesbaggrund? Det gælder kvinder, og det gælder vel også mange mænd. Jeg føler, at når man fra flere ordføreres side har spurgt om dette, så har det nærmest ligget i luften, at da disse mennesker jo har en så dårlig baggrund, kan det så i det hele taget betale sig at give dem et uddannelsesstilbud? Skulle de ikke bare køre videre på et arbejdstilbud? Det er da en helt

[Arbejdsministeren]

forkert tankegang, for hvad er det, der sker i vores samfund i øjeblikket? Der sker jo en enorm teknisk udvikling på næsten alle områder og selv fru Lilli Gyldenkilde siger, at vi ikke skal sige nej til den teknologiske udvikling. Det kan vi heller ikke, altså må vi få det bedst mulige ud af den. Men vi vil da ikke være så asociale, at vi vil lade de langtidsledige i stikken, at vi vil lade de mennesker, der har den dårligste baggrund i samfundet, i stikken og ikke tilbyde dem en uddannelse. Om det skal være en arbejdsmarkedsuddannelse inden for mit system, eller om det skal være en uddannelse inden for undervisningsministerens system, må være op til den enkelte, men vi må hjælpe dem til uddannelse, for jeg tror, det er noget af det, vi kan gøre.

Også for de kvinder, der er langtidsledige – dem er der mange af – er uddannelse meget væsentlig, fordi mange af de kvinder har en dårlig uddannelsesmæssig baggrund. Dem hjælper vi bedre gennem en uddannelse end gennem et fortsat arbejdstilbud.

Der bliver ikke skåret ned på bevillingerne til arbejdsmarkedsuddannelserne. Det er forkert, når dette er blevet sagt. For det første kan jeg sige, at der i 1985 vil være flere penge til driften af arbejdsmarkedsuddannelserne, end der er i 1984 og på budgetoverslaget for 1985. Det skyldes, at udgiften til godtgørelser falder, således at driften kan få flere penge, uanset at der er pålagt en indskrænkning af rammen, hvad de øvrige statsinstitutioner også er pålagt. Derudover er der tale om en udvidelse af antallet af uddannelsespladser til godt 2.000, det vil sige 40 mill. kr., og der skal skabes uddannelsespladser, der udelukkende kommer de langtidsledige til gode.

Jeg synes også, det er meget positivt, at vi har lavet en overgangsordning for de ældre, som indebærer, at en person, der er fyldt 51 3/4 år, tror jeg, på det tidspunkt, vedkommende bliver ledig, får mulighed for frit at vælge, om man ønsker at modtage et uddannelsesstilbud, eller om man ønsker et arbejdstilbud.

Hvad er det så, vi har gjort? Vi har lavet en ordning sammen med det radikale venstre, som indebærer, at folk kan blive i dagpengesystemet. Ganske vist er det således efter forslaget og efter aftalen, at man i det sjette år og i det syvende år og derefter, hvis

man ikke er kommet i arbejde, går ned i ydelse, men jeg har meget svært ved at forstå de ordførere, der har kritiseret dette system, for dette handler jo ikke om, at Danmark skal bombes tilbage til middelalderen. Hvordan var ordningen tidligere? Inden 1978 kunne man få dagpenge i 3 år, og så var det slut, ud af vagten. Det handler heller ikke om, at Danmark skal give sig til at sammenligne sig med et land i Sydamerika, i Afrika eller i Asien, for hvis vi bare går til Norge og til Sverige, kan vi se, at man kan få dagpenge dér i under ét år, og at man for øvrigt har en karenperiode på 5 dage, som man selv skal betale. I England kan man få dagpenge i 1 år. I Holland tror jeg det er et halvt år. I Frankrig er det alt efter, hvor længe man har været ansat, dog maksimalt 3 år. Så uanset hvad man mener om ordningen, må man sige, at den er særdeles god. Det er fortsat verdens bedste dagpengesystem.

Hvad får vi derudover ud af at beholde folk i dagpengesystemet? Vi behandler det enkelte menneske som et selvstændigt individ. I den kritik, der har været af ordningen under debatten, har man sagt, at man ikke rigtig vidste, hvad det hele gik ud på, og har spurgt: hvad nu? Man forestiller sig, at en arbejdsløs er en kvinde, der altid er gift med en mand, der har arbejde. Ja men hvad nu, hvis denne kvinde skulle på bistandshjælp, og hvis ægtefællen f.eks. tjente 150.000 eller 200.000 kr.? Så kunne hun ikke få bistandshjælp på grund af husstandsindkomsten. Nu sikrer vi os, hvad enten det drejer sig om ledige mænd eller om ledige kvinder, at det er den enkeltes tilknytning til arbejdsløshedsforsikringssystemet, der er afgørende for, hvorvidt man kan modtage dagpenge eller ej, ikke en eventuel ægtefælles eller en eventuel samlevers indtægt. Det mener jeg også er godt og positivt ud fra et ligestillingssynspunkt.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det kunne lyde, som om arbejdsministeren ønsker at begynde helt forfra på den debat, vi har haft hele dagen, med at remse alle de urigtige ting op, som vi har forsøgt flere gange i dag at få konstateret. Der er ingen i denne sal, der er uenige i, at vi skal have uddannelse til de ledige, og lad os så holde op med

[Kaj Poulsen]

det pjat at påstå, at det er det, vi diskuterer. Det ønsker vi alle.

Hvad er det så, arbejdsministeren kører videre med? Jo, man har en række tilbud, man vil give de ledige, også de dårligst stillede med dårlig uddannelsesbaggrund. Hvis vi havde tid til at gå det papir igennem, undervisningsministeren flot har delt ud, hvor man i hvert fald kan konstatere, at det sorte er bogstaverne, men ellers er der ikke ret meget nyt, så ville vi se, at der er noget, der hedder en ufaglært arbejder med tidligere beskæftigelse inden for byggeindustrien. Han skal kunne uddannes inden for byggeindustrien, altså ikke en ny uddannelse, ikke noget nyt. Der er mangel på arbejdskraft, siger ministeren nu. Det er noget nyt. Det er så kommet i formiddags.

Ufaglærte arbejdere med tidligere beskæftigelse inden for arbejdsløshedsfagene kan blive svejsere, eller de kan få et lodde- og montagekursus på specialarbejderskolen. Dem er der masser af, dem er der tusinder af. Vi tager det næste: yngre ufaglærte arbejdere. De kan påbegynde en faglig uddannelse inden for deres tidligere beskæftigelsesområde i kraft af alder, og erhvervs erfaring får de godskrevet, osv. Det er § 30-lærlinge. Ja men dér har regeringen præcis skåret 25 pct. af bevillingerne på finansloven. Vi tager det næste: ældre ufaglærte arbejdere med kortvarig skoleuddannelse kan i kraft af deltagelse i kortvarige introduktionskurser og højskoleophold få selvtillid. Det kan man have i forvejen. Der er intet nyt til de langtidsledige med dårlig uddannelsesbaggrund.

Nu lyser den røde lampe, så jeg er desværre nødt til at holde op, men jeg synes, at vi må holde os på et reelt niveau, således at arbejdsministeren ikke skal til at starte denne debat forfra. Der er intet nyt for de langtidsledige med dårlig uddannelsesbaggrund.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Der står, at den pågældende kan få »... selvtillid og forudsætninger for at påbegynde andre tilbud.« Hvorfor dog ikke tage det? Nej, det kan de ikke i forvejen. Disse andre tilbud er det ikke tilladt i dag at tage med fulde dagpenge. Det bliver det fra nu af, hr. Kaj Poulsen. Vær venlig at citere hele sætningen!

Først en kort bemærkning til fru Lilli Gyldekilde, der talte, som om vi lever i et samfund og i en civilisation, hvor der bliver stadig færre arbejdspladser. Jeg vil gerne gøre opmærksom på for en sikkerheds skyld, at der bliver flere og flere arbejdspladser, at vi aldrig har haft så mange arbejdspladser i Danmark som i dag, at vi aldrig har haft så mange arbejdspladser i den offentlige sektor som i dag, at vi heller aldrig har haft så mange arbejdspladser i den private sektor som i dag, at beskæftigelsen i den private sektor i øjeblikket stiger med en hastighed af 30.000 om året. Hvad skal så denne snak til om teknologisk arbejdsløshed? Jeg forstår ikke noget af det.

Hr. Carsten Andersen fandt det mærkeligt, at vi anviste flere tusinde ledige pladser inden for erhvervsuddannelserne, samtidig med at vi i august afviste flere tusinde unge. Ja men forklaringen er, at de, der blev afvist, blev afvist fra uddannelser med særdeles dårlige beskæftigelsesmuligheder. De ledige pladser er på områder med gode beskæftigelsesmuligheder, så det er der altså en meget god forklaring på. Jeg kan i øvrigt oplyse, at der sandsynligvis aldrig har været så lidt adgangsbegrænsning som i dag i uddannelsessystemet. Jeg gentager: der har sandsynligvis aldrig været så lidt adgangsbegrænsning som i dag i uddannelsessystemet. Især på områder med gode beskæftigelsesmuligheder er der mange ledige pladser.

Jeg vil som arbejdsministeren påstå, at dagpengesystemet med nyordningen ikke bliver ringere, men bedre. Jeg indrømmer, at hvis man sætter målet lavt og stiller sig tilfreds med et langt liv på dagpenge og gør et sådant liv til altings formål, så er nyordningen en lille smule ringere, men hvis man sætter målet højere og ser dynamisk på sagen, hvis man ønsker at give den enkelte helt nye muligheder for at forbedre sin situation, og hvis man vil gavne samfundets indlysende behov for omstilling og teknologisk fornyelse, så er nyordningen en meget stor forbedring af dagpengesystemet. Men socialdemokratiet har jo tydeligt nok besluttet sig for at kritisere alting på forhånd. Uanset hvad vi skriver, vil hr. Kaj Poulsen fra nu af og til nytår og måske længere endnu sige, at det er ikke det papir værd, det er skrevet på, og at det er synd, man har griset papiret til med trykssvæerte, som en LO-repræsentant sagde i

[Undervisningsministeren]

går. Alt det har hr. Kaj Poulsen og hans partifæller ganske enkelt besluttet at de vil sige, uanset hvad vi vedtager fra nu af og til nytår. Det er meget tydeligt. Ellers ville man også have spildt disse millioner af annoncekroner, som man har brugt på at misinformere befolkningen om ordningen.

Jeg ved godt, at der er en vis ledighed på nogle af de felter, der nævnes i ministeriets oversigt, men – og nu kommer det afgørende – ingen kan bestride, at jobmulighederne er langt bedre på visse områder end på andre områder. Ingen kan bestride, at der på visse områder tilmed er mangel på arbejdskraft allerede i dag, og hvad der ikke er, det bliver der. Spørg bare Georg Poulsen, som vistnok er leder af et forbund, hr. Kaj Poulsen er medlem af!

Ingen kan bestride, at vi er på vej til store paradoksproblemer med ledighed i den ene ende af samfundet og mangel på arbejdskraft i den anden ende af samfundet. Det nye, der nu er aftalt, er, at den enkelte i løbet af fem år uden dagpengetab kan omstille sig og flytte fra områder med dårlige beskæftigelsesmuligheder til områder med bedre beskæftigelsesmuligheder. Derved har den enkelte fået en helt ny mulighed for at forbedre sin egen situation.

Har vi så pladserne? Ja, og hvis der ikke er nok, så skaffer vi dem. Der er allerede i dag mange tusinde ledige pladser på områder med gode beskæftigelsesmuligheder. Vi får næste år i alt omkring 13.000 ledige pladser, og dér har vi ikke medregnet seminarie- og sundhedsuddannelser og andre områder med notorisk dårlige beskæftigelsesmuligheder. Nej, de 13.000 ledige pladser ligger altoversvejende på felter med gode beskæftigelsesmuligheder. Det bedes hr. Kaj Poulsen bemærke. De vil ikke blive besat alle sammen. Der bliver brug for at justere tilbuddene, sådan at man flytter kapacitet fra ét område til et andet. Der vil blive brug for at supplere tilbuddene, og det bliver der også tid til, for hele ordningen indkøres langsomt og gradvis. Det afgørende er, at hele uddannelsessystemet stilles til rådighed. Det er nybruddet; det har man aldrig kunnet før.

I 10 år i den tidligere regerings tid har socialdemokratiet insisteret på og forklaret i finansudvalg og arbejdsmarkedsudvalg og uddannelsesudvalg, at ingen ledige måtte forbedre deres kvalifikationer. Det var forbudt.

Denne absurditet fremmede stagnation og passivitet og bidrog ikke det allerfjerneste til samfundets omstilling. Nu er denne absurditet fjernet. Hvorfor skjule det bag denne mur af surhed, som man har vedtaget for en måned siden at man ville skjule det bag? Hvorfor er socialdemokraterne så sure? Er det, fordi de ærgrer sig over, at de ikke selv foretog dette nybrud i dagpengepolitikken til fordel for en mere dynamisk samfundsudvikling, til fordel for omstilling og til forbedring af den enkeltes muligheder for at forbedre sin egen situation?

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Nej, det er det ikke. Men det er, fordi vi nu har brugt lang tid til at finde ud af, hvad det er, regeringen tilbyder. Undervisningsministerens flotte talemåder gør det altså ikke. Vi kan se på, hvad undervisningsministeren skriver om sit eget område – han har jo også skrevet om arbejdsministerens område. Han skriver i punkt 8:

»Personer, der har bestået EFGs basisår, har adgang til en række grundlæggende tekniske uddannelser som f.eks. laborant, teknisk assistent, tekstilassistent.«

Hvis vi så kigger på, hvad ministeren skriver i sin tabel i hvidbogen, hvad er der så af muligheder for at komme ind dér? Der er maskinteknikere og elektroteknikere. Under søgning af pladser skriver man »få«. Afviste ansøgere, står der så, august 1984: »mange«. Der er ikke plads til dem. Ja men det, vi bare gerne vil have, er, at ministeren eller regeringen kommer og fortæller folketingset og folket reelt og ærligt, hvad det er, man vil.

Og så kan arbejdsministeren komme op og bekræfte det, jeg siger nu. I henhold til det punkt, vi havde lidt uenighed om, højskoleophold osv., kan man nu få et tilbud. Det har man ikke kunnet tidligere, siger undervisningsministeren. Det passer ikke. Man har hidtil kunnet tage uddannelser. De har bare ikke været kompetencegivende. Specialarbejderuddannelsen er i arbejdsløshedslovens forstand ikke kompetencegivende. Man har haft de muligheder. De muligheder er der. Der er intet nyt under solen.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

[Undervisningsministeren]

Så lad os formulere det på den måde: der er sket en kæmpemæssig udvidelse af det område, hvor den ledige kan gå hen og udanne sig. Nu kan hele undervisningsministeriets område benyttes; før var det kun et lille hjørne, der kunne benyttes. Så må vi være enige om det.

Men jeg kom op for at takke hr. Kaj Poulsen for indlægget, for nu er hele hans surhed jo opklaret. Nu forstår jeg, hvorfor han er sur. Han har ikke opdaget, at øverst i den tabel, han citerede fra, under pkt. 1, erhvervsuddannelser, står der under søjlen »Tillæg 85«, altså tilvækst i 1985: 5.400. Disse 5.400 pladser er ikke fordelt endnu. Det, vi antyder, er, at ganske mange af dem vil lande under pkt. 1,3 og 1,4, som hedder henholdsvis »Grundlæggende teknikeruddannelser« og »Videregående tekniske uddannelser«. Sådant skal den tabel forstås. Det burde egentlig ikke være så vanskeligt at indse.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Undervisningsministeren gav en forklaring på, at der sker afvisninger til EFG-uddannelsen og til erhvervsuddannelserne. Det var dårlige jobområder. Men det er disse jobområder, som undervisningsministeren nu siger indgår i de 13.000 flere pladser, som de langtidsledige skal henvises til, og så begynder der at være lidt sammenhæng i vores argumentation om, at der ikke er en reel jobmulighed bag de uddannelsesstilbud, som disse uddannelser peger imod. Det har tidligere været påpeget, at der ikke lå en reel ansættelsesmulighed bag uddannelsen – på grund af den store arbejdsløshed.

Jeg vil også pege på, at bag disse tal er en lang kø. Inden for EFG-uddannelserne står der f.eks. 15.000 og venter på at få praktikpladser. EFG-området er jo medtaget i de 13.000, og jeg kan oplyse – jeg har indhentet information fra den centrale pladsfordeling – at i 1984 var der 40.965 pladser, mens der var 48.000 ansøgere. Den 20. juni afviste man på grund af pladsmangel 7.382. Disse 7.382 kommer vel til at stå foran i køen, foran de ca. 25.000 langtidsledige, som undervisningsministerens forslag kommer til at gælde. Derfor står stadig væk det spørgsmål tilbage, om der egentlig er nogen reelle uddannelsesmuligheder og nogen reelle jobmu-

ligheder for de folk, der kommer igennem dette system.

(Kort bemærkning).

Jens Otto Madsen (VS):

Jeg stillede et konkret spørgsmål til arbejdsministeren, som forblev ubesvaret. Man kan få den fornemmelse, at der er nogle undersøgelser, som arbejdsministeren har sparret frem, fordi de kan bruges til at understøtte regeringens politik, mens der er andre undersøgelser, som man bevidst tilbageholder. Jeg står her med en artikel, der har været offentliggjort i Aarhus Stiftstidende søndag den 11. november, hvor der refereres til en rapport fra institut for erhvervs- og samfundsbeskrivelse ved Århus handelshøjskole, som er bestilt af arbejdsministeriet, og hvor manuskriptet allerede lå hos arbejdsministeren i maj, men hvor det har trukket ud med at få den offentliggjort. Denne rapport kommer til et helt andet resultat med hensyn til, hvornår man bør sætte ind med uddannelse over for de arbejdsløse, end det materiale, der ligger til grund for de radikales og regeringens forslag. Samtidig har undersøgelsen, efter hvad der står her i artiklen, et helt andet resultat med hensyn til, hvor aktive de arbejdsledige er i jobsøgningen.

Jeg synes, arbejdsministeren skylder mig en forklaring på, hvorfor den bliver gemt væk i skuffen op til så vigtig en debat. Det er en undersøgelse, der kunne have givet nogle andre synsvinkler på de arbejdsløse.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg beklager, at det ikke er altid, man får det hele med i første omgang. Der blev spurgt til to rapporter. Den ene drejer sig om evaluering af, hvordan arbejdstilbudsordningen har virket. Den er blevet lavet, fordi man alligevel i denne folketingssamling skulle foretage en revision af arbejdstilbudsloven efter normal praksis. Denne rapport er ikke blevet undertrykt. Der er et bind, som er en sammenfatning af rapporten, men der har i september måned været nogle høringer, bl.a. af LO og DA, og dem har man først fået ind i midten af september måned, og så har rapporten skullet trykkes. Den har foreligget i manuskript, og de, der har været interesserede i det, har kunnet få den i den form.

[Arbejdsministeren]

Så var der tale om socialforskningsinstituttets undersøgelse af, hvorvidt folk var reelt til rådighed, når de var ledige. Denne undersøgelse er ikke af helt ny dato. Indsamlingen af materiale foregik på det tidspunkt, da vi havde et paradoksproblem. Der har været tekniske vanskeligheder i socialforskningsinstituttet forbundet med det, så den er kommet frem senere, end den egentlig skulle. Den skulle vist have været fremme for et års tid siden. Det materiale, som ligger i rapporten, er vist mindst 5 år gammelt, så der er i hvert tilfælde ikke tale om, at den er blevet fremskyndet.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg kan sige til undervisningsministeren, at jeg skam har set tabellen ordentligt igennem. Nu er det jo mærkværdige betegnelser, man bruger. Under erhvervsuddannelser skriver man for afviste ansøgninger: »få«. Man skriver: »nogle«. Man skriver: »mange«. Så er spørgsmålet: hvad er mange? Ministeren siger, at der bliver omkring 1.700 på de uddannelser, vi her taler om; der er 1.700 pladser igen. Ja men vil det sige, at de 1.700 pladser skal deles ud på de områder, som er omtalt på hele arket? I forvejen står mange og vil ind på de uddannelser, og de uddannelser, vi her taler om, er ikke for de personer, vi har haft diskussion om hele dagen. De er ikke for de langtidsledige med en borgerlig uddannelsesbaggrund. Det er en dårlig undskyldning at begynde at snakke om de 13.000 pladser, som undervisningsministeren bryster sig af. Der er mange ansøgere, der ikke er optaget. Der bliver ikke meget igen til de langtidsledige.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Hr. Kaj Poulsen er kommet til at trække to tal fra hinanden, som han skulle have lagt til hinanden. Sagen er, at der i august 1984 var 3.700 ledige pladser i erhvervsuddannelsessystemet. og nu kommer der i 1985 5.400 pladser yderligere. Disse tal skal selvfølgelig ikke trækkes fra hinanden, de skal lægges sammen. Derved får vi den ledige kapacitet næste år.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal ikke blande mig i koret af dem, der har sagt tak, for jeg synes ikke, jeg har noget at takke for. Der er en del uafklarede spørgsmål stadig væk, og ting, oppositionen har lagt på bordet og kan dokumentere, har vi ikke engang fået ordentlige kommentarer til. F.eks. kan jeg dokumentere, at der rent faktisk er sket det, der skulle efter jobskabelsesloven. Man regnede med, at der kunne blive 12.000 job pr. år, og tallet var for 1983 11.500. Der er ingen, der har imødegået det tal. Tallet blev mindre i 1984, og det er klart, for man lavede en økonomisk stramning af ordningen på finansloven for 1984, så det kunne ikke være andet. Arbejdsministeren og venstres og de konservatives ordførere har sagt, at loven ikke har opfyldt sit formål. Det er simpelt hen ikke rigtigt. Der har været ført ideologisk krig mod den hele tiden af de borgerlige partier, af Industrirådet, som har brugt – om jeg må have lov til at sige det – ikke helt fine metoder, når det har forsøgt at få skovlen under den. Dem kan man så gratulere med, at det er lykkedes for dem. De er selvfølgelig stærkere end vi andre; de har også flere penge at gøre godt med.

Det undrede mig lidt, at undervisningsministeren ikke har villet kommentere det, når jeg meget tidligt på dagen, mens undervisningsministeren var her, kunne tage det ene papir efter det andet med dokumentation for, at folk, som i dag er arbejdsløse. og som søger ind på kursus, f.eks. i elektronisk databehandling, tekstbehandling, anvendelse af små datamaskiner, får det ene afslag efter det andet med motiveringen: direktoratet har afslået anmodningen under henvisning til nødvendige besparelser. Det er virkeligheden i dag, hvor folk har lov til, når de er arbejdsløse, at komme ind på disse uddannelser. Det skal vi nu ikke glemme i den store begejstring, man lægger for dagen. Træerne vokser ikke ind i himlen. Nogle steder er der skåret 12 mill. kr. på de tekniske uddannelser i 1984; i 1985 er der planlagt yderligere beskæringer, og så står man her og kipper med flaget og siger, at det er så strålende, det, man har lavet!

Jeg håber og tror, at de radikales ordfører i sagen, hr. Estrup, vil tage imod de dokumenter, jeg overgiver ham til videre behandling, sådan at vi kan være sikre på, at der i hvert fald på disse områder afsættes nogle penge. Ellers viser det hele sig at være blå.

[Lilli Gyldenkilde]

Dem skal hr. Estrup få i hånden, så kan han tage dem med til sine forhandlinger, og så kan vi se, om der kommer noget ud af det.

Sandheden er jo, at der er tale om en milliardbesparelse oven i det, man i forvejen har beskåret samtlige dagpengeberettigede med, nemlig ved at tage reguleringerne ud af dagpengesystemet. Det er kommet tydeligt frem. Der er ikke nogen, der har afvist, at der er tale om, at man sparer disse penge.

Jeg har spurgt arbejdsministeren om, hvor i alverden man skal skaffe uddannelsespladser inden for specialarbejderområdet, og har ikke fået noget svar. På nogle specialarbejderskoler er der i dag op til to års ventetid for at komme ind, fordi der ikke er kapacitet nok. Hvordan vil man klare det ved at sige: ja men de, som vi her taler om, skal gå uden om køen og ind. Ja tak, så har man også sikret sig, at der kommer nogle langtidsledige i den anden ende, og så har man altså skabt en ny cirkel. Det er ikke holdbart, og man må komme med nogle ordentlige svar. Sagen ender ikke med denne debat. Vi må bore videre i tingene i arbejdsmarkedsudvalget.

Jeg har heller ikke fået noget svar på, om det er den nye arbejdsmarkedsuddannelsesfond, som skal betale. Det siger sig selv, at de 2.000, der kan komme ind på specialarbejderskolerne, slår til som en vis mand et varmt sted, og det vil sige, at der skal bruges nogle flere penge. Jeg er spændt på at høre, om det virkelig er arbejdsmarkedets uddannelsesfond, som skal bruges.

Vi har én gang talt om – det var med de radikale – de 100 mill. kr., der skulle køre videre i de her systemer, men vi roder lidt rundt i det efterhånden, for vi kan ikke få dokumentation for, hvor man tager pengene. Vi kan kun se, at der skæres ned på uddannelsessiden på alle områder.

Vi har heller ikke fået noget svar på, hvad det kommer til at koste for kommuner og amter. Ikke nok med, at man ikke skal have jobskabelsesloven mere, man skal også se i øjnene, at kommunerne i hvert fald på længere sigt får nogle udgifter i og med, at en ikke uvæsentlig gruppe af dem, vi her taler om, selvfølgelig vil ende på bistandskontoret. Det gælder i alt fald dem, der kommer på en § 42-uddannelse, efter at de måske har klaret – hvilket er udmærket, hvis de kan det og har lyst til det – en 8.-9.-10. klasse, så de kan gå videre med noget andet. De ender i hvert

fald på bistandskontoret på § 42, og dér får kommunerne udgifterne. Kommunerne kan heller ikke bare nedlægge 12.000 job, og det er det, man forlanger af dem, når man siger, at jobskabelsesordningen skal ophøre. Vi må altså have lidt bedre svar end dem, vi har fået indtil nu.

Jeg vil spørge ministeren: hvad betyder den del af forligsteksten, der handler om rådighedsopstrømning? Hvad betyder det i praksis? Et andet spørgsmål: man siger, at folk kan blive i A-kassesystemet eller i arbejdsmarkedssystemet, og nogle kommer i en 8.-9. klasse og skal så over på § 42. Så er det sådan i dag, at er man kommet på § 42, skal man arbejdsprøves, inden man kan komme ind i A-kassesystemet igen. Vil man nu til at lave to ordninger, én for de almindelige, der kommer på § 42, og én for de langtidsarbejdsløse, som kommer på § 42? For hvis man ikke vil lave en nyordning for de sidste, betyder det, at det simpelt hen ikke er rigtigt, hvad der står i forliget: at man ikke ryger ud af arbejdsmarkedssystemet. Det skal man være opmærksom på, og jeg vil meget gerne have et svar på det. Jeg kan se, at der er både en tidligere socialminister og en nuværende socialminister og en arbejdsminister til stede. Det må være muligt at finde et svar på det.

En fjerde ting, vi ikke har fået svar på, er: hvor er egentlig de arbejdspladser, vi taler om at vi skal uddanne folk til? Det har været meget sporadisk, hvad der har været fremme, og det har vistnok ikke overbevist ret mange herinde undtagen dem, der er overbevist i forvejen. Det lader sig nok heller ikke gøre at overbevise nogen udenfor. Kunne man ikke få en lille opremsning af, hvor man vil have at de arbejdsløse skal have uddannelse bagefter?

Nu er tiden ved at løbe fra mig igen. Jeg bliver nødt til at spørge til stk. 5 i aftalen om arbejdstilbudsordningen. Der står, at man laver en overgangsordning, så langtidsledige, der afslutter et arbejdstilbud mellem 1. juli 1983 og 1. januar 1985, kan vælge mellem uddannelsestilbud og arbejdstilbud. Så vidt jeg kan se, bliver det en form for lovgivning med tilbagevirkende kraft, for denne lovgivning er ikke fastlagt endnu, og den kan vel næppe komme til at gælde fra før den 1. januar 1985, og det vil altså sige, at i et halvt år tager man folk over i det nye system på et

[Lilli Gyldenkilde]

tidspunkt, hvor dette forslag ikke engang er vedtaget. Det plejer at hedde fra det radikale venstre, at love ikke må have tilbagevirkende kraft, så vi må formode, at inden det bliver en realitet, er det et punkt, som det radikale venstre også må have afklaret.

Det sidste, jeg skal spørge om, er: er den, der har modtaget et førstegangsarbejdstilbud og kommer til at gå ledig, men får 26 ugers arbejde før andengangstilbudet, berettiget til at gå ind i det kendte system, eller vil den person blive sat over på nedsat ydelse? Det er lidt vigtigt, for man siger i forliget, at 26 ugers reglen fungerer, som den plejer. Hvis den gør det, kan man i alt fald ikke flytte dem over. Det vil jeg også meget gerne have et svar på.

Ole Vagn Christensen (S):

Der er ikke meget, vi kan takke regeringen for, og regeringen vil endda have, at vi skal sige, at den ikke er kold og ikke kynisk. Den argumentation, regeringen har brugt, er, at det er surhed, når vi er meget bekymrede. Jeg synes også, regeringen burde være sur over det, man her er i gang med.

Der er ikke noget, der gør, at man ikke havde kunnet vente og derved kunnet få det samarbejde, som man har efterlyst, om jobskabelsesloven. Hvorfor skulle den tages sådan op, hvis det ikke var et besparelsesobjekt? Det kunne jeg godt tænke mig at få et svar på.

Der har også været sagt om arbejdstilbudsordningen, at det ikke er hensigten at spare penge. Det er ikke sandt, sagde man fra regeringens side, at vi ikke ønsker at lave noget positivt. Meningen er efter regeringens og de radikales opfattelse, at dagpengegeneratoren ikke kan blive ved. Jeg vil gerne spørge, om der ikke i dette forlig helt klart står, at dagpengene også fortsætter ud over det 7. år, således at der er tale om, at det bliver ved. Det eneste, der sker, er, at man rammer nogle urimelig hårdt. Så siger man til sit forsvar, at man har nogle ordninger i Sverige og i Norge, der er ringere, og man taler om, at vi har verdens bedste ordning. Ja men det har vi haft, og det ønsker vi at bibeholde, for vi har også verdensrekord i social ro.

Jeg vil altså gerne konkludere, at det, vi her har fået lagt frem, er et decideret besparelsesforslag, og det må også bekymre langt

ind i kristeligt folkeparti og i CD og hos de radikale, at man her rammer de allersvageste grupper.

Der har været talt om, at nu hjælper det hele nok. Ja, i går, den 14. november 1984, kunne vi læse, at der venter nye milliardbesparelser som følge af regeringens politik.

Der har været talt om socialdemokratiets ansvarlighed eller uansvarlighed. Jeg vil gerne referere til den dagsorden, vi har foreslået. Den siger meget klart, at vi går ind for uddannelsestilbud til langtidsledige, så lad være med at blive ved med at komme frem med, at det ikke er socialdemokratiets holdning! Men den siger også, at vi skal have en forstærket indsats imod arbejdsløsheden, og den siger, at der skal tilvejebringes et tilstrækkeligt antal arbejdstilbud, og så siger den, at vi skal opretholde de gældende ydelser. Alt dette skulle man kunne gå ind for, hvis ikke det, der er den egentlige, grundlæggende holdning, er, at det, det drejer sig om, er at få lavet et besparelsesforslag, og at her skal besparelserne i særdeleshed gå ud over de dårligst stillede.

Det arbejdsmarked, der afspejler sig for statsministerens Ønskedanmark, er et Danmark for de velbjærgede. Jeg tror ikke på, at man får ro og bliver ved med at have ro, og dér kan det ikke hjælpe, at man vil give SiD eller andre fagforbund skylden. Ansvar er alene regeringens. Hvis regeringen ikke sadler om på det felt, så går efter min mening stabiliteten fløjten, og der vil ske ubodelig skade på det danske samfund.

Vi er villige til en anden linje. Kom ned fra disse høje ministertaburetter og lad os tale om det!

Estrup (RV):

Jeg skylder først hr. Kaj Poulsen et svar på spørgsmålet om ungdomsarbejdsløsheden. Hr. Kaj Poulsen sagde, at det radikale venstre var med til at ødelægge indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden. Jeg tror man roligt kan sige, at det er en udtalelse mod bedre vidende. Hr. Kaj Poulsen ved udmærket godt, at vi i foråret gennemførte det, man har kaldt en ungdomspakke til ½ mia kr., og at man nu har såvel en indsats for den offentlige jobskabelses videreførelse som en indsats, der medfører, at private jobskabelsesprojekter, der er i gang, kan fortsætte.

[Estrup]

Derefter må vi se, hvordan vi bruger de penge, når det er udløbet. Jeg synes nok, det er en urimelig påstand, der kommer fra hr. Kaj Poulsens side.

Jeg var glad for arbejdsministerens ord om, at vi selvfølgelig skal sikre, at gode og fornuftige projekter videreføres. Det har der været enighed om under forligsdrøftelserne, og det er selvfølgelig en væsentlig og nødvendig ting.

Jeg håber også, jeg hørte rigtigt, når jeg hørte arbejdsministeren sige, at dette naturligvis indebar, at vi nu meget hurtigt skulle i gang med en fornyet behandling af de godkendelses- og videreførelsesansøgninger, man har liggende.

Dernæst vil jeg summere debatten op. Jeg synes, den i visse henseender har været deprimerende, i andre henseender måske klarørende. Det, som har været tydeligst, har været en massiv kritik fra socialdemokratisk side af dele af dette forlig. Lad mig nævne, at man har kritiseret indsatsen på uddannelsessiden, uanset at vi hørte fra hr. Anker Jørgensen, at man var tilhænger af uddannelses-tilbuddet, uanset at vi har hørt fra LO, at man også syntes, at dette var en overordentlig fornuftig måde at løse problemerne på. Derfor må man spørge sig selv: hvad er egentlig årsagen? Er det virkelig troværdigt, når man fra socialdemokratisk side på den måde kritiserer den nyskabelse, vi her laver?

På samme måde må man spørge: er det troværdigt, når man kritiserer afskaffelsen af arbejdstilbudsordningen og vi samtidig står med et brev fra LO, hvori man siger: ja men det er da en fornuftig ting, nu må vi lave noget aktivt?

Endelig vil jeg sige om noget, som har været overordentlig meget diskuteret heroppe, nemlig spørgsmålet om varigheden for dagpenge på højeste niveau, hvor vi forgæves har forsøgt at få socialdemokratiet og dets ordførere af forskellig karat til at svare på hvor længe: det spørgsmål har vi ikke fået besvaret. Hvis det indebærer, at man faktisk mener, at der skal være en tidsgrænse – og det har hr. Kaj Poulsen bekræftet – så er det også interessant, hvor lang den tidsgrænse er, og hvad det er for en sats, man så skal have efter tidsbegrænsningen på højeste dagpengeniveau. Jeg går ud fra, at argumentationen ikke kan være så meningsløs, at man siger: så længe vi har arbejdsløshed, skal der

ikke være nogen tidsbegrænsning, men når arbejdsløsheden er afskaffet, kan vi godt indføre en tidsbegrænsning. Så håbløst kan det dog vel ikke stå til.

Jeg beklager, at vi har haft en debat på det punkt, som peger på, at socialdemokratiet ikke er villigt til at tage medansvar for noget, som man selv indrømmer har en række positive sider. Det synes jeg er for ringe. Det synes jeg er beklæmende over for de væsentlige problemer, vi skal have løst.

Men lad mig så samtidig føje til som det sidste, at arbejdstilbudsordningen i høj grad har udviklet sig til en pasningsordning. Med to års mellemrum lod man de langtidsledige komme ud i et arbejdstilbud. Denne pasningsordning er blevet stadig ringere, men det har samtidig været en sovepude for dem, der var i beskæftigelse, og dermed for fagbevægelsen. Det, der sker nu, er, at vi klart markerer, at også de beskæftigede må tage et medansvar for at få løst problemet for de langtidsledige. Jeg synes, det er en nødvendig og god ting, at vi får markeret det, og jeg synes, man skal knytte forbindelsen til den debat, vi havde den 23. oktober i år om arbejdstidsproblemet. Problemet er jo netop, at vi ikke kan gå i gang med at klare nedsettelsen af arbejdstiden, før vi får de beskæftigede til at acceptere de ofre, det indebærer.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Hr. Estrup bebrejder socialdemokratiet, at vi ikke vil tage medansvar osv. Er det fuldstændig forbigået hr. Estrups opmærksomhed, at socialdemokratiets politiske ordfører, hr. Svend Auken, ikke én gang, men flere gange både i sidste uge og forrige uge foreslog: læg nu det forlig til side, og lad os sammen debattere, hvordan vi kan klare dette problem? Men hr. Estrup skulle sammen med regeringen over i de mørke kontorer for at lave disse fordækte ting. Jeg synes, vi skal prøve at holde det på et lidt rimeligt plan i stedet for at komme med beskyldninger.

Hr. Estrup siger: den offentlige jobskabelse skal køre videre, så vi satser virkelig på bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden. Det er vel nok flot. Tænke sig, at man kan stå og sige det! Over to år har man på denne konto sparet over en milliard kroner, og så står man her og siger: vi har sat 230 mill. kr. af,

[Kaj Poulsen]

ikke til offentlig jobskabelse, det står der ingen steder i finansloven, det står der ingen steder, men til beskæftigelsesforanstaltninger, hvor de unge skal have 40 kr. med ud på arbejdspladserne. Hvor mange unge bliver det i forhold til det, man ødelægger nu: jobgarantien? Debatten kan også godt blive for ulogisk.

Med hensyn til varigheden af uddannelsesstøtten. Jeg kan jo ikke gøre for, at det ikke siver ind, men der er alligevel sivet lidt ind i dag, der er roget noget på lystavlen i dag, så jeg håber, at det nu er forstået, hvad det er, der er sagt i dag indtil flere gange, hvad der er sagt flere gange fra folketingets talerstol tidligere, hvad der er socialdemokratiets holdning på dette område. Grundholdningen er altså, at vi ikke skal jage folk ud i håbløshed med en ordning som den, regeringen her foreslår, men skal bevare et godt dagpenge-system og ikke ødelægge det ved at fjerne tidsbegrænsninger.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg hører til dem, der har det bedst og trygt, når folk siger deres mening ligeud. Det synes jeg ærlig talt hr. Estrup gjorde i sit sidste indlæg. Nu står det altså klinkende klart, også for alle de radikale tillidsmænd rundt omkring i landet, at det, de radikale vil, er det samme som de øvrige borgerlige partier og ikke mindst de konservative og venstre, nemlig at nu skal de arbejdsløse ikke ind i noget, som hr. Estrup kaldte pasningsordninger, nu skal de arbejdsløse finde sig et arbejde, eller også skal de på lav sats, og så skal de ud af systemet. Tak for det! Det er det, der har manglet meget længe, det er det, vi har brugt hele dagen til at få skåret ud i pap, og det fik vi. Tak!

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Det er beklageligt, når fru Lilli Gyldenkilde ikke kan lide beskrivelsen af det eksisterende system, men det er der ikke noget at gøre ved. Det er det system, som har eksisteret, og det har ikke givet muligheder for de langtidsledige. Det er præcis det, vi vil gøre nu.

Jens Otto Madsen (VS):

Vi er ikke blevet meget klogere af den lange debat i dag. Der er vild forvirring blandt forligsparterne om, hvad der egentlig er indeholdt i forliget. Et er, at ja tak-ordførerne bag regeringen ikke ved noget om, hvad forliget indeholder, men det er dog rystende, når den fungerende statsminister i forgårs kunne sige, at det væsentligste i denne reform var ½ mia kr. i besparelser i 1985 og 1 mia kr. i besparelser i 1986, samtidig med at de radikale hævder, at der i 1985 vil være betydelige merudgifter. Hvor er vi så henne, når ikke engang forligsparterne er enige om, hvor store økonomiske ressourcer der skal sættes ind?

Nu bryster man sig så meget af den nye uddannelsestilbudsordning. I VS vil vi tage konsekvensen af, at der efterhånden måske er ved at være skabt en ny holdning her i tinget til, at de arbejdsløse kan få uddannelse. Vi vil fremsætte et beslutningsforslag meget hurtigt, som giver generel ret for arbejdsløse til uddannelse. Det er naturligvis oplagt både samfundsmæssigt set og for de arbejdsløse, at man bruger den periode, hvor man er ledig, til at dygtiggøre sig, det være sig for at få bedre jobmuligheder eller bare rent menneskeligt.

Vores konklusion er, at dette forlig er et fattigdomsforlig. Det er fup og fidus, når man prøver at fremstille det som et fremskridt for de arbejdsløse og de langtidsarbejdsløse. Navnlig de langtidsarbejdsløse uden en lang uddannelse, uden faglig uddannelse, vil komme i klemme og vil blive tvunget ned på et levestandardniveau, som vi ellers ikke plejer at ville være bekendt.

Nu kan man sige, at det måske ikke er så væsentligt, at vi i dag endnu en gang har konstateret, at forliget ikke kan væltes herinde – det har vi jo vidst – men det er vigtigt, at man forstår i befolkningen, at man i fagbevægelsen intensiverer kampen uden for Christiansborgs mure for at få væltet forliget, og det må vi også bruge de kommende overenskomstforhandlinger til.

Så vil jeg bare sige til det foreliggende forslag om motiveret dagsorden, at når vi ikke er medunderskrivere, selv om vi er opfordret til det, skyldes det det sidste afsnit, der lyder: »Folketinget opfordrer derudover regeringen til at bevare jobskabelsesordningen samt sik-

[Jens Otto Madsen]

re denne ordnings positive virkninger på beskæftigelsen.« Vi har altid været modstandere af den private jobskabelsesordning. Man har ikke nogen garantier for, at den skaber mere beskæftigelse, tværtimod har vi mange eksempler på, at man har løst folk ud i den ene ende af en virksomhed og så taget folk ind med statstilskud i den anden ende.

Hvis vi kunne sikre os, at de ressourcer, der var inden for den private jobskabelsesordning, blev overført til den offentlige jobskabelsesordning, var det et stort fremskridt. Men det væsentligste i den motiverede dagsorden er de to første afsnit, hvor vi får tilkendegivet, at vi ikke vil være med til forringelser over for de langtidsarbejdsløse, samtidig med at vi selvfølgelig er tilfredse med, at der åbnes for muligheder for uddannelse. Derfor vil VS stemme for dagsordensforslaget.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Det var synet af vort lands socialminister, som fik mig til at håbe, at vi måske kan blive blot en lille smule klogere i dag.

Vi har tidligere, både hr. Agerschou og jeg, forsøgt at stille en række spørgsmål om, hvad forliget egentlig indebærer på det sociale område, og af meget forståelige grunde knæb det for undervisningsministeren at gøre det klart. Jeg indrømmer undervisningsministerens ret til ikke at vide specielt meget om bistandsloven; man kan ikke vide noget om alting.

Den tidligere socialminister har ikke ønsket at blande sig. Man holder sig åbenbart til det generelle. Men nu har vi altså en socialminister i salen, og jeg kunne godt tænke mig at få to spørgsmål besvaret – der er mange flere, men vi kunne koncentrere os om to, debatten har været længe nok. Det ene er: hvor mange midler er der afsat til øgede udbetalinger af kontanthjælp som følge af forliget? Altså, hvor mange penge skal der bruges dels af kommunerne, dels af staten til kontanthjælp over bistandsloven? Vi ved, at der skal bruges noget, men vi vil godt vide hvor meget.

Det andet er: kan socialministeren bekræfte, at en gift kvinde, som er havnet nede på 55 pct.-satsen, som har været igennem et uddannelsesstilbud, men som alligevel ikke kan

finde noget arbejde, og som må gå på bistandskontoret og forsøge at få suppleret sine dagpenge, kan risikere ikke at kunne få en krone, alene i kraft af at hendes ægtefælle tjener for meget? Der sker jo simpelt hen det, at man laver en beregning, hvor man siger: hun bør have så og så meget, men så fratrækker man dagpengene, og så fratrækker man ægtefællens indtægt, og så havner man sandsynligvis på kroner-ikke-noget.

Jeg vil godt høre fra socialministeren, dels hvor meget der er afsat til merudbetaling af kontanthjælp, dels om det er rigtigt, at en gift kvinde kan risikere at måtte på bistandskontoret og ikke få en krone ud af det og selvfølgelig derfor blive endnu mere afhængig af sin ægtefælle.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Hvis jeg skulle prøve at formulere mig lidt på nydansk, moderne dansk – der er også kommet nye udtryk frem her under dagens debat – vil jeg sige, at det er klinkende klart, at regeringen ikke er kold og kynisk, men at regeringen ikke alene er voksen og følsom, men også ansvarsbevidst. Derfor er det ikke rigtigt, som hr. Ole Vagn Christensen siger, at de forslag, vi i dag har drøftet, er decide-rede besparelsesforslag. De er tværtimod udtryk for et ønske om, som jeg har sagt det så mange gange under dagens debat, at lave nogle konstruktive omstillinger.

Hr. Ole Vagn Christensen sagde også, at det, regeringen ville, var på sin vis at bryde med det, vi populært kalder for dagpenge-generatoren. Men dagpengene bliver alligevel ved, siger hr. Ole Vagn Christensen. Det er rigtigt, det gør de. Man rammer hårdt, siger hr. Ole Vagn Christensen så. Det ved jeg ikke, for jeg mener stadig væk, at hvis man har været på dagpenge i 5 år og man derimellem også har haft et arbejdstilbud i ni eller syv måneder, har haft mulighed for at uddanne sig i op til to år eller har været iværksætter i 2½ år, så må man også acceptere, at der er en nedgang i dagpengesatsen.

Hr. Kaj Poulsen kom med nogle betragtninger omkring arbejdsmarkedsuddannelserne. Hr. Kaj Poulsen gav udtryk for, at der visse steder skulle være ventetid på specialarbejderskolerne. Nu er det lidt forskelligt, hvordan det er med specialarbejderskolerne rundt omkring i landet, men jeg kan bekræf-

[Arbejdsministeren]

te, at der også er en prioritering inden for specialarbejderskolerne, som siger, at de, man giver førsteprioritet til at komme ind, er dem, der er i beskæftigelse, andenprioritet får de, som har udsigt til at komme i beskæftigelse, og, om jeg så må sige, i nederste kategori kommer de ledige.

Men det, der er helt afgørende, er, at de 2.000 ekstra uddannelsespladser, vi sikrer gennem de 40 mill. kr., vi afsætter til arbejdsmarkedsuddannelser, skal forbeholdes de langtidsledige, således at det er dem, der får de pladser, vi skaber gennem afsættelsen af de 40 mill. kr.

Så var der spørgsmålet om, hvem der egentlig finansierer de 40 mill. kr. I første omgang er det staten, der finansierer dem, men efter de normale regler vil det være AUD-fonden, som kommer til at betale dem.

Jeg vil gerne bekræfte, at hvis en person bliver ledig, får et arbejdstilbud og så kommer ind i anden dagpengefase, måske får en uddannelse eller ikke får en uddannelse, og så skaffer sig 26 ugers arbejde, så er vedkommende inde i det, vi kalder for det normale dagpengesystem igen, det dagpengesystem, vi kender, hvor man får dagpenge i 2½ år, arbejdstilbud osv. Det vil det være hele vejen igennem, hvis man selv skaffer sig 26 ugers arbejde.

Jeg skal for god ordens skyld sige, at regeringen ikke kan modtage det af S og SF fremsatte forslag om motiveret dagsorden.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Jeg så, at socialministeren gjorde tegn til, at hun ville svare hr. Tinning, og det er vi jo ikke vant til, så nu vil jeg benytte lejligheden til også at stille et spørgsmål til socialministeren, som hun så samtidig kan besvare.

I bistandsloven står der, at man aldrig kan modtage mere end den maksimale dagpengesats i hjælp efter bistandsloven. Når den maksimale dagpengesats for den gruppe, vi taler om, er ca. 55.000 kr., vil jeg bede ministeren enten bekræfte eller afkræfte, at man i bistandshjælp kan få højst 55.000 kr., dvs. ikke kan få supplerende bistandshjælp, eller sige, at det er meningen, at man skal kunne gå over disse ca. 55.000 kr., og i givet fald, om ministeren vil udsende et cirkulære til

kommunerne om, at den del af bistandsloven ikke gælder for denne gruppe.

Socialministeren (Elsebeth Kock-Petersen):

Det er helt afgørende at få slået fast, at bistandslovens regler er der ikke sket nogen ændringer i og vil der ikke ske nogen ændringer i i forbindelse med de drøftelser, der har været her. Det vil sige – som svar på hr. Tinnings spørgsmål – at de regler, der i øvrigt gælder om forsørgelsespligt mellem ægtefæller, også gælder for bistandslovens vedkommende, og dermed har jeg også svaret hr. Tinning på, om ægtefæller har forsørgelsespligt. Det har de.

Det andet spørgsmål går på muligheden for supplerende bistandshjælp, og de regler, man i dag har om supplerende bistandshjælp, vil der ikke ske nogen ændringer i, og de muligheder, man vil have for at få supplerende bistandshjælp, vil selvfølgelig blive opfyldt, og der vil blive betalt det, man har krav på at få udregnet på baggrund af den konkrete situation, mennesker nu er i.

Formanden:

Der føres højkrøstet tale mange steder i salen i øjeblikket. Det var en anmodning om at stoppe den højkrøstede tale.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg tænkte det nok. De kristelige er simpelt hen blevet snydt. De har bare ikke opdaget det endnu. Hr. Kofod-Svendsen var oppe at fortælle, at han havde haft en, skal vi kalde det svag, spirende frygt for, at forliget kunne virke diskriminerende i forhold til ægteskabet. Som vi ved, er det noget, de kristelige er nærmest utrolig følsomme over for.

Lad os tage den kvinde, som kommer igennem uddannelsesstilbuddet, som ikke kan finde noget arbejde, som ryger ned på 55 pct.-satsen, og som går på bistandskontoret og siger, at hun vil have suppleret sin hjælp. Hun er gift. Man laver en normal kontant-hjælpsberøgning, fratrækker dagpenge, fratrækker ægtefællens indtægt, 0 kr. Som socialministeren rigtigt har sagt det: der bliver ikke ændret i bistandsloven. Hvis nu den kvinde var en smule smart og fandt ud af ikke at være gift, så ville hun selvfølgelig skulle behandles anderledes, og så ville hun

[Tinning]

få hjælp. Hvis ikke det kan kaldes en diskrimination af ægteskabet, som de kristelige ellers troede de havde undgået, så ved jeg ikke, hvad det kaldes. Det var synd.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Det er blevet fremhævet i debatten adskillige gange, bl.a. af hr. Estrup, at man kan få supplerende bistandshjælp til den lave sats. Nu har socialministeren bekræftet, at bistandsloven ikke er lavet om. Den maksimale dagpengesats for denne gruppe ligger på ca. 55.000 kr. Bistandsloven fastslår, at man ikke kan få mere end denne maksimale sats. Altså må det logiske være det, som ministeren har bekræftet: at man heller ikke kan få suppleret bistandshjælpen.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal takke arbejdsministeren for de svar, jeg fik, altså ikke fordi jeg var tilfreds med dem, men jeg fik dog svar, og det vil jeg gerne sige tak for.

Jeg skal spørge til en enkelt sag, hvor jeg ikke fik svar. Ifølge bistandslovens § 42 er det sådan, at er man færdig med en uddannelse, så skal man ud at skaffe sig noget arbejde, før man står til rådighed for arbejdsmarkedet og kan gå ind i dagpengesystemet igen, selv om man er blevet ved med at betale til A-kassen. Umiddelbart lyder det, som om det er socialministerens område. Det er det ikke, det er i arbejdsministerens regie, det ligger, og da man har lavet et forlig, hvori der står, at ingen skal ryge ud af arbejdsmarkedssystemet – det er den forsikring, hr. Estrup har gjort meget ud af at fortælle os der ligger i det – bliver jeg nødt til at spørge: ja men de, der ryger over på § 42 og får en uddannelse derefter, er altså ikke til rådighed for arbejdsmarkedet bagefter; vil man forsøge at sikre dem i det mindste, så de kan gå ind i systemet igen? Ellers er man blevet taget ved næsen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Ole Vagn Christensen (S) og Lilli Gyldenkilde (SF) (se foran)

forkastedes, idet 56 (S, SF og VS) stemte for, 66 (KF, V, RV, CD, FP, KrF og FD) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

2) *Forhandling om redegørelse nr. R 3:*

Energiministerens redegørelse af 2. november 1984 i henhold til lov om Dansk Olie & Naturgas A/S m.v.

(Redegørelsen anmeldt 2/11 84. Redegørelsen givet 2/11 84. Meddelelse om forhandling 7/11 84).

Formanden:

Mødet fortsætter, jeg beder om ro i salen, og jeg giver ordet til hr. Løvig Simonsen.

Forhandling

Løvig Simonsen (S):

Det er vigtigt, at D.O.N.G.s og energiministerens redegørelse denne gang kommer til debat i folketingsalen, dels fordi der er sket en række tiltag, som det er rimeligt at kommentere i dag, dels fordi D.O.N.G.s virksomhed må være så åben som muligt for at undgå mytedannelser.

I redegørelsen fra D.O.N.G. slår man fast, at D.O.N.G. A/S' aktiviteter bidrager til opfyldelse af energipolitiske målsætninger med hensyn til at mindske landets afhængighed af importeret energi, at opbygge et flerstrengt energiforsyningssystem og at opbygge en dansk ekspertise og indsigt i efterforskning, produktion og distribution af væsentlige primære energikilder.

Disse målsætninger er det væsentligt at drage frem, fordi det især var de to første delmål, der under 1970ernes energikrise var den altafgørende forudsætning for, at naturgasprojektet blev vedtaget. Det er værd at erindre herom, ikke mindst da det af energiministeren nedsatte tremandsudvalg i sit notat af 29. februar 1984 som det første punkt i gennemgangen af fordele ved naturgassen peger på den forsyningssikkerhed, vi nu har opnået. Dertil føjes yderligere tre elementer,